

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

OKUL KÜLTÜRÜNÜN ÖĞRENCİ BAŞARISI ÜZERİNDEKİ
ETKİLERİ
(Elazığ İli Örneği)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Burhan AKPINAR

HAZIRLAYAN
Burcu GEZER

ELAZIĞ-2005

ONAY
T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

OKUL KÜLTÜRÜNÜN ÖĞRENCİ BAŞARISI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ
(Elazığ İli Örneği)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bu tez .../.../2005 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Nuri GÖMLEKSİZ
Başkan

Yrd. Doç Dr. Ömer AYTAÇ
Üye

Yrd. Doç. Dr. Burhan AKPINAR
Üye (Danışman)

Yukarıdaki Jüri Üyelerinin İmzası Tasdik Olunur.

Sosyal Bilimler Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

İnsanın sınırsız öğrenme kapasitesi göz önüne alındığında bugün ulaştığımız öğrenme düzeyi ile yetinmek doğru değildir. Daha etkili ve anlamlı öğrenme günümüzde bütün toplumların üzerinde önemle durduğu konuların başında yer almaktadır. Bu bakımdan etkili öğrenme ve öğrenci başarısı eğitim sisteminin üzerinde odaklanması gereken temel konulardan biri olmalıdır.

Okul kültürünü oluşturan öğelerin bilinmesi ve bunların öğrenci başarısı üzerindeki etkilerinin saptanması, etkili öğrenmenin sağlanması bakımından kritik öneme sahiptir. Hatta bu tür araştırma bulguları, bir “başarı kültürü”nün oluşturulup, oluşturulamayacağı gibi çok önemli bir konunun açıklığı kavuşturulmasına büyük katkıda bulunabilir. Eğer öğrenciler gerçekten okul kültürünün etkisinde ise, öğrencileri başarıya götürecek bir okul kültürünün oluşturulması, eğitim sistemine büyük yararlar sağlayabilir.

Öğretmen ve öğrenci görüşlerine dayalı olarak, okul kültürünün öğrenci başarısı üzerindeki etkilerini ortaya çıkarmayı amaçlayan bu araştırmanın ilgili literatüre katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Araştırmanın her aşamasında büyük katkısı bulunan, bilgi, görüş ve eleştirilerinden yararlandığım danışmanım Yrd. Doç. Dr. Burhan Akpınar’a teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca, araştırma esnasında destek ve yardımlarını esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Mukadder Boydak Özan, Yrd. Doç. Dr. Nuri Gömleksiz ve Öğretim Görevlisi Mehmet Turan’a; yüksek lisans öğrenimim boyunca sayelerinde değerli bilgiler edindiğim Eğitim Bilimleri Bölümü’ndeki tüm hocalarıma; aileme ve araştırma kapsamında yer alan Elazığ il merkezindeki liselerde görev yapan okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrenim gören lise son sınıf öğrencilerine katkılarından ötürü teşekkür ederim.

Burcu GEZER

Elazığ-2005

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi
Okul Kültürünün Öğrenci Başarısı Üzerindeki Etkileri

Burcu Gezer
Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Ağustos 2005, Sayfa 124

Son yıllarda yapılan araştırmalar okulun sahip olduğu sosyo-kültürel özelliklerin, öğrenci başarısında önemli bir etkisinin olduğunu ve bu özelliklerin öğrenciler üzerinde bir farklılık meydana getirdiğini göstermiştir. Öğretmen ve öğrenci görüşlerine dayalı olarak, okul kültürünün öğrenci başarısı üzerindeki etkilerini ve okullarda öğrenci başarısını sağlamaya yönelik bir kültür olup olmadığını belirlemeyi amaçlayan bu araştırma, betimsel bir nitelik taşımaktadır. Araştırma, Elazığ il merkezinde bulunan liselerde 2004-2005 Öğretim Yılında görev yapan 255 öğretmen ile aynı okullarda öğrenim gören 1020 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada veriler, anket yoluyla elde edilmiştir. Anketlerin çözümlenmesinden şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Öğrenciler okulda motive edici kültürün var olduğunu kısmen, öğretmenler ise katılıyorum derecesi ile benimsemişlerdir. Baba ve anneleri üniversite mezunu olan ve en üst gelir grubuna mensup olan öğrenciler diğer gruplarda yer alan öğrencilere göre, okuldaki motive edici kültüre yönelik daha olumlu görüşlere sahiptir. Bu konuya yönelik öğretmenlerin görüşlerinde ise cinsiyet ve branş değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

Öğrenciler, okulda öğrenci başarısını olumlu etkileyen bir ortamın var olduğunu kısmen, öğretmenler ise katılıyorum derecesi ile benimsemişlerdir. Baba ve anneleri üniversite mezunu olan ve en üst gelir grubuna mensup olan öğrenciler, bu konuda diğer gruplara göre daha olumlu görüşlere sahiptir. Öğretmenlerin görüşlerinde ise cinsiyet, branş ve yöneticilik deneyimi değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

Olumlu öğretmen niteliklerinin öğrenci başarısını olumlu etkilediği görüşünü, öğrencilerin kısmen, öğretmenlerin ise katılıyorum derecesiyle benimsemiş oldukları belirlenmiştir. Aynı görüşü, kız öğrenciler ile, babası üniversite mezunu, annesi lise ve üniversite mezunu olan öğrenciler ve en üst

gelir grubuna mensup olan öğrencilerin diğer gruplarda yer alan öğrencilere göre daha fazla benimsemiş oldukları da bir diğer bulgudur. Ayrıca, öğretmenlerin bu görüşleri arasında değişkenlere göre anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin okuldaki öğretmenlerin olumsuz niteliklerinin öğrenci başarısını olumsuz etkilediği görüşünü kısmen, öğretmenlerin ise katılımı derecesi ile benimsemiş oldukları tespit edilmiştir. Öğrenci ve öğretmenlerin bu görüşleri arasında değişkenlere göre anlamlı bir fark bulunmadığı belirlenmiştir.

Öğrenci ve öğretmenlerin okulu, öğrenci başarısını sağlamada tam olarak yeterli bulmadıkları belirlenmiştir. Ayrıca, aile gelir düzeyi ile baba ve anne öğrenim düzeyi yüksek olan öğrencilerin okulu diğer öğrencilere göre daha fazla yeterli buldukları da saptanmıştır. Öğretmenlerin aynı konuyla ilgili görüşlerinde ise değişkenlere göre anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

Öğrenciler, okul yöneticisini kısmen, öğretmenler ise katılımı derecesiyle yeterli bulmuşlardır. Okul yöneticisini kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre, en üst gelir düzeyine mensup öğrencilerin ise, diğer gruplara göre daha yeterli buldukları bir diğer bulgudur. Okul yöneticisini yöneticilik deneyimi olmayan öğretmenlerin daha yeterli bulması ise dikkat çekicidir.

ANAHTAR KELİMELER: Okul Kültürü, Öğrenci Başarısı, Örtük Program.

ABSTRACT

Masters Thesis
The Effects of School Culture on Student Achievement
(A Case Study of Elazığ)

Burcu Gezer
Firat University Institute of Social Sciences
Department of Educational Sciences
August 2005, 124 Pages

Recent studies show that the socio-cultural characteristics of schools have important effects on student achievement and these characteristics create differences on students. This study, that aimed to determine the effects of school culture on student achievement and whether there is a culture to provide the student achievement or not, according to the teachers' and the students' thoughts, has a descriptive quality. In this study, a survey was administered on 255 teachers who still works at high schools and 1020 students who educates in the high schools in Elazığ city center in 2004-2005 academic year to determine whether there is a motivation culture in their schools and the school principals, the teachers and the school atmosphere are efficient or not and the following results were found;

The students adopted the thought that a motivation culture exists at school with the degree of "partly agree" and the teachers adopted the same thought with the degree of "I agree". The students, whose fathers and mothers graduated from university and have the topmost revenue level, think more positive than the students in other groups about the motivation culture. It is found out, the thoughts of the teachers about the same subject, haven't any significant differences according to the variables of gender and branch.

The students adopted the thought that a positive atmosphere affects the student achievement positively at school with the degree of "partly agree" and the teachers adopted the same thought with the degree of "I agree". The students, whose fathers and mothers graduated from university and have the topmost revenue level, think more positively than the students in other groups about the atmosphere at schools. No significant difference was determined in

terms of genders, branch and experience on the administration according to the thoughts of the teachers about the same subject.

It is found out that, the students adopted the thought that positive teacher characteristics affect the student achievement positively at school with the degree of “partly agree” and the teachers adopted the same thought with the degree of “I agree”. The students, who are girls, and whose fathers graduated from university, and mothers graduated from high school and university, and who have the topmost revenue level, think more positively than the students in other groups about the positive teacher characteristics. On the other hand, it is found out that, the thoughts of the teachers about the same subject, haven’t any significant differences according to the variables.

It is found out that, the students adopted the thought that negative teacher characteristics affect the student achievement negatively at school with the degree of “partly agree” and the teachers adopted the same thought with the degree of “I agree”. It is determined that, the thoughts between the students and of the teachers about the same subject, haven’t any significant differences according to the variables.

It is determined that, the students and the teachers don’t think that the school is efficient to provide the student achievement. On the other hand, the students, whose parents graduated from university and have the topmost revenue level, think more positively than the students in other groups about the efficiency of schools. It is found out that, the thoughts of the teachers about the same subject, haven’t any significant differences according to the variables.

The students think that, the principal is partly efficient and the teachers think that the principal is efficient. The schoolgirls rather than the boys and the students whose families have the topmost revenue level think more positively than the students in other groups about the efficiency of the principal. It is remarkable that, the teachers who don’t have the experience on the administration think more positively than the teachers who have the experience on administration about the efficiency of the principal.

KEY WORDS: School Culture, Student Achievement, The Hidden Curriculum.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
TEZ ONAY FORMU.....	II
ÖNSÖZ.....	III
ÖZET.....	IV
SUMMARY.....	VI
İÇİNDEKİLER.....	VIII
TABLolar LİSTESİ.....	X
BÖLÜM I	
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Alt Amaçları.....	3
1.4. Araştırmanın Önemi.....	4
1.5. Sayıltı.....	5
1.6. Sınırlılıklar.....	5
1.7. Tanımlar.....	5
BÖLÜM II	
2. LİTERATÜR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	8
2.1. TEMEL KAVRAMLAR.....	8
2.2. OKUL KÜLTÜRÜ VE ÖĞRENCİ BAŞARISI.....	24
2.2.1. Öğrenci Başarısı.....	24
2.2.2. Öğrenci Başarısı İle Okul Kültürü Arasındaki İlişki.....	28
2.3. ÖĞRENCİLERİN DUYUŞSAL GELİŞİMİ İLE OKUL KÜLTÜRÜ ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	30
2.4. ÖRTÜK PROGRAM.....	32
2.5. İLGİLİ ÇALIŞMA VE ARAŞTIRMALAR.....	35
2.5.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	35
2.5.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	39

BÖLÜM III

3. YÖNTEM.....	45
3.1. Araştırmanın Modeli.....	45
3.2. Evren ve Örneklem.....	45
3.3. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi.....	45
3.4. Verilerin Toplanması.....	47
3.5. Verilerin Analizi.....	47

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE YORUM.....	49
4.1. ARAŞTIRMAYA KATILAN ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERİN KİŞİSEL BİLGİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	49
4.2.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilere İlişkin Kişisel Bilgiler.....	49
4.2.2. Araştırmaya Katılan Öğretmenlere İlişkin Kişisel Bilgiler.....	50
4.2. ARAŞTIRMANIN ALT AMAÇLARINA İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR.....	51
4.2.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	51
4.2.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	58
4.2.3. Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	65
4.2.4. Dördüncü Alt Amaca İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	73
4.2.5. Beşinci Alt Amaca İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	79
4.2.6. Altıncı Alt Amaca İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	86
4.2.7. Okul Kültürü Hakkındaki Öğrenci ve Öğretmen Görüşleri.....	92

BÖLÜM V

5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	94
5.1. SONUÇLAR.....	94
5.2. ÖNERİLER.....	101
KAYNAKLAR.....	103
EKLER.....	112
ÖZGEÇMİŞ.....	124

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Öğrencilere İlişkin Kişisel Bilgiler

Tablo 2. Öğretmenlere İlişkin Kişisel Bilgiler

Tablo 3. Okulda Öğrenciyi Motive Edici Kültür Hakkındaki Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Tablo 4. Cinsiyet Değişkenine Göre Öğrencilerin Motive Edici Kültür Hakkındaki Görüşlerine İlişkin t Testi Sonuçları

Tablo 5. Öğrencilerin, Motive Edici Kültür Hakkındaki Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımında Parametrik Olmayan Maddelere İlişkin Sonuçlar

Tablo 6. Baba Öğrenim Durumuna Göre Öğrencilerin Motive Edici Kültür Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Tablo 7. Öğrencilerin, Motive Edici Kültür Hakkındaki Görüşlerinin Baba Öğrenim Durumuna Göre Dağılımında Parametrik Olmayan Maddelere İlişkin Sonuçlar

Tablo 8. Anne Öğrenim Durumuna Göre Öğrencilerin Motive Edici Kültür Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Tablo 9. Öğrencilerin, Motive Edici Kültür Hakkındaki Görüşlerinin Anne Öğrenim Durumuna Göre Dağılımında Parametrik Olmayan Maddelere İlişkin Sonuçlar

Tablo 10. Aile Gelir Düzeyine Göre Öğrencilerin Motive Edici Kültür Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analiz Sonuçları

Tablo 11. Öğrencilerin, Motive Edici Kültür Hakkındaki Görüşlerinin Aile Gelir Düzeyine Göre Dağılımında Parametrik Olmayan Maddelere İlişkin Sonuçlar

Tablo 12. Cinsiyete Göre Öğretmenlerin, Öğrenciyi Motive Edici Kültür Hakkındaki Görüşlerine İlişkin t Testi Sonuçları

Tablo 13. Branşa Göre Öğretmenlerin Motive Edici Kültür Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Tablo 14. Okul Ortamı Hakkındaki Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Tablo 15. Cinsiyete Göre Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okul Ortamı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin t Testi Sonuçları

Tablo 16. Öğrencilerin, Okul Ortamı Hakkındaki Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımında Parametrik Olmayan Maddelere İlişkin Sonuçlar

Tablo 17. Baba Öğrenim Durumuna Göre Öğrencilerin Okul Ortamı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Tablo 18. Öğrencilerin Okul Ortamı Hakkındaki Görüşleri İle Baba Öğrenim Durumu Arasındaki Farklılıklara İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 19. Anne Öğrenim Durumuna Göre Öğrencilerin Okul Ortamı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Tablo 20. Öğrencilerin, Okul Ortamı Hakkındaki Görüşlerinin Anne Öğrenim Durumuna Göre Dağılımında Parametrik Olmayan Maddelere İlişkin Sonuçlar

Tablo 21. Aile Gelir Düzeyine Göre Öğrencilerin Okul Ortamı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Tablo 22. Öğrencilerin Okul Ortamı Hakkındaki Görüşleri İle Aile Gelir Düzeyi Arasındaki Farklılıklara İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 23. Cinsiyete Göre Öğretmenlerin Okul Ortamı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin t Testi Sonuçları

Tablo 24. Branşa Göre Öğretmenlerin Okul Ortamı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Tablo 25. Yöneticilik Deneyimine Göre Öğretmenlerin Okul Ortamı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin t Testi Sonuçları

Tablo 26. Öğretmenlerin Olumlu Nitelikleri Hakkındaki Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Tablo 27. Cinsiyete Göre Öğrencilerin Olumlu Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin t Testi Sonuçları

Tablo 28. Öğrencilerin, Olumlu Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımında Parametrik Olmayan Maddelere İlişkin Sonuçlar

Tablo 29. Baba Öğrenim Durumuna Göre Öğrencilerin, Olumlu Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Tablo 30. Öğrencilerin, Olumlu Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşleri İle Baba Öğrenim Durumu Arasındaki Farklılıklara İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 31. Anne Öğrenim Durumuna Göre Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Olumlu Öğretmen Niteliklerine İlişkin Varyans Analiz Sonuçları

Tablo 32. Öğrencilerin, Olumlu Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerinin Anne Öğrenim Durumuna Göre Dağılımında Parametrik Olmayan Maddelere İlişkin Sonuçlar

Tablo 33. Aile Gelir Düzeyine Göre Öğrencilerin, Olumlu Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Tablo 34. Öğrencilerin, Öğretmenlerin Olumlu Nitelikleri Hakkındaki Görüşleri İle Aile Gelir Düzeyi Arasındaki Farklılıklara İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 35. Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Olumlu Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin t Testi Sonuçları

Tablo 36. Öğretmenlerin Branşa Göre Olumlu Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Tablo 37. Öğretmenlerin Mezuniyete Göre Olumlu Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Tablo 38. Öğretmenlerin Olumsuz Nitelikleri Hakkındaki Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Tablo 39. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Olumsuz Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin t Testi Sonuçları

Tablo 40. Öğrencilerin Baba Öğrenim Durumuna Göre Olumsuz Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Tablo 41. Öğrencilerin Anne Öğrenim Durumuna Göre Olumsuz Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Tablo 42. Aile Gelir Düzeyine Göre Öğrencilerin Olumsuz Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Tablo 43. Öğrencilerin Olumsuz Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşleri İle Aile Gelir Düzeyi Arasındaki Farklılıklara İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

Tablo 44. Cinsiyete Göre Öğretmenlerin Olumsuz Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin t Testi Sonuçları

Tablo 45. Branşa Göre Öğretmenlerin Olumsuz Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Tablo 46. Mezuniyete Göre Öğretmenlerin Olumsuz Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Tablo 47. Okulu Yeterli Bulma Hakkındaki Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Tablo 48. Cinsiyete Göre Öğrencilerin Okulu Yeterli Bulma Hakkındaki Görüşlerine İlişkin t Testi Sonuçları

Tablo 49. Baba Öğrenim Düzeyine Göre Öğrencilerin Okulu Yeterli Bulma Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Tablo 50. Öğrencilerin Okulu Yeterli Bulma Hakkındaki Görüşleri İle Baba Öğrenim Durumu arasındaki farklılıklara ilişkin Scheffe testi Sonuçları

Tablo 51. Anne Öğrenim Durumuna Göre Öğrencilerin Okulu Yeterli Bulma Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analiz Sonuçları

Tablo 52. Öğrencilerin Okulu Yeterli Bulma Hakkındaki Görüşleri İle Anne Öğrenim Durumu arasındaki farklılıklara ilişkin Scheffe testi Sonuçları

Tablo 53. Aile Gelir Düzeyine Göre Öğrencilerin Okulu Yeterli Bulma Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analiz Sonuçları

Tablo 54. Öğrencilerin Okulu Yeterli Bulma Hakkındaki Görüşleri İle Aile Gelir Düzeyi arasındaki farklılıklara ilişkin Scheffe testi Sonuçları

Tablo 55. Cinsiyete Göre Öğretmenlerin Okulu Yeterli Bulma Hakkındaki Görüşlerine İlişkin t Testi Sonuçları

Tablo 56. Branşa Göre Öğretmenlerin Okulu Yeterli Bulma Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Tablo 57. Hizmet Yılına Göre Öğretmenlerin Okulu Yeterli Bulma Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Tablo 58. Yöneticilik Deneyimine Göre Öğretmenlerin Okulu Yeterli Bulma Hakkındaki Görüşlerine İlişkin t Testi Sonuçları

Tablo 59. Yönetici Yeterlilikleri Hakkındaki Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Tablo 60. Cinsiyete Göre Öğrencilerin Yönetici Yeterlilikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin t Testi Sonuçları

Tablo 61. Öğrencilerin Yönetici Yeterlilikleri Hakkındaki Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımında Parametrik Olmayan Maddelere İlişkin Sonuçlar

Tablo 62. Baba Öğrenim Durumuna Göre Öğrencilerin Yönetici Yeterlilikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Tablo 63. Anne Öğrenim Durumuna Göre Öğrencilerin Yönetici Yeterlilikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analiz Sonuçları

Tablo 64. Aile Gelir Düzeyine Göre Öğrencilerin Yönetici Yeterlilikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analiz Sonuçları

Tablo 65. Öğrencilerin Yönetici Yeterlilikleri Hakkındaki Görüşleri ile Aile Gelir Düzeyi arasındaki farklılıklara ilişkin Scheffe testi Sonuçları

Tablo 66. Cinsiyete Göre Öğretmenlerin Yönetici Yeterlilikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin t Testi Sonuçları

Tablo 67. Branşa Göre Öğretmenlerin Yönetici Yeterlilikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Tablo 68. Yöneticilik Deneyimine Göre Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Yönetici Yeterliliklerine İlişkin t Testi Sonuçları

Tablo 69. Öğretmenlerin Yönetici Yeterlilikleri Hakkındaki Görüşlerinin Yöneticilik Deneyimine Göre Dağılımında Parametrik Olmayan Maddelere İlişkin Sonuçlar

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Okul kültürünün öğrenci başarısı üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla yapılan araştırmanın bu bölümünde, problem, amaç, önem, araştırmanın sayıtlıları, sınırlılıkları ve tanımları yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Okuldaki değer, norm, inanç, gelenek ve sembollerden oluşan okul kültürünün öğrenci başarısı üzerindeki etkileri büyüktür. Okul kültürünün eğitim sürecinde öğrencilere nitelik kazandıran temel faktör olan öğretim programlarının işleyişi üzerinde de büyük etkisi vardır. Okuldaki hemen tüm etkinliklere yön veren eğitim programlarının uygulamadaki başarısı ile okulun sosyo-kültürel özellikleri arasında yakın bir ilişki olduğu söylenebilir. Aslında, öğrenciler bir bakıma okul kültürünün bir parçası olan kendinden beklenenleri yerine getiriyor denilebilir. Öğrenci tutum ve davranışlarında okul kültürünün bir yansıması olarak bu beklentilerin büyük etkisi vardır. Açıkgöz'ün (2003: 145) de ifade ettiği gibi, her okulun toplumsal bir çevresi vardır ve okul, bu çevredeki bireyler, iletişim kalıpları, kurallar, insan ilişkileri, normlar, fiziksel koşullar ve liderlik biçimleri gibi değişkenlerin etkisi altındadır. Buradan hareketle, okulun sosyo-kültürel özelliklerine bağlı olarak başarıya motive edilmiş ve buna göre düzenlenmiş eğitim sürecinde yer alan öğrenciler ile başarısızlığa mahkum edilmiş öğrencilerden söz edilebilir.

Okuldaki eğitim sürecini yönlendiren söz konusu bu sosyo-kültürel özellikler, yazılı olmayan, ancak yazılı programlardan daha etkili olan programlar olarak ifade edilebilir. Nitekim, ilgili literatürde öğretim programları bu bakımdan ikiye ayrılmaktadır. Buna göre, yetkili kurum veya kurumlarca hazırlanmış; amaç ve içerik, öğrenme-öğretme faaliyetleri ve değerlendirme etkinliklerinin açıkça yazılı olduğu program türüne "resmi program", "formal program" veya "açık program" gibi isimler verilmektedir. Okullarda bulunan ve

resmi program gibi açık ve belirgin olmayan, ancak öğrenciler üzerinde oldukça etkili olduğu bilinen programa da “örtük program”, “gizli program”, “saklı program” veya “yazılı olmayan program” gibi isimler verilmektedir (Yüksel, 2004: 7). Okul kültürü, öğretim sosyolojisi ve okulun sosyo-kültürel özellikleriyle çok yakından ilgili olan ve literatürde “örtük program” olarak tanımlanan programın, yazılı olan programdan daha etkili olduğu bilinmektedir.

Örtük program, Demirel (2003: 8) tarafından daha çok ders dışı etkinliklerin program geliştirmede dikkate alınması şeklinde tanımlanmıştır. Buradan hareketle aslında her okulun biri resmi ve yazılı, diğeri yazılı olmayan ve örtük olmak üzere iki tür programa sahip olduğu söylenebilir. Dolayısıyla okullarda iki tür öğrenmeden söz edilebilir. Resmi programda öğrencilerin akademik olarak öğrenecekleri bilgi ve beceriler yer alırken; örtük programda ise, okuldaki sosyo-kültürel özelliklere bağlı olarak öğrenciler duygu, tutum, değer ve alışkanlıklar öğrenmektedir (Yüksel, 2004). Okul kültürü, öğrencilere resmi programda öngörülmemiş, ancak toplumda oldukça etkili olan çeşitli davranışlar kazandırabilir.

Son yıllarda yapılan araştırmalar okulun sahip olduğu sosyo-kültürel özelliklerin, öğrenci başarısında önemli bir etkisinin olduğunu ve bu özelliklerin öğrenciler üzerinde bir farklılık meydana getirdiğini göstermiştir. Okul toplumunu oluşturan üyelerin (yönetici, öğretmen, öğrenci) davranışlarının okuldaki baskın kültüre göre biçimlenmesinin beklendiği ifade edilmektedir. Yani öğrenciler, aslında okulda var olan kültüre uygun hareket etmektedir. Eğer okuldaki kültür akademik başarı üzerine yoğunlaşmakta ve performansla ilgili yüksek beklenti ve standartlar öngörmekte ise, bu kültür, öğrenci başarısını teşvik etmektedir. Ancak okul kültürü, öğrencilerden beklenen davranışları açık ve anlaşılır bir biçimde tanımlamamış ise öğrencilerin başarısı bundan olumsuz etkilenebilmektedir (Şişman, 2002 a).

Buradan hareketle, her biri kendine has sosyo-kültürel özellikleriyle birer kültürleme mekanı olan okulların bu özelliklerinin bilinmesi ve öğrencileri etkileme biçimlerinin ortaya çıkarılması büyük önem arz eder. Çünkü, öğrenci

başarısında temel etken olarak düşünölen öğrenci özellikleri, öğretmen kadrosunun niteliği, okulun fiziki olanakları yanında, okul költürünün de çok önemli bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, öğretmen ve öğrenci görüşlerine dayalı olarak, okul költürünün öğrenci başarısı üzerindeki etkilerini belirlemektir.

1.3. Araştırmanın Alt Amaçları

Araştırmanın genel amacına bağlı olarak aşağıda belirtilen sorulara yanıt aranmıştır :

1. Okulda öğrenciyi motive edici költüre ilişkin;
  - 1.1. Öğrencilerin,
  - 1.2. Öğretmenlerin görüşleri nelerdir?
  - 1.3. Konuyla ilgili öğretmen ve öğrenci görüşleri arasında değişkenlere göre anlamlı bir fark var mıdır?
2. Okul ortamına ilişkin;
  - 2.1. Öğrencilerin,
  - 2.2. Öğretmenlerin görüşleri nelerdir?
  - 2.3. Konuyla ilgili öğretmen ve öğrenci görüşleri arasında değişkenlere göre anlamlı bir fark var mıdır?
3. Öğretmenlerin olumlu niteliklerine ilişkin;
  - 3.1. Öğrencilerin,
  - 3.2. Öğretmenlerin görüşleri nelerdir?
  - 3.3. Konuyla ilgili öğretmen ve öğrenci görüşleri arasında değişkenlere göre anlamlı bir fark var mıdır?
4. Öğretmenlerin olumsuz niteliklerine ilişkin;
  - 4.1. Öğrencilerin,

4.2. Öğretmenlerin görüşleri nelerdir?

4.3. Konuyla ilgili öğretmen ve öğrenci görüşleri arasında değişkenlere göre anlamlı bir fark var mıdır?

5. Okulu yeterli bulmaya ilişkin;

5.1. Öğrencilerin,

5.2. Öğretmenlerin görüşleri nelerdir?

5.3. Konuyla ilgili öğretmen ve öğrenci görüşleri arasında değişkenlere göre anlamlı bir fark var mıdır?

6. Okul yöneticisinin yeterliliklerine ilişkin;

6.1. Öğrencilerin,

6.2. Öğretmenlerin görüşleri nelerdir?

6.3. Konuyla ilgili öğretmen ve öğrenci görüşleri arasında değişkenlere göre anlamlı bir fark var mıdır?

1.4. Araştırmanın Önemi

İnsanın sınırsız öğrenme kapasitesi göz önüne alındığında bugün ulaştığımız öğrenme düzeyi ile yetinmek doğru değildir. Daha etkili ve anlamlı öğrenme günümüzde bütün toplumların üzerinde önemle durduğu konuların başında yer almaktadır. Çünkü, eğitim, günümüzde bir ülkenin geleceğini ve uluslararasıdaki yerini belirleyen temel kriterlerden biridir.

Bu bakımdan etkili öğrenme ve öğrenci başarısı eğitim sisteminin üzerinde odaklanması gereken temel konulardan biri olmalıdır. Bu bağlamda, öğrenci başarısı ile ilgili bütün faktörlerin bilinmesi büyük öneme sahiptir. Öğrenci başarısı ve etkili öğrenme ile okul kültürü arasındaki ilişki konusu belki de eğitimde üzerinde en az durulan, ancak oldukça önemli olan konuların başında gelmektedir.

Okul kültürünü oluşturan öğelerin bilinmesi ve bunların öğrenci başarısı üzerindeki etkilerinin saptanması, etkili öğrenmenin sağlanması bakımından kritik öneme sahiptir. Hatta bu tür araştırma bulguları, okullarda bir "başarı kültürü"nü oluşturulup, oluşturulamayacağı gibi çok önemli bir konunun açıklığa kavuşturulmasına da büyük katkıda bulunabilir. Eğer öğrenciler gerçekten okul kültürünün etkisinde ise, öğrencileri başarıya götürecek bir okul kültürünün oluşturulması, eğitim sistemine büyük yararlar sağlayabilir.

Öğretmen ve öğrenci görüşlerine dayalı olarak, okul kültürünün öğrenci başarısı üzerindeki etkililiğini ortaya çıkarmayı amaçlayan bu araştırmanın ilgili literatüre katkı sağlayacağı umulmaktadır.

1.5. Sayıtlı

Okul kültürü ile öğrencilerin başarısı arasında doğrusal bir ilişki vardır.

1.6. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma, 2004-2005 eğitim öğretim yılında Elazığ il merkezinde bulunan Kaya Karakaya Fen Lisesi, Elazığ Anadolu Lisesi, A. Kabaklı Anadolu Öğretmen Lisesi, Elazığ Anadolu Teknik Lisesi, İmam Hatip Lisesi, Öğr. S. Avar Anadolu Kız Meslek Lisesi, Özel Yavuz Selim Lisesi, Gazi Lisesi, Korgeneral Hulusi Sayın Lisesi, 75. Yıl Lisesi, Karşıyaka Lisesi ve Elazığ Lisesi son sınıflarında öğrenim gören öğrenci görüşleriyle sınırlıdır.

2. Bu araştırma, 2004-2005 eğitim öğretim yılında Elazığ il merkezinde bulunan Kaya Karakaya Fen Lisesi, Elazığ Anadolu Lisesi, A. Kabaklı Anadolu Öğretmen Lisesi, Elazığ Anadolu Teknik Lisesi, İmam Hatip Lisesi, Öğr. S. Avar Anadolu Kız Meslek Lisesi, Özel Yavuz Selim Lisesi, Gazi Lisesi, Korgeneral Hulusi Sayın Lisesi, 75. Yıl Lisesi, Karşıyaka Lisesi ve Elazığ Lisesi'nde görev yapan öğretmen görüşleriyle sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Örtük Program: Eğitim sistemlerinde açık olarak yazılan ve ders planlarında görülen programın (müfredatın) dışında yer alan ve yazılı olmayan örtük (gizli-hidden) program; öğretmen ve yöneticilerin davranışı, konuşmaları, öğrencilere yaklaşımları, eğitimin yarışmacı ya da dayanışmacı olması, okul ikliminin niteliği, öğretim sürecinin araştırmacı ya da ezberci olması, öğretim kadrosunun önem atfettiği değerler, okulun yarattığı öğrenme ortamları, kısaca okulda öğrencilere yansıyan tutumlarla, öğrencilerin karşılıklı etkileşimi sonucu öğrendikleri davranışlarda kendini gösterir (Çınar, 2001).

Başarı: Bu araştırmada akademik başarı anlamında kullanılan başarı kavramı Batlaş tarafından, birey için anlamlı olan amaçların günlük programlarla adım adım gerçekleşmesi şeklinde tanımlanmıştır. Başarı, bireyin isteyerek, yapabileceğine kendisini inandırarak motivasyon sağlaması, planlı, programlı çalışarak hedefe ulaşmasıdır (Başar, 2001: 115). Carter, akademik başarıyı herhangi bir okulda okutulan derslerde geliştirilen ve öğretmenlerce takdir edilen notlarla, test puanlarıyla ya da her ikisi ile belirlenen beceriler ya da kazanılan bilgiler şeklinde tanımlamıştır. Öğretmenlerce takdir edilen notların dışında son yıllarda geliştirilen standart başarı testleri de akademik başarıyı belirlemede bir kriter olarak kullanılmaktadır (Doğusal ve Tezel 1987 akt: Kenç ve Oktay, 2002: 72).

Başarı Kültürü: Başarı kültürü, kendi problemlerini çözme teşebbüsü içinde olan motive olmuş insanların, karşılıklı ilişkilerinin bir sonucu olarak nitelendirilen bir kültürdür. Bu tip kültürlerde insanlar işin kendisi ile ilgilenirler ve işin yapılması ile ilgili bireysel bir çaba ve ilgi gösterirler. Başarı kültürüne sahip bir örgüt, üyelerinden, meşgul oldukları işe ve çalıştıkları kuruma fazla zaman harcamalarını ve tüm enerjileri ile katkıda bulunmalarını bekler. Bu tip kültürün hakim olduğu örgütler, bireylerin onları içsel olarak tatmin eden görevlerde çalışmaktan hoşlandıklarını varsayar (Gürel, 2003).

Okul Kùltürü: Okul kùltürü, okulun yazılı olmayan kurallar bütünüdür. Okuldaki yönetici, öğretmen ve öğrencilerin birlikte paylaştığı temel değerler, beklentiler, tutumlar ve geleneklerin tümü okul kùltürünü oluşturur (Çelik, 2002 b: 30). Okul kùltürü, kısaca okulda paylaşılan inanç, değer, norm ve sembolleri kapsar. Okul yaşamında ve okulla ilgili süreçlerde değerlerin ve sembollerin önemli bir yeri vardır. Bu değerler ve semboller okuldaki eylem ve faaliyetlere yol gösterir (Şişman, 2002 a: 150). Okul, eğitim hizmeti veren bir örgüttür. Eğitim örgütlerinde örgütsel davranışın çözümlenmesi, diğer örgütlere göre büyük önem taşımaktadır. Çünkü, bu örgütlerin ürünü insandır. İnsanın iyi yetişmesi ise, o insanın güçlü bir okul kùltüründe eğitim görmesine bağlıdır (Çelik, 2002 a: 4).

Etkili Okul Kùltürünün Özellikleri: Etkili okul kùltürü liderlik, okul iklimi, yüksek beklentiler, öğretim üzerinde yoğunlaşma, eğitimsel değerlendirme, toplumun ve ailenin okula katılımı gibi bir takım özelliklere sahiptir (Şişman, 2002 a: 40).

En Alt Gelir Grubu: Bu araştırmada aylık ortalama geliri 0-350 YTL arasında olan ailelere mensup öğrencilerin dahil olduğu grup olarak nitelendirilmiştir.

Alt Gelir Grubu: Bu araştırmada aylık ortalama geliri 351-500 YTL arasında olan ailelere mensup öğrencilerin dahil olduğu grup olarak nitelendirilmiştir.

Orta Gelir Grubu: Bu araştırmada aylık ortalama geliri 501-700 YTL arasında olan ailelere mensup öğrencilerin dahil olduğu grup olarak nitelendirilmiştir.

Üst Gelir Grubu: Bu araştırmada aylık ortalama geliri 701-1000 YTL arasında olan ailelere mensup öğrencilerin dahil olduğu grup olarak nitelendirilmiştir.

En Üst Gelir Grubu: Bu araştırmada aylık ortalama geliri 1000 YTL'nin üzerinde olan ailelere mensup öğrencilerin dahil olduğu grup olarak nitelendirilmiştir.

BÖLÜM II

2. LİTERATÜR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde konuyla ilgili literatür incelemesi yapılmış; temel kavramlar üzerinde durulmuş; okul kültürünü oluşturan öğeler, okul kültürü ve öğrenci başarısı, öğrencilerin duyuşsal gelişimi ile okul kültürü arasındaki ilişki, örtük program ve etkili okul ortamı konularında kaynaklardan elde edilen bilgilere yer verilmiş ve konuyla ilgili yapılmış olan çalışma ve araştırmalar incelenmiştir.

2.1. TEMEL KAVRAMLAR

2.1.1. Okul Kültürü

Okul kültürü, bir okuldaki yazılı olmayan kurallar bütünü şeklinde tanımlanmaktadır. Okuldaki yönetici, öğretmen ve öğrencilerin birlikte paylaştığı temel değerler, beklentiler, tutumlar ve geleneklerin tamamı okul kültürünün içeriğini oluşturmaktadır (Çelik, 2002 b: 30). Okul kültürü, okulun değer sistemi, okulu yönlendiren görüşlerin, politikaların, programların ve okul yönetiminin önlemleri ile desteklenen günlük görüşlerin toplamını ifade eder (Demirtaş, 1997). Okul yaşamında ve okulla ilgili süreçlerde değerlerin ve sembollerin önemli bir yeri vardır. Okulda paylaşılan inanç, değer, norm ve sembolleri kapsayan okul kültürü, okuldaki tüm faaliyetlere yol gösterir. Örgüt yönetiminin örgüt kültürünün temelini oluşturan değer, norm ve sayıtlıları keşfettiği ve bunlar arasında eşgüdüm sağladığı oranda örgütsel verimlilik artar (Şişman, 2002 a: 150).

Okul, çeşitli değerlerin bir arada bulunduğu bir örgüttür. Okul kültürleri okulun ortak değerlerine, inançlarına, temel varsayımlarına ve sosyal yapıyla ilgili kültürel öğelerine göre farklılıklar göstermektedir.

Kotkamp, okul kültürleri ile ilgili dörtlü bir sınıflama yapmıştır (Çelik, 2002 a: 52):

1. Başarısızlığı vurgulayan okul kültürü: Başarısız kültürde kötü semboller yer almaktadır. Bu okul kültüründe örgüt üyeleri (yönetici, öğretmen, öğrenci) düşük bir başarı beklentisine sahiptir.

2. Başarıyı vurgulayan okul kültürü: Çalışma konusunda her tarafa asılan ilan tahtaları ve göze çarpan onur panoları başarılı kültürün sembollerini oluşturmaktadır. Bu okul kültüründe bütün öğrenciler yüksek başarı isteğine ve beklentisine sahiptir.

3. İnsan kaynağını geliştirmeye eğilimli okul kültürü: Bu kültürde insan kaynağının geliştirilmesi temel değer olarak görülür. Akademik gelişme herkese açıktır. Kültürel amaçlar açık bir şekilde gelişmeyi içerir.

4. Savaş niteliği taşıyan okul kültürü: Bu kültürde belirsiz bir iletişim ve görünmeyen bir savaş hakimdir. Okula atanan her yeni yönetici kısa süre içinde çökmektedir. Her bölümdeki alt kültürler farklı amaçlara ve beklentilere sahiptir.

Okul kültürü bir okulun başarı ya da başarısızlığının kararlaştırıcısıdır. Okulda, okulun temel misyonu olan öğretimi vurgulayan, herkesten yüksek beklentiler içinde olan, başarının tanınması ve ödüllendirilmesini vurgulayan, öğrencilerin etkili öğrenmesini sağlayan düzen ve disiplini işaret eden, ortaklaşa planlamayı, akademik ve işbirlikçi ilişkileri özendirici etkileyici ve destekleyici bir kültür oluşturulması başarı açısından önem taşımaktadır (Balcı, 1994:13-14 akt: Akbaba Altun, 2001: 15). Örgüt kültürü, örgütsel yapı hakkında örgüt üyelerinin algılarını yansıtır, dolayısıyla örgütsel etkililikle doğrudan ilişkilidir (Karslı, 2004: 35).

Eğitim hizmeti veren bir örgüt olan okullarda örgütsel davranışın çözümlenmesi büyük önem taşımaktadır. Okuldaki her türlü etkinlikler, kültürel bir takım özellik ve değerleri taşır. Okul toplumunu oluşturan insanlar arasında aitlik ve biz duygusunun gelişmesi, bütünleşmenin sağlanıp sürdürülmesi, üyelerin okullarına bağlanmaları, okullarıyla övünmeleri üyeler arasında ortak bir kültür oluşmasına bağlıdır (Şişman, 2002 a: 114). Temel girdisi ve çıktısı

insan olan eğitim örgütlerinde, insanın en iyi şekilde yetişmesi güçlü ve etkili bir okul kültüründe eğitim görmesine bağlıdır (Çelik, 2002 a: 4).

2.1.2. Okul Kültürünü Oluşturan Öğeler

Örgüt üyelerinin paylaştığı değerler, normlar ve varsayımlar örgüt kültürünün temel öğelerini oluşturmaktadır. Diğer taraftan, seremoniler ve törenler, âdetler (ritueller), hikayeler, mitler, semboller, dil ve kahramanlar ise örgüt kültürünün görülebilen ifade biçimleri arasında yer almaktadır (Güçlü, 2004).

Değerler, bir toplumun varlık ve devamını sağlamak için üyeleri tarafından doğru ve gerekli kabul edilen, üyelerinin ortak duygu, düşünce, amaç ve çıkarlarını yansıtan temel ahlaksal ilke ve inançlardır (Kızılcelik, 1996: 128). Kültür, insanların paylaştığı değer ve inançlarla başlamaktadır. Örgüt üyelerinin ortaklaşa inandığı ve paylaştığı değerler, örgüt kültürünün temel öğelerinden biridir. Bu değerlerin tümü örgütteki temel anlayış sistemini oluşturmaktadır (Güçlü, 2004). Toplum içindeki tutum ve davranışların, duygu ve düşüncelerin, olayların, kişi ve grupların, amaç ve araçların örgüt tarafından ne değerde bulunduğunu örgütün geliştirdiği kültürel değerler belirler. Başarılı örgütler değer sistemleri aracılığıyla yönlendirilmekte ve değerler sistemini yerleştirmiş olan liderlerin kişiliklerinin izlerini taşımaktadırlar (kadioglu.bizland.com, 2004). Kültürel değerler ve davranışlar, verimliliği artırabilir veya engelleyebilir. Çalışmanın erdem olarak kabul edildiği toplumlarda sosyal ve ekonomik değişim daha kolay gerçekleşebilmektedir (Özdemir,2000,127).

İnsanlar arasındaki ilişkilerin toplumun kültürel değerlerine uygun yürütülmesini sağlayan standartlara norm adı verilir. Örgüt, üyelerinin nasıl davranmaları gerektiğine dair belirli standartları belirler. Normlar, bir örgütün üyeleri için kabul edilebilir ve edilemez olan tutum ve davranışların tamamını ifade eden değerler ölçeğidir (Uçar, 2005). Saphier ve King (1985), kültürel normların okul gelişimini etkilediğini ve okulun akademik ilgilerini, inançlarını, geleneklerini, değerlerini, tören ve sembollerini kapsadığını ifade etmişlerdir

(Bacharach ve Mundell, 1995: 117). Normlar, örgüt üyelerine örgüt içinde nasıl davranmaları ve nasıl iletişim kurmaları gerektiği konusunda yol gösterir. Bu yönüyle normlar davranışları yönlendirici bir nitelik taşımaktadır. Örgüt içerisinde normlara uygun davranışlar ödül, norm dışı davranışlar ise ceza ile sonuçlandırılır. Bu uygulamalar normların korunması açısından önem taşır. Eğitimde istenilen verimin elde edilebilmesi olumsuz öğrenci davranışlarının olmadığı veya bu tip sorunların kolayca çözüldüğü olumlu bir sınıf ortamını gerektirmektedir. Sınıf kuralları açıkça belli olan ve istenmeyen öğrenci davranışlarının öğretmenler tarafından kontrol edildiği sınıflarda öğrenciler kendilerini daha rahat hissetmekte ve derse daha iyi motive olmaktadır (İpşir, 2002). Örgüt, üyelerinde tutum değişmesini artırabilir de engelleyebilir de; eğer bu tutum değişimi örgüt normları doğrultusunda ise , örgüt bunu artırıcı rol oynar; eğer örgüt normlarına ters düşüyorsa, örgüt bu tutum değişimini engelleyici rol oynar (Uçar, 2005).

Değerlerle normlar arasında yakın bir ilişki vardır. Normları içine alan değerler, onlardan daha genel ve somut bir nitelik taşır. Değerler genel prensipleri, normlar ise bu genel prensiplerin özel durumlara uygulanışını ifade eder. Bir normu örgüt üyeleri tarafından kabul edilebilir ve uygulanabilir kılan, dayandığı kültürel değerlerdir. Bir norm kültürel değerlerden kaynaklanmadıkça meşru olmaz (Başaran, 1982: 112 akt: Atay, 2004).

Örgütün bugünkü durumu ile geçmişi arasında köprü kuran hikaye ve masallar, örgütün gelenekselleşmiş davranışlarını ifade eden törenler ve örgütsel kimliği pekiştirmeye yardımcı olan semboller örgütsel yapıyla ilgili bilgi veren önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Normların öğrenilmesinde, açıklanmasında ve vurgulanmasında örgütsel sembollerin (hikayeler, kahramanlar, törenler vb) önemli bir yeri vardır (Şişman, 1994: 81).

Varsayımlar, örgüt kültürüne yön veren, örgüt üyelerinin toplumsal çevreye ve olaylara yönelik geliştirdiği gizli inançlardır. Varsayımlar, kültürün en derin ve soyut yönünü oluşturur ve diğer kültürel öğelere biçim verir. Bir örgüt için değerler neyin önemli olarak görüldüğünü, varsayımlar ise neyin doğru

olarak kabul edildiğini ifade etmektedir (Şişman, 1994: 80). Varsayımlar değerlerden farklı olarak, bir kültürel biçim içinde başka seçeneklerle kıyaslama imkanı bırakmayacak derecede doğal bir yapıya sahiptir. Örgüt üyeleri zamanla, resmi sözleşmelerde yer almayan bazı konularda kendilerinden neler beklendiği ve hangi davranışlarının ödüllendirilip hangilerinin cezalandırılacağı konusunda gizli varsayım kalıpları geliştirirler. Bu kalıplar gizli sözleşmeyi böylece de örgüt kültürünün özünü oluştururlar (www.ogretmenlik.com, 2004 a).

Varsayım, değer, norm ilişkisini örneklendirirsek; okuldaki yönetici, öğretmen ve öğrencilerin davranışlarının okuldaki baskın kültüre göre biçimlenmesi beklenmektedir. Öğrenciler, aslında okulda var olan kültüre uygun hareket etmektedir. Fen liselerinin başarılı okullar oldukları, fen liselerinde öğrenim gören öğrencilerin de başarılı öğrenciler oldukları varsayımı gerek okul toplumu, gerekse okul dışındaki toplum tarafından inanılan bir varsayımdır. Fen liselerinde öğrenim gören öğrenciler başarılı olma konusunda okullarıyla gizli bir sözleşme imzalamış gibidirler. Bu varsayım doğrultusunda fen liselerinde, en çok önem verilen değer başarıdır ve okul normları bu başarıyı artırmaya yönelik olarak oluşturulmuştur. Aynı şekilde başarısız olduğuna inanılan bir okulun değerleri ve normları açıkça belirtilmemiştir. Başarısız olduğu kabullenilen okulun öğrencisinin, okulun başarı konusunda kendisiyle ilgili yüksek beklentilere sahip olmadığını hissetmesi başarısını olumsuz yönde etkilemektedir. Dolayısıyla, öğrencilerin okul kültürünün etkisinde oldukları, okulun sosyo-kültürel özellikleri doğrultusunda başarıya motive edilmiş ve başarısızlığa mahkum edilmiş öğrencilerden söz edilebileceği, buradan yola çıkarak bir “başarı kültürü”nün, yani öğrencileri başarıya götürecektir bir okul kültürünün oluşturulması konusunda okulun varsayım değer ve normlarının ne kadar önemli olduğu görülmektedir.

Okulun gelenekleri, geçmişi, okuldaki yönetici, öğretmen ve öğrencilerin kişisel birikimleri; karşılıklı etkileşimleri zamanla okuldan okula özgün bir kültürün gelişmesine yol açmaktadır. Bu kültür norm, inanç, tutum, beklenti, davranış ve eğilimlerden oluşmaktadır. Okul kültürü okulda nelere önem verildiği, nelerin değersiz bulunduğu, nasıl hareket edileceği konusunda

okuldaki yönetici, öğretmen ve öğrenciler arasında bir görüş birliği oluşmasını sağlamaktadır. Dolayısıyla okul kültürü okulun asıl işi olan eğitim ve öğretimde öğrenciden ve öğretmenden neler beklenmesi gerektiğini, nelerin vurgulanması gerektiğini tayin etmesi açısından önem taşımaktadır (Balcı, 2001: 187).

2.1.3. Etkili Okul Kültürünün Özellikleri

Etkili okul kültürü liderlik, okul iklimi, yüksek beklentiler, öğretim üzerinde yoğunlaşma, eğitimsel değerlendirme, toplumun ve ailenin okula katılımı gibi bir takım unsurlara sahiptir. Etkili okullar aynı zamanda güçlü örgütsel özelliklere sahiptir. Etkili okulların örgütsel özelliklerinin temelinde yönetici, öğretmen ve öğrencilerin davranışlarını etkileyen güçlü kültürel öğeler yer almaktadır (Şişman, 2002 a: 40). Örgüt kültürünün güçlü olmasının, örgüt üyelerine ortak kimlik ve aidiyet duygusunu kazandırma, kaynaşmayı ve bütünleşmeyi sağlama, örgüt misyonunun gerçekleştirilmesini ve örgüt sorunlarının çözümünü kolaylaştırma, verimliliği ve etkililiği sağlama, çalışma yaşamına anlam katma gibi faydaları söz konusudur (Nas, 2005). Güçlü bir örgüt kültürüne sahip örgütlerde şu özellikler gözlenmektedir (Özdemir, 2000: 125):

1. Güçlü bir örgüt kültürü ayırt edicidir. Örgütün sahip olduğu kültür onu diğer örgütlerden ayırmalıdır.

2. Güçlü bir örgüt kültürü kararlı bir yapıya sahiptir. Kültür yenileşme ve değişmelere açık olmalı, ancak her karşılaştığı kültürden de etkilenmemelidir.

3. Güçlü bir örgüt kültüründe değerler ifade edilmeden de anlaşılabilir. Örgüt kültürel değerlerini üyelerine ve sosyal çevresine çok iyi anlatmalıdır. Örgüt kültürü tüm taraflarca benimsenmiş ve içselleştirilmiş olmalıdır.

4. Güçlü bir örgüt kültürü semboliktir. Bir örgütü diğer örgütlerden ayıran semboller, törenler olmalıdır. Anma günleri, verilen ödüller örgüt kimliğinin oluşmasını önemli oranda etkilerler.

5. Güçlü bir örgüt kültürü bütünleştiricidir. Örgüt kültürü farklılaştırıcı unsurlar üzerine değil, tüm çalışanların kolayca kabul edeceği birleştirici değerler üzerine kurulmalıdır.

6. Güçlü bir örgüt kültürü kabul görmüştür. Örgüt kültürüne önce örgüt üyelerinin inanması gerekir. Kendi üyelerini inandıramayan bir örgütün başkalarını inandırıp destek alması oldukça zordur.

7. Güçlü bir örgüt kültürü üst yönetimin bir yansımasıdır. Örgütün savunduğu değerlerin herkesten önce üst yöneticiler tarafından kazanılmış olması gerekir.

Peters ve Waterman'ın 62 mükemmel örgütü inceleyerek geliştirdikleri ve başarılı örgütlerin kültürel özelliklerini belirledikleri "mükemmel örgütler kuramı"nda da konuyla ilgili benzer bulgular ortaya çıkmıştır (Çelik, 2002 a: 28). Buna göre;

1. Başarılı bir örgütte üyeler güçlü bir şekilde kenetlenmekte, liderler örgütsel etkinliklerde başarıya duygusuna odaklanmakta ve etkinliklerin değerlerle tutarlı olmasını sağlamaktadırlar.

2. Başarılı bir örgütte herkes örgütsel bir değer olarak görülmekte ve örgütsel etkinliklerde çekici değerlere önem verilmektedir. Örgüt değerleri, liderlerin örgütsel etkinliklerinde önemli rol oynamaktadır.

3. Başarılı bir örgütte grup verimliliğine önem verilmekte, işgörenlerin davranışlarına destek olunmakta ve saygı gösterilmektedir.

4. Başarılı bir örgütte özerklik ve girişimciliğe önem verilmekte ve işgörenler örgütsel etkinliklerde sorumluluk alma, karara katılma ve yeni girişimlerinde risk alma konusunda cesaretlendirilmektedirler.

5. Başarılı bir örgütte örgütsel eylemler hakkında müşterilere yeterli bilgi verilmekte ve sıkı bir iletişim ortamı oluşturulmaktadır.

6. Başarılı bir örgütte etkinlikleri analiz etmekten çok, eyleme dönük bir yaklaşım benimsenmektedir. İşgörenler etkinliklerinde karşılaştıkları sorunları çözmekten çok, sorunları çok boyutlu çözümleyecek sonuca gitmeye çalışmaktadırlar.

7. Başarılı bir örgütte etkinliklerde nicelikten çok nitelik temel değer olarak benimsenmektedir.

8. Başarılı bir örgütte esnek bir yapıya ve sıkı bir bağlılığa önem verilmektedir. Örgütte yenileşmeye açık olma ve etkinlikleri bütünlük içinde gerçekleştirme söz konusudur.

Terence Deal ise etkili okulun temel kültürel öğelerini şu şekilde özetlemiştir (Hoy ve Miskel, 1991: 218 akt: Çelik, 2002 a: 52):

1. Belirgin adetler ve yaygın olarak paylaşılan inançlar,
2. Adetlerin okul kültürüyle kaynaşması ve kültürel yenileşme,
3. Değerleri paylaşma ve ve okul içinde bir fikir birliği oluşturma,
4. Temel değerlerin ve güçlü adetlerin törenlere dönüştürülmesi,
5. Kültürel törenlere katılımın yaygınlaşması,
6. Erkek ve kadın kahramanların konumsal gücünden yararlanma,
7. Bir kahraman olarak müdürün temel değerleri temsil etmesi,
8. Özerklik, kontrol, yenilik ve gelenek arasında denge kurulması.

Etkili okul kültürü eğitim ve öğretimi destekleyici, bireysel öğrenme ve gelişme çabalarını özendirici bir nitelik taşımaktadır. Okulda yönetici, öğretmen ve öğrenciler tarafından benimsenen güçlü bir okul kültürünün varolması eğitimde istenilen verimin elde edilebilmesini daha da kolaylaştırmaktadır.

Etkili okula ulaşmada ve okulda etkili öğretimi destekleyici bir kültür oluşturulmasında okulun mevcut kültürünün değişime uğraması oldukça önemlidir. Etkili okul, okulda mevcut olandan farklı yeni bir kültür gerektirir. Bu değişimde okulun pratik yapısının, okuldaki farklı grupların analizi ve okul liderliğinin özellikle de informal liderliğin katkısı ve desteği kritik öneme sahiptir. Etkili okul için amaç birliği ve anlaşma önkoşul niteliğindedir. Okul kültürünün değişim sürecinde birinci aşamayı ilgili grupların, okulun amaç ve ilgileri konusunda anlaşmaları; ikinci aşamayı ortak çalışma amaçları için çalışmaları; üçüncü aşamayı ise katılımlı karar almaları oluşturmaktadır. Okulda yapılacak değişimler ve yenileşmeler, örgütün bütün özellikleri açısından incelemeli ve buna göre bir yol belirlenmelidir. Okulun mantıksal çerçevede kararlılığını koruyabilmesi ve değişmeye açık olması okulun görevleri gereğidir. Yeni bir okul kültürünün oluşturulması, okulun geliştirilmesine temel olacak etkinliklerin geliştirilmesine izin verecektir (Balci, 2001: 188).

2.1.4. Etkili Okulun Özellikleri

Özdemir (1998), etkili okulu, öğrencilerde bilişsel, duyuşsal, psiko-motor ve estetik gelişmelerin en uygun sağlandığı, optimum bir öğrenme çevresinin yaratıldığı okul şeklinde tanımlamaktadır (akt: www.meb.gov.tr, 2004). Etkili okullar, bütün öğrencilerinin öğrenmede başarılı bir ilerleme ve gelişme gösterdiği örgütlerdir. Okulun etkili olması için belirli herhangi bir reçete yoktur. Her okul kendine has birçok faktörün birleşmesiyle oluşmaktadır, bu yönüyle her okul benzersizdir. Ancak okula etkililik katan bir dizi faktör veya karakteristiği tanımlamak mümkündür. Ebeveynlerin görüşlerini temel alan ACT'nin yaptığı bir araştırma etkili okulların dokuz karakteristik özelliğini şöyle ifade etmiştir (ACT Council of Parents & Citizens Associations, 2005):

- Etkili ve profesyonel bir okul yöneticisi,
- Etkili ve profesyonel öğretmenler,
- Açık ve olumlu bir felsefe,
- Öğrenmeye yardım eden bir ortam,
- Etkili öğrenciye ulaştıracak bir sistem,
- Güçlü bir örgütsel yapı,
- Geniş kapsamlı ve dengeli bir öğretim programı,
- Öğrenci gelişimiyle ilgili anlamlı bir değerlendirme ve bilgilendirme,
- Ailenin ve toplumun desteğini sağlama.

Drever (2005), iyi koşullar sağlandığı takdirde öğretmen ve öğrencilerin daha etkili hale geleceklerini ifade etmiş ve etkili okulların ortak özelliklerini şöyle sıralamıştır:

- Öğretmenlerin yüksek entelektüel beklentileri,
- Okulun ve öğretim kadrosunun gelişmesi doğrultusunda profesyonel tutum,
- Ceza yerine ödül kullanma,
- Öğretmenlerin gelişimine önem verme.

Bir takım amaçları gerçekleştirebilmek amacıyla faaliyetlerini sürdüren okulların bu amaçlarına ne kadar ulaşabildiği sorusuna verilen cevap, bu okulların etkili olup olmadığını belirlemektedir. Bu amaçların gerçekleştirilebilmesinde okul kültürü ve okul iklimi kavramları büyük bir öneme sahiptir. Toplumun sahip olduğu kültürel değerlerle okul kültürü arasında bir paralellik olması gerekir. Bu paralelliği yakalayabilen okullar etkin bir Şekilde eğitim hizmetini sürdürebilir, sosyalleşme sürecinin sağlıklı bir Şekilde yürütülmesi konusunda kendine düşen görevi yerine getirebilir. Öğrencilerin stada koşar gibi okula koşar duruma gelmesi okul kültürünün doruk noktasına ulaştığını gösterir (zdemir, 2003: 293). Bir okulda üyeler arası ilişkilerin durumu, okul iklimi hakkında ipuçları verir. Okuldaki ilişkiler sıcak, yakın, güvene dayalı olabileceği gibi; resmi, mesafeli, gergin mahiyette de olabilir. Okulun iklimi, okulda çalışan, okulun yesi olan insanların motivasyonunu, moralini, verimliliğini etkiler. Bu bakımdan okulda güçlü bir ortak kültürün yanısıra açık, olumlu, destekleyici, güvene dayalı bir iklimin oluşması da önem taşımaktadır (Şişman, 2002 a: 115). Okulun etkinliği incelenirken, yönetici, ğretmen, ğrenci ve okul ortamı boyutlarına göre değerlendirme yapılması gerekmektedir.

2.1.4.1. Etkili Okul Yöneticisi:

Okullar da dahil tüm örgütlerde amaçlara ulaşma, örgütsel sistemi yaşatma ve örgütün dış çevresine uyumunu sağlama gibi yöneticilerin yürüttükleri ortak etkinlikler vardır (Grpınar, 1992: 8 akt: www.meb.gov.tr, 2004). Bu etkinlikleri başarılı bir Şekilde yürütebilen yöneticiler etkili okul yöneticileridir. Okul yöneticisinin yeterlilikleri eğitim yönetimi konularındaki yeterlilikler, mesleki konulardaki yeterlilikler, eğitimsel becerilerdeki yeterlilikler ve kişisel niteliklerdeki yeterlilikler olmak üzere dört grupta toplanabilir (Hesapçioğlu ve Bakioğlu, 1997: 71 akt: Uçar, 2005). Houlhan, etkili bir okul yöneticisinde bulunması gereken nitelikleri Şöyle ifade etmiştir:

1. Akademik amaçlara bağlılık göstermek,
2. Yüksek bir beklenti iklimi yaratmak,
3. Öğretim liderliği yapabilmek,

4. Israrlı ve dinamik bir lider olmak,
5. Başkalarının görüşlerini almak ya da katılım sağlamak,
6. Amacın gerçekleşmesine elverişli bir düzen ve disiplin yaratmak,
7. Kaynakları yerinde kullanmak,
8. Zamanı iyi kullanmak,
9. Çalışma sonuçlarını değerlendirmek (Alıç,1996:15-16 akt:

www.meb.gov.tr, 2004).

Okul yöneticisi, okulun öğretim lideridir ve yürüttüğü faaliyetleri bu bilinç içerisinde yerine getirmelidir. Bir öğretim lideri olan okul yöneticisinin okuldaki öğretimin etkililiğinin artırılması konusunda yapması gereken birçok şey vardır. Öncelikle, okul yöneticisi örgütün amaçlarını ve yapılan işlerde örgütün etkililiğini, uygulanan süreç, elde edilen sonuç ve ürün hakkında örgüt üyelerinin duygularını dikkate almak zorundadır. Bu sayede okul yöneticisi örgütsel etkililiği örgüt üyelerinin olumlu tutumları ve yüksek moralleri ile birlikte gerçekleştirebilecektir (Uçar, 2005). Okul yöneticisi, iyi okulun ve iyi öğretimin özelliklerine ilişkin açık ve kesin görüşlere sahip olmalı (Erdoğan, 2004: 87), okulunda, okulun hedefleriyle aynı doğrultuda bir kalite kültürü oluşturmalı, bu kültürü tüm çalışanların kabul etmesini sağlamalı, çalışanları motive etmelidir. Okulda açık, dürüst, güvene dayalı bir ilişkiler ağı oluşturmalı; okulun amaçlarını gerçekleştirme için işbirliği sağlanmalı; öğretmenlerin ve diğer çalışanların ihtiyaçlarına ve sorunlarına ilgi gösterilmeli; öğretimin kalitesini arttırmak için bilimsel göstergelerden faydalanılmalıdır. Okul kültürü, okulun performans düzeyini artırıcı yönde düzenlenmeli, okul yöneticisinin performans yönetim sistemi, okulun özel gereksinimlerine ve koşullarına uyumlu ve hedeflerini içerir nitelikte olmalı, okulun performans düzeyinin artmasını engelleyen kültürel öğeler varsa, bu öğelerin etkilerinin asgari düzeye indirilmesi için de tedbirler alınmalı, hatta performans artırımını sağlayabilmek için, okulun kültürel yapısı ve değerleri de değiştirilmelidir (Cemaloğlu, 2002).

Swyner, okulda olumlu bir kültür yaratılmasında okul yöneticisinin sorumluluğunun büyük olduğunu vurgulamıştır. Okul yöneticisinin yenilikleri başlatması, olumlu girişimlere destek vermesi, adil, tutarlı, yetenekli olması

yanında, doğru yer ve zamanda "görülebilir" olması, okul koridorlarında daha çok vakit geçirmesi, sınıfta ne öğretildiğini, materyalin öğrencilere nasıl iletildiğini gözlemesi olumlu öğrenme ortamına zemin hazırlamaktadır. Etkili yönetici sadece öğretmenle iletişim kurmaz, öğrenciyle de güçlü bir iletişim kurabilir. Patronun kim olduğunun öğrenciler tarafından bilinmesi, hem öğretmenin moralini yükseltir, hem de öğrencilerin kurallara daha çok uymasını sağlar. Bu durum okulda olumlu bir öğrenme havasının gelişmesine imkan verir (www.ogretmenlik.com, 2004 a). Öğrenen örgütlerin yöneticileri, öğretmenlerle etkileşime girerek, okul iklimini geliştirmekte, öğretmenin yeterlik duygularını da olumlu yönde etkileyerek okulun verimliliğini artırmaktadır (Okutan, 2003).

Etkili okul yöneticisi davranışları ile öğrenci başarısı arasındaki ilişkiyi inceleyen Gretchko ve Roger'a göre, öğrenci başarısı yüksek olan okullarda okul yöneticisi (Balcı, 1993: 26 akt: Demirtaş, 1997);

1. düzenli biçimde zamanını sınıflarda harcamakta,
2. program ve öğretim konularına çok ilgi göstermekte,
3. personeliyle birlikte kendisini öğretimi geliştirmeye adanmakta,
4. okulda disiplini etkin şekilde sürdürmekte ve
5. öğretmen performansını ve amaçlarını değerlendirici bir sistem geliştirebilmektedir.

Okul yöneticisi , hem okuldaki formal grubun yöneticisi, hem de kişisel ilişkilerindeki yeterlilikler doğrultusunda okuldaki informal grupların içinde yer alan bir birey durumundadır. Dolayısıyla, yasal yöneticiliğinin yanında davranışlarıyla da okulun lideri olması gerekmektedir. Bir tutum bireyin kişisel yaşantısına dayalıysa gerçekleşme şansı daha yüksektir, dolayısıyla okulunda etkililiği sağlamaya çalışacak yönetici, öncelikle kendi tutum ve davranışlarında değişimi gerçekleştirmek durumundadır (Cüceloğlu,1993: 525 akt. Uçar, 2005).

Etkili bir eğitim yöneticisinin, etkili bir okulun oluşmasını sağladığı, etkili bir okulun da öğretmen ve öğrenci başarısını arttırdığından hareketle, etkili bir eğitim yöneticisinin hem öğretmen hem de öğrenci performanslarına olumlu

yönde etki edeceği söylenebilir. Okulda uygun bir öğrenme-öğretme ortamı oluşturmak, etkili öğrenmeyi sağlamaya yönelik bir düzen kurmak, öğretim programlarında bütünlüğü sağlamak, öğrenci başarısını ön plana çıkarmak okul yöneticisinin öğrenci başarısını artırmak için yapması gerekenler arasında yer alır (Özden, 2002: 139 akt: Demirtaş, 1997). Okulların kalitesi, okul yöneticilerinin kalitesi ile eşdeğer kabul edildiği günümüzde, okul yöneticilerinin öğretim liderliği rolünü öne çıkartmaları hem yöneticilik kalitesini yükseltecek, hem de okullarının kalitesini ve başarısını artırabilecektir.

2.1.4.2. Etkili Öğretmen:

Eğitimin niteliği ve kalitesi büyük ölçüde öğretmenlerin niteliği ile doğru orantılıdır. Bu bakımdan eğitim hizmetlerinin kalitesi yönünden eğitim sistemi içinde görev alacak öğretmenlerin, gerek hizmet öncesinde, gerekse hizmet içinde, iyi bir biçimde yetiştirilmeleri önem taşımaktadır. Stronge (2002), etkili öğretmeni tanımlayan üç özelliği şöyle özetlemiştir:

- Etkili öğretmen zorlukları tanır ve mücadele yollarını bilir.
- Etkili öğretmen anlaşılır bir iletişim dili kullanır.
- Etkili öğretmen görevini sürdürürken vicdanına kulak verir.

Barry ise, öğretmenleri yeterli kılan başlıca nitelikleri, güçlü davranışlar sergileyebilmek için yüksek seviyeli bir kapasite ve zeka, uzmanlık ve alan bilgisi, sosyal bilinç, çocuklarla ve yetişkinlerle iyi geçinebilme kapasitesi şeklinde ifade etmiştir (Barry, 1959: 9). Günümüzde öğretmenlik, özel uzmanlık bilgisi ve becerisi gerektiren bir meslek olarak kabul edilmektedir. Bu mesleğe giren insanların, mesleğin gereklerini tam olarak yerine getirebilmeleri için bir takım yeterliliklere sahip olması gerekir. Bu yeterliliklerin kazanılabilmesi için de öğretmen adaylarının meslek öncesinde özel bir eğitimden geçirilmesi zorunludur” (Şişman, 2002 c: 1-2). Gelişen dünyaya ve bilgi toplumuna ayak uydurabilmek için öğretmenlerin sürekli olarak araştırma yapması, kendilerini yenilemesi ve geliştirmesi gerekmektedir. Türk toplumunda eğitimin genel durumuna baktığımızda, okuldaki öğretmenin (Aydoğan, 2004);

- programı uygulamaktan sorumlu,

- kendi yaratıcılığını kullanamayan,
- okul yönetimine katılamayan,
- müfredat programına aykırı davranamayan, en azından söz konusu programı eleştiremeyen,
- program doğrultusunda düşünen,
- cesareti az,
- sosyal yönü zayıf bir nitelik taşıdığı gözlemlenmektedir.

Öğretmenler okulda daha etkili olabilmek için her şeyden önce kendi rollerinin önemini ve değerini kabul etmelidir. Başarılı ve iyi bir öğretme, öğrencilerin anlamalarına ve kavramalarına yardımcı olmakla ilişkilidir (Caswell, 1961: 1). Öğretmenin ne öğrettiği, nasıl öğrettiği, ne zaman ve kime öğretmeye çalıştığının yanı sıra, öğretmen-öğrenci ilişkisinin niteliği de önemlidir. Öğretmen-öğrenci ilişkisinde bazı noktalara dikkat edilmesi gerekmektedir. Öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişki,

1. Açıklık,
2. Önemsenmek,
3. Birbirine gereksinim duymak,
4. Birbirlerinden ayrı olmak,
5. Gereksinimleri karşılıklı olarak giderebilmek özelliklerini içerirse, iyi bir öğretmen-öğrenci ilişkisi kurulmuş demektir (Gordon, 2002: 21-22).

Öğretmenin hem kişiliği hem de davranışı öğrencilerin davranışını etkiler. Bu yüzden, öğretmenler davranışlarıyla sınıfta öğrenmeye elverişli bir hava oluşturmaya çalışmalıdır. Öğrenmeye elverişli bir sınıf ortamı birçok öğrenci davranış problemlerini ortadan kaldırır. Öğrencinin öğretmeninin kendisine değer verdiğini görmesi, olumlu davranışları göstermesini sağlar. Öğrencilere saygı duyma, derste rahatça soru sorulmasına izin verme gibi davranışlar öğrenci davranışları üzerinde olumlu etkisi olan bazı belirgin öğretmen davranışlarıdır (Yalın, 2005).

2.1.4.3. Etkili Öğrenci:

Etkililik, ortak amacın gerçekleştirilmesiyle ilgilidir. Amaç ne derece gerçekleştirilebilmişse, öğretim o derece etkilidir. Okuldaki etkinliğin sağlanıp sağlanmadığının en büyük göstergesi öğrencilerdir. Okuldaki en öncelikli amaç, öğrenmenin sağlanmasıdır. Eğer öğrenme sağlanmışsa, öğrencide istenilen yönde kalıcı izli davranış değişikliği gözlenebiliyorsa öğretimde etkililik sağlanabilmiş demektir. Öğretimde etkinliğin sağlanabilmesi için öğrencilere de büyük görev düşmektedir. Türk toplumunda eğitimin genel durumuna baktığımızda, okuldaki öğrencinin (Aydoğan, 2004);

- Edilgen
- Düşünme yetkisini sınırlı kullanan
- Programın içeriğine katılmayan
- Belirlenen sınırlar içerisinde düşünen
- Eleştiri yöntemini kullanamayan
- Okul yönetimine katılmayan
- Öğretmeyen, öğrenen
- Araştırma ruhu olmayan
- Ezber yeteneği hayli gelişmiş
- Korkak, cesareti az
- Sosyal yönü az gelişmiş bir niteliğe sahip olduğu gözlemlenmektedir.

Oysa etkili okul ortamı öğrencinin aktif bir role sahip olmasını gerektirmektedir. Bunun sağlanması için öğrencilerin sağlıklı bir sosyalleşme sürecinden geçmesi, cesaretlenmesi, özgüvenlerini kazanması; ezberci zihniyetin yerini araştırmacı zihniyetin alması sağlanmalıdır.

2.1.4.4. Etkili Okul Ortamı:

Etkili öğrenmenin gerçekleştirilebilmesi için eğitim ortamının çağdaşlaştırılması ve öğrenci ihtiyaçlarına cevap verebilecek konuma getirilmesi oldukça büyük önem taşımaktadır. Etkili okul ortamı, öğrencilerin severek, öğrenmeyi amaç edinerek öğrendikleri, akademik başarıyı geliştiren bir ortam (Renchler, 2004), açık ve belirgin amaçlar üzerine odaklanmış okul

misyonu, yüksek beklentiler, öğrencilerle bireysel olarak ilgilenilmesi, her öğrenciye zamanında öğrenme fırsatı, olumsuz öğrenme koşullarının giderilmesi, öğrenci ilerlemesini takip, öğretmenlerin becerilerinin kullanımı, etkili okul-aile ilişkisi, velilerin okula katılımı, öğrencilerin okul işlerinden sorumlu tutulması, disiplin gibi unsurları bünyesinde barındırır (Özdemir, 1996: 43 akt: Aydoğan, 1999).

Etkili okul araştırmaları etkili okulda, öğrenmeye uygun olumlu bir kültürün varlığını işaret etmektedirler. Yapılan araştırmalar, etkili okulda eğitim ve öğretimi destekleyici, bireysel öğrenme ve gelişme çabalarını özendirici nitelikte bir kültür olduğunu tespit etmiştir. Okulda olumlu bir kültür yaratılmadıkça okulda yapılan değişiklikler okulun gelişmesine katkı sağlamayacaktır. Eğitim ve öğretimde öğrenciden ve öğretmenden neler beklenmesi gerektiğini, nelerin vurgulanması gerektiğini tayin eden okul kültürüdür (Balcı, 2001:187).

Barnard'a göre, örgütte etkililik ortak amacın gerçekleştirilmesiyle ilgilidir. Amacın gerçekleştirilme derecesi, etkililiğin ölçütüdür. Örgütte yeterlilik ise gereksinimlerin karşılanmasıyla ilgilidir. Amaçlarını gerçekleştirebilen örgütler "etkili", bireylerin gereksinimlerini karşılayabilen örgütler ise "yeterli" olarak nitelendirilmektedir (Aydın, 1994: 14 akt: Demirtaş, 1997). Okulların etkili olmaları ve önceden belirlenen amaçlarına ulaşabilmeleri büyük ölçüde okuldaki etkinliklerin, eğitim ve öğretim programının başarıyla yürütülmesine bağlıdır. Bu doğrultuda, okulun başarısını etkileyen öğelerin başında, okuldaki tüm etkinlikleri planlayan ve yönlendiren okul yöneticisinin okulun örgütsel gelişimini sağlaması gelmektedir. Okullar öğrencilerin öğrenmelerinde bir fark yaratırken, müdürler de okullar arasında bir fark yaratmaktadır (Tanrıöğen, 1988: 5 akt: Demirtaş, 1997). Bir diğer önemli öge de sürekli gelişme ve yenileşme imajının sürdürülmesidir. Öğretim işini yönlendiren kişiler olan öğretmenlerin kendilerini geliştirmeleri ve öğretmenlerin birbirleriyle mesleki bir uyum içerisinde olmaları da okul başarısını etkilemektedir (Demirtaş, 1997).

2.2. OKUL KÜLTÜRÜ VE ÖĞRENCİ BAŞARISI

2.2.1. ÖĞRENCİ BAŞARISI

2.2.1.1. Başarı

Batlaş'a göre başarı, birey için anlamlı olan amaçların günlük programlarla adım adım gerçekleşmesidir. Başarı, bireyin isteyerek ve yapabileceğine kendisini inandırarak motivasyon sağlaması, planlı, programlı çalışarak hedefe ulaşmasıdır (akt: Başar, 2001: 115). Bir görevin yerine getirilmesi için oluşturulan standartlara uygun davranışlarda bulunma ve planlanan amaçlara ulaşma derecesi başarı ya da başarısızlığı ifade etmektedir (İlgar, 2000: 105). Carter akademik başarıyı herhangi bir okulda okutulan derslerde geliştirilen ve öğretmenlerce takdir edilen notlar, test puanları ya da her ikisi ile belirlenen beceriler ve kazanılan bilgiler şeklinde tanımlamıştır. Ayrıca, öğretmenlerce takdir edilen notların dışında son yıllarda geliştirilen standart başarı testlerinin de akademik başarıyı belirlemede bir kriter olarak kullanıldığından bahsetmiştir (Doğusal ve Tezel, 1987 akt: Kenç ve Oktay, 2002: 72).

Çağdaş anlamda başarı kavramının akademik başarı ile sınıflandırılmayacağı, bilgi ve beceri gibi bilişsel davranışlar kadar, ilgiler, kişilik özellikleri ve tutumlar gibi bilişsel olmayan davranışları da içerdiği görülmektedir. Okul başarısı öğrencinin bulunduğu okul, sınıf ve derse göre belirlenmiş sonuçlara ulaşmada göstermiş olduğu ilerlemedir (www.psikoloji.gen.tr, 2005). Okuldaki başarı, öğrencinin okul programının gerektirdiği bilgi ve becerileri kazanması ve bu becerileri günlük yaşantısında en iyi biçimde kullanabilmesidir (Tekin, 1973: 8).

Başarısızlık kavramı ise daha çok çocuğun ya da gencin uzun süreli, (bir eğitim öğretim döneminden daha uzun süre) hemen her dersten, gelişim düzeyinin ve yeteneklerinin altında başarı göstermesi ve bu başarısızlığı bir türlü telafi edememesi durumu olarak kabul edilmektedir (www.psikoloji.gen.tr,

2005). Yavuzer, okul başarısızlığını etkileyen üç önemli faktör olduğunu ifade etmiştir (Yavuzer, 2001: 167):

1-Ev ve aile ortamı

- a) Güdülenme (Motivasyon)
- b) Başarı konusunda anne ve babanın tutumu ve desteği
- c) zgven
- d) Otonomi, kendi kendini yönetme
- e) Ebeveynin aşırı baskısı
- f) Ebeveynin beklentisi
- g) Stres oluşturan olumsuz ev koşulları.

2-Bireysel zellikler

3-Okul ve ğretme

Başarısız ocuklar, motivasyonu eksik olan çocuklar olarak nitelendirilmektedir (Artuksu, 2005). Öğrenci motivasyonu, öğrencilerin öğrenme sürecine katılma isteğidir (www.pafuli.net, 2005). Öğrencilerin, ğrenme sürecine motive olabilmeleri için konuyla ilgili olmaları, konunun öneminin farkında olmaları ve her Şeyden önemlisi öğrenmeyi bir ihtiyaç olarak hissetmeleri gerekmektedir. Öğrencilerin, ğrenmenin hayatı zenginleştirdiği ve kendini gerçekleştirmeyi sağladığının bilincinde olmaları sağlanmalıdır. Öğrencilerde istek uyandırabilmek için, ödüllendirme ve model olma yöntemleri oldukça etkilidir. Materyal dller, etkinlik dlleri ve özel ayrıcalıklar, not ve takdir edilme dlleri, toplumsal ödüller ve öğretmenin özel ilgisi, etkileşimi, birlikte yapacağı etkinlikler; ayrıca problem çözme ve düşünme becerilerinin gelişmesi konusunda öğretmenin model olması, ğrenci tarafından öğretmenin konuya nasıl yaklaştığının gözlemlenmesi öğrencinin motivasyonunun ve amaca yönelik çabasının artırılmasında oldukça etkilidir (Burden, 1999, Good ve Prophy, 2000 akt: www.ogretmenlik.com, 2004 c). Yavuzer'e göre, ğretmen, öğrencinin ilerleyebileceğine ve yeteneklerini kullanabileceğine inanırsa, ocuk kendine olan güvenini kazanır ve sonuçta başarılı olabilir. Bu nedenle okul başarısızlığı gösteren çocuklar, sorumluluk almaya yönlendirilmeli, teşvik edilmeli ve çabaları takdir edilmelidir (Yavuzer, 2001: 167).

Bilişsel gelişimin sağlandığı, bilginin kazanıldığı, akademik üstünlüğe ulaşmak için ortam hazırlanan okullarda başarının göstergesi akademik üstünlük olarak görülmektedir. Fakat, okul başarısı sadece okulda alınan notlarla ifade edilmemeli, öğrencilerin okuldaki ve okul dışındaki etkinliklerinde elde ettikleri başarılar da okul başarısı kavramına dahil edilmelidir. Dolayısıyla okul başarısını değerlendirirken akademik üstünlük ve yaşamsal başarı arasında bağıntı kurulması gerekmektedir (Özbacı, 1996: 17).

2.2.1.2. Başarı Kültürü

Diana Pheysey'in örgütsel kültür sınıflandırmasına göre örgütler rol kültürü, başarı kültürü, güç kültürü ve destek kültürü olmak üzere dört farklı kültürel yapıya sahiptir. Başarı kültürüne sahip örgütler, kurallardan çok işlerin yapılmasının ve amaçların gerçekleştirilmesinin ön planda tutulduğu örgütlerdir. Uzmanlaşmaya ve bireysel sorumluluğa önem veren, bürokratik yapılanmanın ötesinde matrix örgütlenme tipini esas alan, esnek bürokrasi ve esnek yapılanmaya sahip olan bu örgütler, insan doğasına ilişkin olarak daha çok Y kuramının varsayımlarını kabul etmektedir (Şişman, 2002 b: 144). Başarı kültürünün daha ayrıntılı açıklanması açısından Y kuramının temel varsayımları şöyle özetlenebilir (yunus.hacettepe.edu.tr, 2005):

1. Sıradan bir insan doğuştan işten nefret etmez. Çalışmada fiziksel ve zihinsel çabanın harcanması, oyun ya da dinlenme kadar doğaldır. Kontrol edilebilecek koşullara bağlı olarak, yapılan iş bir ceza ya da ödül kaynağı olabilir.

2. Bireyin kendisini adadığı hizmette, öz-yönlendirmeyi ve öz-denetimi kullanmasını yolları aranmalıdır. Dış kontrol ve ceza tehdidi, örgütsel hedeflere yönelik çaba yaratmada tek yol değildir.

3. Hedeflere bağlılık, hedeflerin gerçekleştirilmesiyle ilgili ödüllerin bir işlevidir. Bu ödüllerin en anlamlısı, normal koşullarda, örgüt hedeflerine yönelik çabaların sonuçlarıdır.

4. Sıradan bir insan uygun koşullar altında, sadece sorumluluğu kabul etmeyi değil, aynı zamanda istemeyi de öğrenir. Sorumluluktan kaçınma,

hırs azlığı ve güvenliğin vurgulanması, insanın kalımsal özellikleri değil; yaşantılarının sonucudur.

5. Görel olarak yüksek düzeyde bir imge kullanma yeteneği, özgünlük ve örgütsel sorunların çözümünde yaratıcılık, insanlar arasında sınırlı değil, geniş bir dağılım gösterir.

Başarı kültürü, kişilerin performanslarına değer verir ve destekler. Örgüt liderleri, örgütün bütün kademelerindeki kişilere vizyon ve hedefleri açık bir şekilde bildirir ve ayrıntılı olarak açıklar. Bu örgütler ölçülebilir amaçlara sahiptir ve bu amaçları başarma konusunda örgüt üyelerini sorumlu tutar. Bu tip örgütlerin performansı ödüllendirmeye dayalı açık ve şeffaf bir değerlendirme sistemi vardır. Victor S.L. Tan, örgütlerle ilgili yaptığı çalışmalar sonucunda örgütlerde güçlü bir başarı kültürünün gelişmesinde kritik öneme sahip olan sekiz ortak paylaşılmış değerden bahsetmiş ve bu değerleri şöyle sıralamıştır (Tan, 2005):

1. Sonuca yönelik olma,
2. Müşteriye üstün hizmet verme,
3. Yeniliklere açık olma,
4. Tarafsız ve adaletli olma,
5. Bütün insanlara saygı gösterme,
6. Değişime duyarlı olma,
7. Sorumluluk duygusuna sahip olma,
8. İstekli ve hırslı olma.

Başarı kültürüne sahip bir örgüt, üyelerinden meşgul oldukları işe ve çalıştıkları kuruma daha fazla zaman harcamalarını ve örgüte tüm enerjileri ile katkıda bulunmalarını bekler. Bu kültürler, kendi problemlerini çözmeye motive olmuş insanların, karşılıklı ilişkilerinin bir sonucu olarak nitelendirilen kültürlerdir. Başarı kültüründe insanlar işin kendisi ile ilgilenirler ve işin yapılması ile ilgili bireysel bir çaba ve ilgi gösterirler. Bu tip kültürün hakim olduğu örgütler, bireylerin kendilerini içsel olarak tatmin eden görevlerde çalışmaktan hoşlandıklarını varsayar (Gürel, 2003).

2.2.2. ÖĞRENCİ BAŞARISI İLE OKUL KÜLTÜRÜ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Akademik başarı, bilimsel yollarla çalışma alışkanlığı, sosyal davranışlar, ekonomik tutum ve değer yargıları kazandırmak ve kendini gerçekleştirmiş bireyler yetiştirmek (Özdemir, 2003: 286) gibi faydalarının yanı sıra, toplumun genel kültürünü yeni yetişen kuşaklara aktarmak, bu kültürü yaşatmak, zenginleştirmek ve yeniden şekillendirmekle yükümlü olan okulların kendilerine özgü bir örgütsel kültür geliştirmesi örgütün temel amaçları açısından olduğu kadar, örgütsel verimlilik açısından da oldukça önemlidir.

Okullarda yapılan örgütsel kültür araştırmalarında, başarılı okullarla başarısız okulların kültürleri arasında belirgin farklılıklar tespit edilmiştir. Başarılı okullarda örgüt kültürünün oluşumunu büyük ölçüde yöneticinin liderlik biçiminin belirlediği, üyeler arasında paylaşılan değerlerin, inançların, öğretmenlere özerklik verilmesinin, okulun öğretmen ve öğrencileriyle gurur duyulmasının örgüt kültürünün gelişmesi için son derece önemli olduğu görülmüştür. Yapılan araştırmalarda akademik başarı düzeyi yüksek olan okul kültüründe (Şişman, 1994: 33):

- Destekleyici bir öğrenme-öğretme çevresinin düzenlendiği,
- Öğretmen ve öğrencilerin gereksinimlerinin karşılandığı,
- Yarışma üzerinde yoğunlaşıldığı,
- Karşılıklı dostluk, sevgi ve güven ortamının oluşturulduğu,
- Başarı için gereken her şeyin yapıldığı;

Başarı düzeyi düşük olan okul kültüründe ise özkorumam, mevcut okul kurallarını koruma ve devam ettirme, standart ve geleneksel öğretim programının ve geleneksel (pasif) öğretim yöntemlerinin sürdürülmesi üzerinde yoğunlaşıldığı görülmektedir.

Kültür, örgütsel öğrenmeyi etkileyen önemli değişkenlerden birisidir. Öğrenen örgüt, öğrenmeyi teşvik eden bir kültür ve değerler sistemine sahiptir. Balcı, okullarda öğrenmeyi etkileyen faktörleri okul kültürü, okul yöneticisinin yönetim biçimi, öğretmenlerin bireysel öğrenme isteği, grupla öğrenme, okulun çevre yapısı, eğitim teknolojisini kullanabilme düzeyi, öğrencilerin başarı

durumu, hizmet içi eğitime katılma durumu, okuldaki özendirme sistemi şeklinde ifade etmiştir (Balci, 1996: 129). Dodgson ise, örgütsel öğrenmenin daha çok çevresel değişiklikler ve kültür gibi iç faktörlerle teşvik edildiğini belirtmiş ve öğrenen kültürü açık ve birbirine bağlı şu unsurlarla karakterize etmiştir (www.ogretmenlik.com, 2004 a):

1. Deneyime açıklık.
2. Risk alma sorumluluğunu teşvik etme,
3. Bilgi hatalarına gönüllülük ve onlardan hareketle öğrenme.

Başaran eğitimde kalitenin artırılmasını amaçlayan öğrenen okulun özelliklerini şöyle ifade etmiştir (2000: 57):

1. Öğrenen okul, vizyon sahibidir ve açıkça belirtilen amaçlarla beklenen öğrenmeyi tanımlar.
2. Öğrenen okul, değişim kültürü oluşturur.
3. Öğrenen okul, personel geliştirme eğilimindedir ve personelinin destekler.
4. Öğrenen okul, toplumsal değişim sürecinde doğru hizmeti gerçekleştirir.
5. Öğrenen okul, farklı gruplarla işbirliği içindedir ve örgüt yapısını yeniler.
6. Öğrenen okul, üretim sürecinden ve çıktılarında dönüt olarak kendini sürekli düzeltmeye ve yenilemeye çalışır.

Okuldaki eğitimin kalitesini artırmak, okul üyelerinin kişisel gelişimlerine katkıda bulunmak amacıyla okulların “öğrenen kurum” hâline getirilmesi gerekmektedir. Okuldaki başarı ve öğretimdeki kalite okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin yenilikleri takip etme ve sahip oldukları mesleki bilgileri artırma konusundaki isteklilikleri oranında artmaktadır. Böyle bir kurumda çalışan urlar. Öğrenen okulda, öncelikli olarak başarılması gereken şey, yaşam boyu öğrenmenin teşvik edilmesi, yönetici ve öğretmenlerin sürekli olarak öğrenme faaliyetlerinde bulunmasının sağlanması, okulların çalışanları için öğrenme laboratuvarları haline getirilmesi ve öğrencilerde öğrenmeye karşı istek ve motivasyon sağlanmasıdır. Öğrenen okulda, öğrenciler öğrenmenin değerli ve

önemli bir süreç olduğu konusunda teşvik edilir ve birlikte ve bireysel öğrenmeye yönlendirilirler. Sürekli öğrenme konusunda öğrenciler teşvik edilmeden, dolayısıyla bireysel öğrenme gerçekleşmeden öğrenen okul olunamayacağı bilinmelidir (Kümüş, 1998: 43-44 akt: Çalık, 2005).

2.3. ÖĞRENCİLERİN DUYUŞSAL GELİŞİMİ İLE OKUL KÜLTÜRÜ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Duyuşsal alan, ilgi, tutum, güdülenmişlik, kaygı, benlik, kişilik, değer yargıları gibi boyutlardan oluşmaktadır. Bu boyutlar, kişinin tüm yaşantısı boyunca elde ettiği ürünlerdir. Dolayısıyla, duyuşsal alanla ilgili davranışlar, yalnız okul sistemi içinde oluşmayabilir; fakat okulda bu alanla ilgili istendik davranışların kişiye kazandırılması zorunludur (Sönmez, 2001: 81). Öğrencilerin duyuşsal gelişimleri ile okul kültürleri ve okuldaki başarı durumları arasında karşılıklı bir etkileşim söz konusudur. Öncelikle öğrencinin okul başarısı, öğrencinin duyuşsal gelişimine katkıda bulunmaktadır. Güçlü bir okul kültürüne sahip okullarda öğrencilerin kendi problem çözme yeteneğine sahip olma, yeteneklerinden, ilgi ve kapasitelerinden haberdar olma, sosyal bilince ve sorumluluk duygusuna sahip olma vb olumlu duyuşsal özellikler edindiği görülmüştür (Özabacı, 2000: 27). Başarılı öğrencilerin başarısız öğrencilere göre çevresi tarafından daha çok sevilen, kolay arkadaş edinen, okul kulüplerine ve okuldaki organizasyonlara katılan, kolay uyum sağlayan, kendini yeterli görme duygusuna sahip, neşeli, sosyal özellikleri olan, mantıklı, iyimser, liderlik özelliğine sahip kişiler oldukları ortaya çıkmıştır (Özben, 1996: 47).

Öğrencinin okul başarısının öğrencinin duyuşsal gelişimini etkilemesinin yanı sıra, öğrencinin öğrenmeye ilişkin duyuşsal giriş özellikleri de öğrencinin okul başarısına etkide bulunmaktadır. Sosyal öğrenme teorilerine göre sosyalleşme, sosyal ve fiziksel çevre şartlarına göre şekillenmektedir. Bireyin içinde yaşadığı fiziksel, sosyal ve ekonomik çevre şartları insan davranışlarının ön-şartlarını ve sınırlarını belirlemektedir (Ergun, 1994: 69). “Okulda Öğrenme Kuramı”nı geliştiren Bloom’a göre, eğitime çok fazla önem veren toplumlar, eğitimi birey için çekici hale getirmekle yükümlüdürler. Eğitim sistemleri sadece

yetenekli olanı seçmekle yetinmeyip, yetenek geliştirme yollarını da bulmak zorundadırlar. Bloom'a göre, bireyin girişteki özellikleri öğretim hizmeti ile değiştirilebilmektedir. Dolayısıyla uygun öğrenme koşullarının oluşturulduğu okullarda öğretilmek istenenleri bütün öğrenciler kolaylıkla öğrenebilmektedir. Öğrenme ürünlerindeki farklılıklar öğretim hizmetinin niteliği ve öğrencinin giriş davranışlarından kaynaklanmaktadır. Öğrencinin, empati, duyguları ifade etme ve anlama, mizacını kontrol etme, bağımsızlık, uyum sağlayabilme, beğenilme, kişiler arası sorunları çözme, sebat, sevecenlik, nezaket ve saygı gibi olumlu duygusal niteliklere sahip olması başarılı olabilmesi açısından kendisine yardımcı olmaktadır (Artuksi, 2005). Öğrencilerin olumsuz duygulara sahip olması ise öğrenmeyi zorlaştırmakta ve öğrenilenlerin unutulmasını kolaylaştırmaktadır. Ortaokul ve lise yıllarına rastlayan ergenlik döneminde hızlı bir gelişme ve değişim sonucu ergenin dikkatinin zayıfladığı ve duygusal gerginlik nedeniyle içe çekildiği, kendisiyle daha çok ilgilendiği ve belirli noktalarda yoğunlaşmayla düşünce alanının daraldığı, bütün bunların da çalışma ve başarıyı olumsuz etkilediği görülmektedir. Ergenlik döneminde yoğunluk kazanan duygular, ilgi alanlarının değişmesi ve çeşitlenmesi önemli başarısızlık nedenlerinden biridir. Okuldaki başarısızlık öğrencinin duygusal yönden olgunlaşmaması, düşmanca duygulara sahip olması, ilgi çekmek için okuldaki durumunu bilinçsiz bir şekilde kötüleştirilmesi, mesleki ve eğitimsel yönelimdeki gençler gelecek planları konusunda kararsızlık yaşaması ve okuldan uzaklaşması, sevdiği birini kaybetmesi, uzun süren bir hastalık dönemi geçirmesi ve anne-baba tutumlarından olumsuz etkilenmesi gibi nedenlerden de kaynaklanabilmektedir. Okulda en köklü davranış değişikliklerinin oluşmasını sağlayan duygusal nitelikli öğrenmelere önem verilmesi gerekmektedir. Okul duyguların konuşulacağı bir yer olmadıkça olumsuz duyguların öğrenme üzerindeki etkileri önlenemez (www.mamakram.com, 2005; www.psikoloji.gen.tr, 2005).

Bloom, öğrencinin okula ve derse karşı tutumu, ilgi alanı ve akademik benlik kavramını duyuşsal giriş özellikleri olarak tanımlamakta ve bu duyuşsal özelliklerinin öğrencinin özgeçmişi, tutumları, ilgileri, beklentileri, kendisi ile ilgili düşünceleri tarafından belirlendiğini ifade etmektedir. Öğrencinin öğrenmeye

ilişkin duyuşsal giriş özellikleri, okul başarısını ve daha sonra karşılaşacağı öğrenme durumları karşısındaki tutumlarını etkilemekte, birbiri üzerine biriken başarılar akademik benlik kavramının gelişmesinde etkili rol oynamaktadır. Belli bir konunun öğrenilebilmesi için gerekli olan ön öğrenmeler öğrencinin bilişsel giriş davranışlarını oluşturmaktadır. Öğretme hizmetinin niteliğini ise, derste öğrenciye sunulan ipuçları, öğrencinin öğrenme işine açık ya da gizli bir etkinlikle katılması, pekiştirme ve dönüt düzeltme işlemleri belirler. Öğretme sürecinde hangi öğelerin öğrenileceğinin, bu öğelerle ilgili neler yapılması beklendiğinin öğrenciye duyurulması önemlidir. Okulda öğrenme modelinin temel değişkenleri olan öğrencilerin bilişsel giriş davranışları, duyuşsal giriş özellikleri ve öğretim hizmetinin niteliği birbiriyle ilişkilidir. Bu üç değişken üzerinde dıştan etki yaparak öğrenme düzeyini artırmak ve öğrenciler arasındaki başarı farklılıklarını azaltmak mümkündür (Fidan, 1996: 101).

Eğitimle öğrencide kalıcı izli davranış değişikliği oluşturmak amaçlanmaktadır. Çocuğun çevreye uyum göstermesini sağlayacak olan normlara ulaşma isteği, onun okulda başarılı olup olmamasında rol oynamaktadır. Öğrencinin okulda başarıyı tatmış oluşu daha ileri öğrenmeler için öğrencide kuvvetli bir güdülemenin ve kendisi hakkındaki akademik yeterlik kavramının oluşmasına etki etmektedir. Başarıyı tatmamış bir öğrencinin öğrenme işinden vazgeçmesi ve kendine başka yollar araması olasılığı oldukça yüksektir (Fidan, 1996: 216).

2.4. ÖRTÜK PROGRAM

Okullar, ağırlıklı olarak insanın dış dünyasındaki öğeler üzerinde durmakta, dolayısıyla da okulda uygulanan programlarda öğrencilerin iç dünyası fazla önemsenmemektedir. Bunun sonucunda, resmi öğretim programları aşırı bir ders yükünü, yaşa ve zekaya bağlı olmadan hazırlanmış ders içeriğini ve üstesinden gelinmesi oldukça zor olan konuları bünyesinde barındırmaktadır (Aydoğan, 2004). Oysa, artık öğrenmenin katı ve hiyerarşik bir program etrafında düzenlenmiş sınırlı bir yaşantı olmaktan çıkıp hayat boyu devam eden bir süreç haline gelmesi gerekmektedir (Şimşek, 1997:75 akt: Terzi, 2005).

Riesman, örtük programı öğretmeye hazırlanmış insanlarla öğrenmeye hazırlanmış insanlar arasındaki kabataslak ve gönüllü bir anlaşma olarak tanımlamıştır (Meighan, 1993: 68). Anglin (1982:146) ise, örtük programı, öğrencilerin okuldaki törenlerden, akranları ve öğretmenleriyle etkileşimlerinden bir yan ürünü olarak edinmiş oldukları planlanmamış öğrenim deneyimleri şeklinde ifade etmiştir. Örtük programlar, eğitim sistemlerinde resmi olarak yazılan ve ders planlarında görülen programın (müfredatın) dışında, öğrencilerin okul yaşantısı sonucu edindikleri bilgi, beceri, görüş, tutum ve değerlerdir. Sınıf iklimi, okul-çevre etkileşimi, okul içerisinde gerçekleştirilen idari ve örgütsel düzenlemeler örtük programın kapsamını oluşturmakta ve öğrenciler resmi program dışında bu üç temel kaynaktan bilgi edinmektedirler. Sınıf içerisindeki faaliyetleri kapsayan sınıf iklimi öğretmenlerin görüş, beklenti ve davranışları, öğrenci özellikleri ve okulun başarılı olma kriterleri gibi öğelerden oluşmaktadır. Okul-çevre etkileşiminin boyutlarını oluşturan toplumsal norm ve değerler, ülkedeki egemen ideoloji ve okutulan ders kitapları öğrencilerin davranışlarına yön vermektedir. Okul kuralları, okulun fiziki mekanı, derslere ayrılan zaman, ders dışı faaliyetler ve okula kayıt olan öğrenciler sınıflara ayrılırken okul yönetiminin yaptığı uygulamalar da okulun idari ve örgütsel düzenlemeleri içerisinde yer almakta ve okul kültürü konusunda öğrencileri bilgilendirmektedir (Yüksel, 2004: 57). Etkin okul yöneticileri, okullarında birden çok grubun var olduğunun bilincindedir. Örgütte fizyolojik grupları formal gruplar, psikolojik grupları ise informal gruplar olarak adlandırmak mümkündür. Okullarda informal grupların varlığı kaçınılmazdır. Bu grupların etkili çalışma grupları haline dönüştürülmesinde okul yöneticisine büyük görevler düşmektedir. Okul ortamında informal boyut daha baskın bir yapıya sahiptir. Güçlü bir okul kültürü, bütün alt grupların okul kültürü etrafında kenetlenmesini sağlayabilir. Ayrıca okul kültürü, okulun formal ve informal boyutunu birbiriyle bütünleştirebilir (Çelik, 1997: 59 akt: Uçar, 2005).

Örtük program ile ilgili görüşler dört grupta ele alınmıştır (Portelli, 1993 akt: Yüksel, 2004: 9):

1. Örtük programı resmi olmayan veya açıkça belirtilmemiş, fakat öğrencilerin ulaşmalarının beklendiği mesajlar olarak ele alan görüş: Bu görüşü

savunan Jackson'a göre, örtük program okul kurumunun, yöneticilerin, öğretmenlerin ve ailelerin öğrencilere kazandırmayı amaçladıkları norm ve değerlerdir. Jackson, öğrencilerin bu değer ve normlara uydukları sürece başarılı olduklarını, bu değer ve normlara karşı çıkan öğrencilerin okul yaşantısına motive olamayarak derslerinde başarısız olduklarını ileri sürmüştür.

2. Örtük programı beklenmeyen (amaçlanmayan) öğrenme sonuçları (ürünleri) olarak ele alan görüş: Bu görüşü savunan Martin ve Gordon'a göre, örtük program ile öğrenciler resmi programda bahsedilmemiş, hatta istenmeyen amaçlara ulaşabilirler.

3. Örtük programı eğitim sisteminin yapısı nedeniyle ortaya çıkan ve açık olmayan mesajlar olarak ele alan görüş: Bu görüşü savunan Neo-Marksistlere göre, örtük program ile okuldaki yönetici ve öğretmenler öğrencilere, resmi programda yer almayan siyasal ve sosyal görüş ve değerleri kazandırmaktadır.

4. Örtük programı öğrenciler tarafından ortaya konulan faaliyetler olarak ele alan görüş: Bu görüşü savunan Snyder'e göre, resmi program ile öğretmen, yönetici ve öğrencilerin beklentileri arasında uyumsuzluk bulunmaktadır. Öğrenciler okulun gerçek şartları ile resmi program arasındaki uyumsuzlukları tespit etmekte ve okulun gerçek şartlarına uygun faaliyetleri yerine getirmektedirler. Snyder'e göre, öğrencilerin okulda başarılı olabilmeleri için yazılı programda yer alan resmi ifadeler yerine, okul ve sınıf yaşantılarının bir ürünü olan örtük programın unsurlarını öğrenmeleri ve uygulamaları gerekmektedir.

Yazılı olmayan bu programlar (gizli-hidden); öğretmen ve yöneticilerin öğrencilere yaklaşımları, davranışları, konuşmaları, okul ikliminin niteliği, öğretim kadrosunun önem atfettiği değerler, okulun yarattığı öğrenme ortamları, eğitimin yarışmacı ya da dayanışmacı olması, öğretim sürecinin araştırmacı ya da ezberci olması ve bunun gibi okulda öğrencilere yansıyan tutumlarla, öğrencilerin karşılıklı etkileşimi sonucu öğrendikleri davranışları içine alır (Çınar, 2001).

Hangi düzeyde olursa olsun bütün okulların bir örtük programı vardır. Bu örtük program okulun örgütsel işleyişine ve okulda verilen eğitimin kalitesine büyük katkıda bulunmaktadır.

2.5. İLGİLİ ÇALIŞMA VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, okul kültürü, öğrenci başarısını etkileyen etkenler ve okul kültürünün öğrenci başarısı üzerindeki etkililiği konusunda yurt içinde ve yurt dışında yapılmış araştırmalar yer almaktadır.

2.5.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Elazığ İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün Elazığ ili ortaöğretim kurumlarına yönelik yapmış olduğu "Başarıyı Etkileyen Faktörler" adlı çalışmasında öğrencilerin başarılarını %28,63 ile işleniş ve müfredatın, %23,7 ile okul ve sınıf ortamının, %17,34 ile öğretmenlerin, %16,27 ile bireysel özelliklerin, %14,65 ile arkadaşların, %10,79 ile ailenin, %7,4 ile ekonomik nedenlerin etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerden kaynaklanan başarısızlık sebepleri ile ilgili ortaya çıkan sonuç ise; öğrencilerin genel olarak öğretmenlerin seviyelerine uygun ders anlatmadıkları, özel okullarda öğretmenlerin mesleki bilgilerinin yetersiz buldukları, bazı öğretmenlerin zaman zaman öğrencilere olumsuz davranışlarda buldukları şeklindedir (www.elazigmem.net, 2005).

Özdemir (2002), "Sağlıklı Okul İkliminin Çeşitli Görünümleri ve Öğrenci Başarısı" adlı çalışmasında, yönetici ve öğretmenlerin görevlerinde başarılı olabilmelerinin, destekleyici bir örgütsel iklimin varlığına bağlı olduğunu, böyle bir ortamda yönetici ve öğretmenlerin eğitime daha çok zaman ve enerji ayırabileceklerini, böylece öğrencilerin daha başarılı olacaklarını vurgulamıştır. Okul iklimi ve sağlığı, sağlıklı okul ikliminin çeşitli görünümüleriyle öğrenci başarısı arasındaki ilişki üzerinde duran çalışmada okul ikliminin öğrenci başarısı için hangi boyutlarda ne kadar önemli olduğu ayrıntılarıyla ortaya konulmuştur.

Şişman'ın (2002), etkili okulla ilgili Eskişehir ilinin merkez ve kenar semtlerinden örneklem olarak seçilen 14 ilkokulda görev yapan 224 öğretmenin okul yöneticisi, öğretmen, öğrenci, okul programı ve eğitim öğretim süreci, okul kültürü ve ortamı, okul çevresi ve veli boyutlarıyla ilgili görüşlerini konu alan araştırmasındaki verilerin çözümlenmesi sonucu, öğretmenlerin algılamalarına göre il genelinde okulun etkililiği yönünden ortalamalar itibariyle ilgili boyutların ilkokullara göre sıralamasının okul yöneticisi, okul kültürü ve ortamı, öğretmen, okul programı ve eğitim-öğretim süreci, öğrenci, okul çevresi ve veliler şeklinde olduğu ortaya çıkmıştır. Merkez okulları ve kenar semt okulları arasında yapılan karşılaştırma sonucunda, okul yöneticisi boyutu dışındaki boyutlarda gruplar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Buna göre, öğretmen, öğrenci, okul programı ve eğitim öğretim süreci, okul kültürü ve ortamı, okul çevresi ve veli boyutları yönünden kenar semtlerdeki ilkokulların daha fazla iyileştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır (Şişman, 2002 a: 203).

Özgüven (1974), Hacettepe Üniversitesi Temel Bilimler Yüksek Okulunda 1969-1970 öğretim yılında öğrenim gören 443 öğrenci üzerinde yaptığı araştırmada, üniversite öğrencilerinin başarısında zihinsel etmenlerin etkisinin azalmakta olduğunu, çevresel şartlar, kişisel nitelikler ve insanlar arası ilişkileri kapsayan zihinsel olmayan etmenlerin etkisinin ise önemli ölçüde artmakta olduğunu ifade etmiştir. Özgüven, inceleme konusu içinde yer alan 46 tane zihinsel olmayan etmeden 21 tanesinin öğrencilerin başarıları ile anlamlı şekilde ilişkili olduğu; öğrencilerin kendi niteliklerinden, üniversite çevresinden, öğretmen ve idarecilerle olan ilişkilerinden ve öğretmenlerin ders işleme yöntemlerinden memnun oldukları sonucuna ulaşmıştır (Özgüven, 1974: 145 akt: Eroğlu, 1999: 29).

Günçer ve Köse'nin (1992) Ankara Merkez ilçelerindeki 13 lisenin Matematik, Fen ve Edebiyat bölümlerinde öğrenim gören 1354 lise son sınıf öğrencisi üzerinde yaptığı "Türk Öğrencilerinin Akademik Performansı Üzerine Aile ve Okulun Etkileri" konulu araştırmasında, öğrencilerin 1987-1988 üniversiteye giriş sınavında aldıkları puan ya da ölçülen başarı düzeyini etkileyen etkenler incelenmiştir. Ailenin sosyo-ekonomik kökeni ve üniversiteye

giriş sınavı hazırlık kurslarına devam konusunda bilgi edinmek amacıyla öğrenci anketi geliştirilmiştir. Lisenin niteliği; sınıf büyüklüğü, öğretmen-öğrenci oranı, öğretmenin deneyimi değişkenleri ile tanımlanmaya çalışılmış; öğretmenlerce algılanan lisenin etkililiği ise fiziksel olanaklar, öğretme ve öğrenme yöntemleri, program dışı etkinlikler, toplumsal ve kültürel etkinlikler, öğrenci rehberlik ve danışma hizmetleri değişkenleri ile ölçülmüştür. İlk üç değişken, okul yetkililerinden alınan bilgilere dayalı olarak çözümlenmeye dahil edilmiştir. Araştırmada, baba mesleği ile Üniversite Giriş Sınavı Hazırlık Kurslarına devam ile başarı arasında güçlü bir ilişki saptanmıştır. Öte yandan akademik başarı ve liselerin niteliği ile ilgili dört değişkenin ilişkisinin, görece daha zayıf olduğunu ortaya çıkmıştır (Kurul Tural, 2004).

Prof. Dr. İlky Kasatura'nın öğrencinin okul başarısı, okul sonrasındaki hayat başarısı ve okul hayatında başarılı öğrenciler ile başarısız öğrencilerin bu durumlarını etkileyen etkenlerini araştırdığı "Okul Başarısı'ndan Hayat Başarısı'na" adlı çalışmasında, başarı ve başarısızlık üzerine öğretmen görüşleri alınmış, başarı -başarısızlık üzerinde öğretmenin rolü anlatılmış, öğretmenlerin sorunları dile getirilmiş ve zeka durumu, aile ilişkileri, arkadaş ilişkileri ve çevrenin başarı ve başarısızlıktaki rolü araştırılmıştır. Bu araştırma sonucunda, öğrencilere göre "iyi öğretmen" özellikleri şu şekilde sıralanmıştır:

- Öğretmenin sınıfta her öğrenciye eşit davranması
- Öğrenci dersini çalışmadığı ve sözlü sınavlarda başarısız olduğu zaman öğretmenin sert eleştiriler yapmaması, hakaret edici sözler söylememesi
- Sınıfta öğretmenin çok otoriter davranarak rahatsız edici bir sükunet istememesi; normal hareket ve konuşma serbestliği tanınması
- Kendi sorunları ve sıkıntıları olduğu zaman sınıfa haşin davranmaması
- Dersleri soyut olmaktan çıkarıp güncel örnekler vermesi, çevre kaynaklarından ve örneklerinden yararlanarak daha cazip hale getirmesi
- Derste bir davranışı beğenmediği öğrenciyi sınıf önünde küçültmeden, hesap sormadan, yalnız olarak karşısına alıp onu tanımaya, davranışının nedenlerini anlamaya çalışması

- Sınıfta keyifsiz veya huzursuz olan öğrencileri fark ederek onları psikolojik dünyalarıyla da tanımaya çaba göstermesi
- Sınıfta bazı öğretmenlerin disiplin kuruluna gönderebilecekleri olayları öğretmenin kendi olanaklarıyla aydınlatmaya çalışarak, öğrencileri maddi cezalardan koruması ve istenilmeyen davranışlarını düzeltmelerine yardımcı olması
- Sınıfta şakacı mizacıyla esprili bir hava yaratması, ciddi dersin içine ilginç örnekler ekleyerek öğrencilerin dikkatlerinin dağılmasını önlemesi.

Kasatura, elde ettiği bulguların öğrenci görüşlerine göre bir öğretmenin sınıfında beğenilmesini sağlayan kişilik çizgilerini belirlemek üzere Birleşik Amerika'da yapılan bir araştırma sonuçları ile paralellik gösterdiğini ifade etmiştir. Bu araştırmaya göre, öğrenciler tarafından beğenilen öğretmen nitelikleri; doğruluk ve taraf tutmamak, her çocuk için sevecen ve saygılı olma, cesaret verme ve takdir etme konusunda iyi niyet, öğrencilerin sorunlarına ilgi duymak, özel bir konuyu öğretmede olağanüstü başarı, işbirliğine dayanan demokratik tavır, sabır, geniş ilgiler, hareket ve görünüş, esprili olmak, tam itidal ve metanet, esneklik şeklinde sıralanmıştır (Kasatura, 1998).

Gürkan'ın (1987) Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Öğretmenlik Sertifikası Programına 1985-1987 yılları arasında devam eden 315 öğrenci üzerinde yaptığı "Ortaöğretim Kurumlarından Öğretime İlişkin Sorunlar" adlı araştırmasından elde edilen bulgulara göre, ortaöğretimde gözlenen sorunlar şöyle sıralanmıştır (Eroğlu, 1999: 32):

1. Sınıflardaki öğrenci mevcutlarının fazla olması,
2. Öğretmenlerin alan ve meslek bilgisi yönünden yetersiz olmaları,
3. Öğretmen-öğrenci diyalogunun yetersiz olması,
4. Ders konularının kalıplaşmış şekilde öğretilmesi,
5. Okulun fiziki koşullarının yetersiz olması,
6. Ders araç-gereçlerinin yetersiz olması,
7. Kaynak kitapların yetersiz olması,
8. Öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirme olanaklarının olmaması.

Balcı “Türkiye’ de İlköğretim Okullarının Etkililiğinin Araştırılması” adlı çalışmasında öğretmen görüşlerine göre etkili okul yöneticisi davranışlarının gerçekleşme düzeyi bakımından en düşük düzeyde gerçekleşen davranışların; yöneticilerin öğrencilere daha fazla zaman ayırabilmeleri için günlük bazı işlerini astlarına devretmeleri, yöneticinin sınıfta olup bitenleri bizzat sınıfları ziyaret ederek bilmesi, sürekli olarak öğrenci ile temas halinde olmak şeklinde derecelenmiştir. En yüksek düzeyde gerçekleşen davranışları ise şöyle sıralamıştır (Balcı, 1993: 67 akt. kadioglu.bizland.com, 2004):

1. Öğrenci davranışlarına önem verilmesi,
2. Eğitim ve öğretim etkinliklerinin önem sırasına dizilmesi, planlanıp uygulamaya konulması.
3. Öğretim programlarının koordinasyonu
4. Personelin okula bağlanmasının sağlanması
5. Öğretmenlerin ilgilerine eğilme.

Çakır’ın (1987) Ankara’daki altı ortaokuldan 38 öğretmen ve 274 öğrenci üzerinde yaptığı “Okullarda Başarısızlık Nedenleri” adlı araştırmasında öğretmenlerin %70’i sınıfların kalabalık olmasının, ikili-üçlü öğretimin, anne-baba ilgisizliğinin başarısızlığa neden olduğunu düşündükleri; öğrencilerin ise kendi tutumlarının ve sınıf öğretmenlerinin sorunları ile ilgilenmemesinin başarısızlığa neden olduğunu düşündükleri ortaya çıkmıştır (Eroğlu, 1999: 32).

2.5.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Campbell, yaptığı araştırma sonucunda etkili bir okul programının özelliklerini şöyle sıralamıştır (1959: 38-39):

- Etkili bir okul programı, bütün öğrenciler için uygun olan bir resmi program içerir.
- Etkili bir okul programı, öğrenciler arasındaki farklılıkların bilincindedir.
- Etkili bir okul programı, öğrenmeye ve öğretmeye elverişli bir ortam sağlar.
- Etkili bir okul programı, çocukların sorumluluk duygusuna sahip vatandaşlar olmasını sağlar.

- Etkili bir okul programı, bireysel ihtiyaçları teşhis eder ve karşılar.
- Etkili bir okul programı, aileler ve toplum tarafından desteklenir.
- Etkili bir okul programı, yüksek değerler inşa eder.
- Etkili bir okul programı, süreç değerlendirmesine önem verir. Faaliyetler periyodik olarak gözden geçirilir.

Brookover'ın (1978) okulun sosyal iklimiyle öğrenci başarısı arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla ilkokullarda yapmış olduğu araştırma sonucunda şu bulgular ortaya çıkmıştır (Şişman, 2002 a: 95):

1. Okul kadrosunun, bütün öğrencilerin öğrenebileceğine inanması,
2. Öğretmenlerin bütün öğrencilere öğretebileceklerine inanması,
3. Öğrencilerin öğrenebileceklerine ve başarılı olabileceklerine inanması,
4. Öğrenci başarısı ve akademik standartlar konusunda yüksek beklentiler,
5. Onaylayan davranışlarla ilgili açık kurallar ve normlar,
6. Yönetilebilir düzeyde bir okul büyüklüğü,
7. Yöneticinin bir öğretim lideri olması,
8. Her öğretmenin, bütün öğrencilerin eğitimiyle ilgili sorumluluk duyması,
9. Öğrencilerin, akademik başarılarına ve göstermeleri öngörülen davranışlara önem verilmesi,
10. Ulaşılmak istenen açık okul amaçları,
11. Öğrenciler için verilen ödül, övgü ve pekiştireçler,
12. Doğrudan öğretim ve grup öğretimi yaklaşımının kullanılması,
13. Öğrenmeye azami zaman ayrılması,
14. Öğrenmenin ve okulun etkililiğinin düzenli olarak değerlendirilmesi,
15. Öğrencilerin işbirliği içinde birlikte öğrenmeleri.

Eğitimdeki başarıyı etkileyen faktörleri inceleyen Coleman 1966 yılındaki çalışmasında eğitimdeki başarıda, arkadaş grubunun önemli olduğunu, okul girdilerinin daha az etkili olduğunu, buna karşın aile girdilerinin daha büyük önemi bulunduğunu ortaya koymuştur. Hanushek ve diğerleri (Summer ve Wolf), Coleman'ın analizinin kriterleri üzerine, öğretmenin ve okulun karakteristik özelliklerinin etkilerini analiz etmişlerdir. Sonuç olarak okul ve öğretmen faktörünün akademik başarı için önemli olduğunu ortaya koymuşlar

ve kamu okullarına göre özel okullardaki yüksek performansı okul girdilerine bağlamışlardır (Coleman, 1966: 11-13; Hanusek, 1971: 9 akt: Sevim, 2001).

Eggen & Kauchak öğrenme odaklı sınıf modelinde eğitimde motivasyonu ve okul başarısını etkileyen faktörleri şöyle açıklamışlardır :

1- Öğretmen nitelikleri: Öğretmenin iyi bir model olması, sıcak ve empatik bir yaklaşımı taşıması, coşkulu olması motivasyonu ve okul başarısını artırır.

2- İklim değişkenleri : Sınıf ortamının başarıya yönlendiren ve destekleyen bir atmosferde olması, düzenli ve sıcak olması, çok şiddetli olmayan bir yarışma havasının bulunması motivasyonu ve okul başarısını artırır.

3- Öğretim değişkenleri : Eğitimin kişiselleştirilmiş olması, öğretimde konuya uygun bir giriş, öğrencinin sürece dahil edilmesi ve geri bildirim mümkün olması motivasyonu artırır (www.ingilish.com, 2005).

Öğrencilerin duyuşsal özellikleri ile okul başarısı arasındaki ilişkiye ışık tutabilecek bir araştırma niteliği taşıyan Whiting'in 1995 yılında tam öğrenme yaklaşımı ile farklı gruplarda 18 yıl süren gözlemlere dayalı olarak yapmış olduğu çalışma sonucunda bilişsel alandaki başarıların not ortalamalarında artışa yol açtığı, duyuşsal alanda ise okula ve öğrenmeye karşı olumlu değişikliklerin gözlemlendiği görülmektedir (Dirik, 1998).

Good ve Brophy (1986) öğrenciyi motive eden olumlu temel öğretmen davranışlarını şu şekilde sıralamaktadır (www.ogretmenlik.com, 2004 b):

- Samimi ve duyarlı,
- Yüksek beklentiye sahip,
- İstekli ve enerjik,
- İşini seven ve
- Model olan.

Bu özellikler öğrencinin derse olan motivasyonu yanında başarısını da olumlu yönde etkilemektedir.

Etkili öğretmenliği ölçmeye yönelik olarak yapılan bir çalışmada, 433 gence en iyi öğretmenin özellikleri sorulmuş, 150 genç öğrencileriyle bireysel olarak ilgilenen öğretmenin, 68 genç öğrenmeyi zevkli ve ilginç hale getiren öğretmenin, 50 genç arkadaşça davranan öğretmenin, 45 genç dersi iyi öğretebilen öğretmenin, 42 genç yardımsever öğretmenin, 31 genç öğrencilerini anlayan öğretmenin, 15 genç öğrencilerini dinleyen öğretmenin, 13 genç mizah duygusuna sahip olan öğretmenin, 11 genç sınıfta özgürce davranmasına izin veren öğretmenin ve 8 genç ise otoriter öğretmenin en iyi öğretmen olduğunu ifade etmiştir (www.ced.appstate.edu, 2005).

Öğretmenin öz-yeterlik inancı ile öğrenci başarısı arasındaki ilişki birçok araştırmacı tarafından incelenmiş ve konuyla ilgili şu sonuçlar ortaya çıkmıştır (Soran, 2004):

- Öğretmen öz-yeterliğinin öğrenci başarısını ve tutumunu olumlu olarak etkilediği gibi, öğretmenin sınıf içi davranışlarını, yeni fikirlere açık olmasını ve öğretmeye yönelik olumlu tutumlar geliştirmesini de doğrudan etkilediği saptanmıştır (Gibson ve Dembo, 1984; Tschannen ve Moran et al, 1998 akt: Soran, 2004).

- Öz-yeterliği yüksek ve düşük olan öğretmenler arasında sınıf düzeni, yeni yöntemler kullanma, öğretim ve öğrenme zorluğu çeken öğrencilere dönütler gibi konularda davranış farklılıklarının olduğu ve bunun da öğrenci motivasyonu ve başarısını etkilediği ortaya çıkmıştır (Tschannen, Moran ve Hoy, 2001; Özkan vd., 2002 akt: Soran, 2004).

- Etkin öğretimle öğrenmenin etkilenebileceğine inanan ve öğretim yeteneklerine güvenen öğretmenlerin, uzun süre sebat edeceği ve farklı dönütler vereceği belirtilmektedir (Gibson ve Dembo, 1984 akt: Soran, 2004).

- Öz-yeterliği yüksek ve düşük olan sınıf öğretmenleri arasında önemli sınıf içi davranış farklılıklarının olduğu (sınıf düzeni, öğretim ve öğrenme zorluğu çeken öğrencilere öğretmenler tarafından verilen dönütler gibi) ve bunun da öğrencinin başarısında farklılaşmalara neden olduğu ortaya çıkmıştır (Özkan vd., 2002 akt: Soran, 2004).

- Bandura, öğrencileri bilişsel açıdan geliştirmeyi amaçlayan bir öğretim ortamının hazırlanmasında, öğretmenin yeterliğinin ve öz-yeterlik beklentisinin önemli bir rolü olduğunu bildirmiştir (Yavuzer ve Koç, 2002 akt: Soran, 2004).

Aile tutumu ile öğrenci başarısı arasındaki ilişki birçok araştırmacı tarafından incelenmiş ve konuyla ilgili şu sonuçlar ortaya çıkmıştır (Çelenk, 2005):

- Diaz (1989) tarafından yapılan bir araştırmada; akademik başarısı düşük ve sınıfta kalma riski taşıyan öğrencileri diğer öğrencilerden ayıran en önemli etkenin, anne-baba desteği ve ilgisinden yoksunluk olduğu saptanmıştır (akt: Çelenk, 2005).

- Eastman (1988), eğitim açısından destekleyici yaklaşım içerisinde olan ailelerin çocuklarında, okul başarısının daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır (Satır, 1996 akt: Çelenk, 2005).

- Jencks ve arkadaşları (Malkoç, 1991) tarafından yapılan kapsamlı bir araştırmaya göre aile özellikleri, öğrencinin okul başarısındaki en önemli çevre faktörünü oluşturmaktadır. Bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre, okul başarısının yarıdan çoğunun, ailenin katkısıyla gerçekleştiğini söylemek mümkündür (akt: Çelenk, 2005).

Satır (1996)'ın yaptığı bir araştırmada ; çocuğuna yakın ilgi gösteren, çocuğunun çalışma ortamını düzenleyen ve planlayan, çocuğunun başarısını övücü sözlerle destekleyen, çocuğunun başarısızlığında onu çalışırsan başarılı olursun sözleriyle yüreklendiren anne-babaların çocuklarının akademik başarılarının yüksek olduğu sonucuna varılmıştır (akt: Çelenk, 2005).

Okul kültürü, öğrenci başarısını etkileyen etkenler ve okul kültürünün öğrenci başarısı üzerindeki etkililiği konusunda yurt içinde ve yurt dışında yapılmış olan araştırmalardan yapılan aktarımlardan, öğrenci başarısının ailesel, bireysel, sosyo-ekonomik nedenlerin yanı sıra, okul kültüründen ve okulun sahip olduğu yeterliliklerden de etkilendiği söylenebilir. Etkili öğrenmenin gerçekleşebilmesi için etkili bir okul kültürünün oluşması; etkili bir okul kültürünün oluşabilmesi için de okulun tamamıyla yeni bir yapıya bürünmesi, okuldaki yönetici, öğretmen ve öğrencilerin başarıya yönelik amaçlar

belirlenmesi, bu amaçları gerçekleştirme yönünde motive olmaları, çaba sarf etmeleri ve yeniliklere ayak uydurabilmeleri için kendilerini geliştirmelerinin gerektiği de söz edilen çalışmaların bir sonucu olarak ifade edilebilir.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, veri toplama aracı, verilerin toplanması, verilerin analizi ve kullanılan istatistiksel işlemler üzerinde durulmuştur.

3.1. Araştırmanın Modeli

Okul kültürünün öğrenci başarısı üzerindeki etkilerini öğretmen ve öğrenci görüşlerine dayalı olarak saptamayı amaçlayan bu araştırma, betimsel bir nitelik arz etmektedir. Betimsel araştırmalarda, araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde, olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2003: 77).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2004-2005 eğitim - öğretim yılında Elazığ il merkezinde bulunan Kaya Karakaya Fen Lisesi, Elazığ Anadolu Lisesi, A. Kabaklı Anadolu Öğretmen Lisesi, Elazığ Anadolu Teknik Lisesi, İmam Hatip Lisesi, Öğr. S. Avar Anadolu Kız Meslek Lisesi, Özel Yavuz Selim Lisesi, Gazi Lisesi, Korgeneral Hulusi Sayın Lisesi, 75. Yıl Lisesi, Karşıyaka Lisesi ve Elazığ Lisesi son sınıflarında öğrenim gören öğrenciler ile aynı dönemde adı geçen okullarda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Örneklem ise, ilgili evrenden anketi cevaplamayı kabul eden 1020 öğrenci ve 255 öğretmendir. Araştırmada lise son sınıf öğrencilerinin seçilme nedeni, bu öğrencilerin okul hakkında daha fazla deneyim ve yaşantıya sahip olmasıdır.

3.3. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Bu araştırmada veri toplama aracı araştırmacı tarafından geliştirilen iki anket formuyla elde edilmiştir. Bunun için, öncelikle konuyla ilgili yerli ve

yabancı literatür taranmıştır. Daha sonra, Eğitim Bilimleri Bölümündeki öğretmen üyelerinin görüşlerine başvurulmuş ve daha önce aynı konuyla ilgili yapılmış araştırmalardan da yararlanılarak (Şişman, 2002 a: 224; Töremen, 2001: 127), öğretmen ve öğrencilere yönelik taslak anket formları geliştirilmiştir.

Geliştirilen taslak anketlerde, hem olumlu, hem de olumsuz yargılara yer veren likert tipi 60 madde yer almıştır. Uygulama için gerekli izinler alındıktan sonra, taslak anket Elazığ ili merkezinde yer alan Elazığ Mehmet Akif Ersoy Lisesi ve Özel Harput Lisesi son sınıf öğrencileri ve öğretmenlerine ön deneme olarak uygulanmıştır. Ön deneme için 200 öğrenci, 50 öğretmen anketi dağıtılmış; 191 adet öğrenci, 40 adet öğretmen olmak üzere toplam 231 adet anket toplanabilmiştir. Ön deneme sonunda elde edilen veriler, SPSS 10.0 paket programında işlenerek faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizinde faktör yükü 0,35 ve üzerinde olan maddeler alınmış, 0,35'in altında olan 13 madde işlevsizliği olmadığı için ankette çıkarılmıştır (Büyüköztürk, 2003: 118; Tavşancıl, 2002: 46).

Anketin güvenilirliğine ilişkin istatistiksel veriler şöyledir:

Cronbach Alpha= 0,9420

KMO (Kaiser-Meyer-Olkin)= 0,893

Barlett Testi= 6915,862

Cronbach alpha değerinin 0,70'den yüksek olması (Büyüköztürk, 2003: 165), anket maddelerinin güvenilir olduğunu göstermektedir.

Ön deneme ve faktör analizi sonrasında son şeklini alan anket: 1. kişisel bilgiler, 2. okul kültürü ile ilgili görüşler olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Öğretmenlere ilişkin anketin kişisel bilgiler kısmında, öğretmenlerin cinsiyetleri, branşları, mezun oldukları okul türü, kıdemleri, yöneticilik deneyimleri, okullarından memnun olma durumları, öğrenciler tarafından en çok sevilen öğretmen karakteri hakkındaki görüşleri; öğrencilere ilişkin anketin kişisel bilgiler kısmında ise, öğrencilerin cinsiyetleri, babalarının öğrenim durumu, annelerinin öğrenim durumu, ailelerinin gelir düzeyi, okullarından memnun olma durumları, sevilen öğretmen karakteri hakkındaki görüşleri, çevrelerinde en çok örnek

aldıkları kişi, okul müdürünün ismini bilme durumları yer almaktadır. Anketin ikinci bölümünü oluşturan ve ğretmen ve öğrencilerde aynı soruları içeren okul kültürü hakkındaki anket maddelerinde ise ğretmen ve öğrencilere okullarındaki öğrenciyi motive edici kültür, okul ortamı, öğretmenlerin olumlu nitelikleri, öğretmenlerin olumsuz nitelikleri, okulu yeterli bulma ve yönetici yeterlilikleri hakkındaki görüşleri sorulmuştur.

3.4. Verilerin Toplanması

Veriler, araştırmacı tarafından öğrencilere ve öğretmenlere yönelik olarak geliştirilen, anket formuyla elde edilmiştir. Uygulama için gerekli izinlerin alınması, anketlerin ğaltılması, araştırma kapsamında yer alan okullara dağıtılması, doldurulan anketlerin toplanması işlemleri araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Örneklem içerisinde yer alan liselere 450 adet ğretmen, 1160 adet ğrenci olmak üzere toplam 1610 adet anket dağıtılmış, uygulamadan sonra geri toplanamayan veya geçersiz sayılan anketler dışında 255 adet ğretmen, 1020 adet ğrenci olmak üzere toplam 1275 anket elde edilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizine yönelik olarak öncelikle araştırma kapsamında yer alan lise son sınıf öğrencileri ve lisede görev yapan öğretmenlerden elde edilen veriler SPSS for Windows 10.0 paket programında işlenmiştir. Öğretmen ve öğrencilerin kişisel özellikleri ile ilgili tanımlayıcı istatistiksel analizler için frekans ve yüzde alma teknikleri uygulanmıştır. Öğrenci ve öğretmenlerin kişisel özellikleri açısından öğrenciyi motive edici kültür, okul ortamı, öğretmenlerin olumlu nitelikleri, öğretmenlerin olumsuz nitelikleri, okulu yeterli bulma ve yönetici yeterlilikleri hakkındaki görüşleri ile yapılan karşılaştırmalarda bağımsız gruplar t testi ve varyans analizi işlemleri yapılmıştır. İki değişkenin olduğu durumlarda t testi, üç ve daha fazla değişkenin olduğu durumlarda bir veya birden fazla değişkene-faktöre ilişkin ortalama puanların birbirinden anlamlı bir Şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını kararlaştırmada tek yönlü varyans analizi

işlemleri yapılmıştır. Varyans analizinde anlamlı bir farklılık bulunması halinde saptanan farkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Scheffe testi uygulanmıştır. Ancak, varyans analizi ve t testi için önce Levene Testi uygulanmış ve varyans homojenliği test edilmiştir. Levene testinde $p < ,05$ bulunduğu takdirde (varyansların homojen olmadığı durumlarda) varyans analizi yerine parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis-H Testi, t testlerinin yerine Mann Whitney-U Testi'ne başvurulmuş, yapılan analizler tablolar halinde düzenlenmiş ve yorumlanmıştır (Büyüköztürk, 2003; Karasar, 2003).

Öğretmen ve öğrencilerin okullarındaki öğrenciyi motive edici kültür, okul ortamı, öğretmenlerin olumlu nitelikleri, öğretmenlerin olumsuz nitelikleri, okulu yeterli bulma ve yönetici yeterlilikleri hakkındaki görüşlerine ilişkin verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması için beşli likert tipi anket maddeleri şu şekilde derecelendirilmiştir:

1. Hiç katılmıyorum	1,00-1,80
2. Katılmıyorum	1,81-2,60
3. Kısmen katılıyorum	2,61-3,40
4. Katılıyorum	3,41-4,20
5. Tamamen katılıyorum	4,21-5,00

Anketlerdeki açık uçlu sorulardan oluşan nitel veriler ise, belirli başlıklar altında toplanıp, yüzde ve frekansları verilerek gösterilmiş ve yorumlanmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırma kapsamında yer alan öğrenciler ve öğretmenlerden elde edilen veriler analiz edilerek tablolar halinde düzenlenmiş ve yorumlanmıştır.

4.3. ARAŞTIRMAYA KATILAN ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERİN KİŞİSEL BİLGİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Bu başlık altında, araştırma kapsamında yer alan öğrenci ve öğretmenlerin kişisel bilgilerine ilişkin bulgular tablolar haline getirilerek değerlendirilmiştir.

4.2.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilere İlişkin Kişisel Bilgiler

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyeti, baba ve anne öğrenim durumu ile aile gelir düzeyine ilişkin bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilere İlişkin Kişisel Bilgiler

Seçenekler	f	%
Cinsiyet		
Kız	522	51,2
Erkek	498	48,8
Baba öğrenim durumu		
Okur-Yazar Değil	60	5,9
İlkokul-Ortaokul Mezunu	507	49,7
Lise Mezunu	262	25,7
Üniversite Mezunu	191	18,7
Anne öğrenim durumu		
Okur-Yazar Değil	322	31,6
İlkokul-Ortaokul Mezunu	539	52,8
Lise Mezunu	96	9,4
Üniversite Mezunu	63	6,2
Aile gelir düzeyi		
0-350 YTL	193	18,9
351-500 YTL	221	21,7
501-700 YTL	271	26,6
701- 1000 YTL	186	18,2
1000 YTL üzeri	149	14,6

Tablo 1’e göre, araştırmaya katılan öğrencilerin %51,2’si kız, %48,8’si erkektir. Öğrencilerin babalarının öğrenim durumuna bakıldığında, %5,9’unun

okur-yazar olmadığı, %49,7'sinin ilkokul-ortaokul mezunu olduğu, %25,7'sinin lise mezunu olduğu, %18,7'sinin üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Öğrencilerin annelerinin öğrenim durumuna bakıldığında ise, %31,6'sının okur-yazar olmadığı, %52,8'inin ilkokul-ortaokul mezunu olduğu, %6,2'sinin lise mezunu olduğu, %9,4'ünün üniversite mezunu olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin ortalama aylık gelir düzeyi incelendiğinde, öğrencilerin %18,9'unun en alt, %21,7'sinin alt, %26,6'sının orta, %18,2'sinin üst ve %14,6'sının en üst gelir düzeyine mensup oldukları saptanmıştır.

4.2.2. Araştırmaya Katılan Öğretmenlere İlişkin Kişisel Bilgiler

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyeti, branşı, mezun oldukları okul türü, kıdem ve yöneticilik deneyimine ilişkin bilgiler Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlere İlişkin Kişisel Bilgiler

Seçenekler	f	%
Cinsiyet		
Bayan	81	31,8
Erkek	174	68,2
Branş		
Fen-Matematik Branşları	87	34,1
Sosyal-Edebiyat Branşları	87	34,1
Diğer Branşlar	81	31,8
Mezun olunan okul türü		
Fen-Edebiyat Fakültesi	128	50,2
Eğitim Fakültesi	54	21,2
Teknik-Eğitim Fakültesi	31	12,2
Diğer	42	16,5
Kıdem		
1-5 yıl	47	18,4
6-10 yıl	80	31,4
11-15 yıl	65	25,5
16 ve üzeri yıl	63	24,7
Yöneticilik deneyimi		
Yok	229	89,8
Var	26	10,2

Tablo 2'ye göre, araştırmaya katılan öğretmenlerin %31,8'i bayan, %68,2'si erkektir. Öğretmenlerden %34,1'i Fen-Matematik branşlarında, %34,1'i Sosyal-Edebiyat branşlarında ve %31,8'i ise diğer branşlarda görev yapmaktadır. Yine aynı tablodan öğretmenlerin %50,2'sinin fen-edebiyat

fakültesi, %21,2'sinin eğitim fakültesi, %12,2'sinin teknik-eğitim fakültesi ve %16,5'inin diğer fakülte veya meslek yüksekokullarından mezun oldukları görülmektedir (%10,6 ile meslek yüksekokulları ve eğitim enstitüsü, %4,7 ile yüksek lisans-doktora, %1,2 ile mühendislik fakültesi öğretmenlerin diğer mezun oldukları önlisans, lisans ve lisansüstü öğrenim programlarını oluşturmaktadır). Öğretmenlerin kıdemleri incelendiğinde, %18,4'ünün 1-5 yıl, %31,4'ünün 6-10 yıl, %25,5'inin 11-15 yıl ve %24,7'sinin 15 yılın üzerinde görev yapmış oldukları tespit edilmiştir. Son olarak, öğretmenlerin %89,8'inin yöneticilik deneyimine sahip olmadığı, %10,2'sinin yöneticilik deneyimine sahip olduğu belirlenmiştir.

4.4. ARAŞTIRMANIN ALT AMAÇLARINA İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR

Bu başlık altında, genel amaç çerçevesinde geliştirilen alt amaçlara ilişkin elde edilen bulgular ve bunların yorumlanması üzerinde durulmaktadır. Öğrenci ve öğretmenlerin okul kültürünün öğrenci başarısı üzerindeki etkileri hakkındaki görüşlerini belirlemek üzere elde edilen veriler analiz edilerek yorumlanmıştır.

4.2.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Bu başlık altında, "Okulda öğrenciyi motive edici kültüre ilişkin; öğrencilerin ve öğretmenlerin görüşleri nelerdir? Konuyla ilgili öğretmen ve öğrenci görüşleri arasında değişkenlere göre anlamlı bir fark var mıdır?" şeklinde ifade edilen birinci alt amaca ilişkin bulgular yer almaktadır.

4.2.1.1. Okulda Öğrenciyi Motive Edici Kültür Hakkındaki Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrenci ve öğretmenlerin okulda motive edici kültüre yönelik görüşleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Okulda Öğrenciyi Motive Edici Kültür Hakkındaki Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Görüş	Öğrenci (n=1020)		Öğretmen (n=255)	
	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
Okulumuz öğrenciyi motive edici bir kültüre sahiptir.	2,85	0,90	3,61	0,68

Öğrencilerin öğrenme sürecinde başarılı olabilmeleri için motive olmaları oldukça büyük önem taşımaktadır (Yavuzer, 2001: 167). Tablo 3 incelendiğinde, “Okulumuz, öğrenciyi motive edici bir kültüre sahiptir” görüşünün öğrenciler tarafından “kısmen katılıyorum” ($\bar{X}=2,85$); öğretmenler tarafından ise, “katılıyorum” ($\bar{X}=3,61$) derecesiyle benimsenmiş olduğu görülmektedir. Bu bulgu, okul sistemini işletme sorumluluğu bulunan ve öğrenciyi motive edici kültürün oluşumunda önemli role sahip olan öğretmenlerin, söz konusu görüşe katıldıklarını göstermektedir. Okulun öncelikli müşterisi olan öğrenciler (Çelik, 2002 a: 127) ise, okulda motive edici bir kültürün bulunduğu görüşüne kısmen katılmaktadır. Öğretmenlerin okulda motive edici kültürün var olduğunu öğrencilerden bir üst derece ile benimsemiş olmaları, onların bu kültürün oluşumundaki rollerini yerine getirdiklerini düşündükleri biçiminde yorumlanabilir. Ayrıca, elde edilen bulgu, araştırmaya dahil edilen okullarda öğrenci ve öğretmenleri tam olarak memnun edecek bir motive edici kültürün mevcut olmadığı şeklinde de yorumlanabilir.

4.2.1.2. Öğrencilerin Motive Edici Kültür Hakkındaki Görüşlerinin Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Bu başlık altında, motive edici kültüre yönelik öğrenci görüşleri arasında cinsiyet, baba ve anne öğrenim durumu ile aile gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı fark olup olmadığını anlamak için yapılan istatistiksel işlemler yer almaktadır.

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre motive edici kültür hakkındaki görüşleri Tablo 4 ve 5’te verilmiştir.

Tablo 4. Cinsiyet Değişkenine Göre Öğrencilerin Motive Edici Kültür Hakkındaki Görüşlerine İlişkin t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	Sd	t	P	Homojenlik	
							Levene	P
Kız	522	2,84	0,84	1018	-,384	,701	5,776*	,016
Erkek	498	2,86	0,96					

P<0,05

Tablo 5. Öğrencilerin, Motive Edici Kültür Hakkındaki Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımında Parametrik Olmayan Maddelere İlişkin Sonuçlar

Grup	Değişken	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	Mann Whitney U Test	
				MWU Değeri	P
Motivasyon	Kız	502,76	262440,50	125937,50	,390
	Erkek	518,61	258269,50		

P<0,05

Öğrencilerin motive edici kültür hakkındaki görüşlerinin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U Testi sonuçlarına göre, gruplar arasında fark olmadığı anlaşılmaktadır. Bu bulgu, hem kız, hem erkek öğrencilerin okuldaki motive edici kültürle ilgili benzer bakış açısına sahip olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin baba öğrenim durumu değişkenine göre motive edici kültür hakkındaki görüşleri Tablo 6 ve 7’de verilmiştir.

Tablo 6. Baba Öğrenim Durumuna Göre Öğrencilerin Motive Edici Kültür Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P	Homojenlik	
						Levene	P
Gruplar arası	3	11,910	3,970	4,985	,002	3,819*	,010
Gruplar içi	1016	809,123	,796				
Toplam	1019	821,033					

P<0,05

Tablo 7. Öğrencilerin, Motive Edici Kültür Hakkındaki Görüşlerinin Baba Öğrenim Durumuna Göre Dağılımında Parametrik Olmayan Maddelere İlişkin Sonuçlar

Grup	Kruskal Wallis H Test		Mann Whitney U Test		Fark olan gruplar	Sıra Ortalaması	
	KWH Değeri	P	MWU Değeri	P		1. Grubun sıra ortalaması	2. Grubun sıra ortalaması
Motivasyon	9,17	,027*	14530,00	,570	1-2	272,67	285,34
			7061,50	,219	1-3	148,19	164,55
			4667,00*	,030	1-4	108,28	131,57
			62798,00	,214	2-3	377,86	398,81
			41803,50*	,005	2-4	336,45	384,13
			23099,50	,162	3-4	219,67	237,06

P<0,05

Araştırmaya katılan öğrencilerin baba öğrenim durumuna göre motive edici kültüre ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H Testi'ne göre, gruplar arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark, babaları okur-yazar olmayan öğrenciler ile babaları üniversite mezunu olan öğrenciler; babaları ilkokul-ortaokul mezunu olan öğrenciler ile yine babaları üniversite mezunu olan öğrenci görüşleri arasındadır. Buna göre, babaları üniversite mezunu olan öğrencilerin okuldaki motive edici kültüre ilişkin daha olumlu görüşlere sahip oldukları söylenebilir. Kasatura (1998) da, "Okul Başarısı'ndan Hayat Başarısı'na" adlı çalışmasında, okullarında başarılı ve başarısız olan öğrencilerin babalarının öğrenim durumunu incelemiş, okullarında başarılı olan öğrencilerin babalarının en yüksek oranla (%26) üniversite veya yüksek okul bitirmiş olduğunu, başarısız öğrencilerin babalarının ise en yüksek oranla (%28) ilkokulu bitirmiş olduğunu ifade etmiş ve öğrencilerin babalarının öğrenim durumunun onların okul başarılarını etkilediği sonucuna ulaşmıştır.

Öğrencilerin anne öğrenim durumu değişkenine göre motive edici kültür hakkındaki görüşleri Tablo 8 ve 9'da verilmiştir.

Tablo 8. Anne Öğrenim Durumuna Göre Öğrencilerin Motive Edici Kültür Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P	Homojenlik	
						Levene	P
Gruplar arası	3	30,658	10,219	13,137	,000	5,540*	,001
Gruplar içi	1016	790,375	,778				
Toplam	1019	821,033					

P<0,05

Tablo 9. Öğrencilerin, Motive Edici Kültür Hakkındaki Görüşlerinin Anne Öğrenim Durumuna Göre Dağılımında Parametrik Olmayan Maddelere İlişkin Sonuçlar

Grup	Kruskal Wallis H Test		Mann Whitney U Test		Fark olan gruplar	Sıra Ortalaması	
	KWH Değeri	p	MWU Değeri	p		1. Grubun sıra ortalaması	2. Grubun sıra ortalaması
Motivasyon	28,21	,000*	86282,00	,888	1-2	429,46	431,92
			13941,50	,144	1-3	204,80	225,28
			6054,50*	,000	1-4	180,30	257,90
			23649,00	,179	2-3	313,88	341,16
			10328,00*	,000	2-4	289,16	407,06
			2246,00*	,006	3-4	71,90	92,35

P<0,05

Tablo 9 incelendiğinde, öğrencilerin okulda motive edici kültüre ilişkin görüşlerinin anne öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu fark, anneleri üniversite mezunu olan öğrenciler ile diğer gruplar arasındadır. Buna göre, ilgili görüşü anneleri üniversite mezunu olan öğrencilerin, anneleri okur-yazar olmayan, ilkokul-ortaokul mezunu olan ve lise mezunu olan öğrencilere göre daha fazla benimsemiş olduğu söylenebilir. Kasatura (1998), çalışmasında okullarında başarılı ve başarısız olan öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeyini de incelemiş, okullarında başarısız olan öğrencilerin annelerinin en yüksek oranla (%26) ilkokulu bitirmiş olduğunu tespit etmiş ve öğrencilerin babalarının öğrenim düzeyi gibi annelerinin öğrenim düzeyinin de onların okul başarılarını etkilediği sonucuna ulaşmıştır.

Öğrencilerin aile gelir düzeyi değişkenine göre motive edici kültür hakkındaki görüşleri Tablo 10 ve 11'de verilmiştir.

Tablo 10. Aile Gelir Düzeyine Göre Öğrencilerin Motive Edici Kültür Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analiz Sonuçları

Varyansın Kaynağı	sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P	Homojenlik	
						Levene	P
Gruplar arası	4	17,218	4,304	5,435	,000	3,026*	,017
Gruplar içi	1015	803,815	,792				
Toplam	1019	821,033					

P<0,05

Tablo 11. Öğrencilerin, Motive Edici Kültür Hakkındaki Görüşlerinin Aile Gelir Düzeyine Göre Dağılımında Parametrik Olmayan Maddelere İlişkin Sonuçlar

Grup	Kruskal Wallis H Test		Mann Whitney U Test		Fark olan gruplar	Sıra Ortalaması	
	KWH Değeri	p	MWU Değeri	p		1. Grubun sıra ortalaması	2. Grubun sıra ortalaması
22527,00	,011	1-3	213,72	245,87			
17164,50	,461	1-4	185,94	194,22			
10958,00	,000*	1-5	153,78	194,46			
28360,50	,312	2-3	239,33	252,35			
19758,50	,501	2-4	207,60	199,73			
13771,00	,008*	2-5	173,31	203,58			
22856,00	,090	3-4	237,66	216,38			
17860,50	,050	3-5	201,91	226,13			
11233,00	,003*	4-5	153,89	185,61			

P<0,05

Tablo 11'den öğrencilerin okulda motive edici kültüre ilişkin görüşlerinin, aile gelir düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu fark, en üst gelir grubuna mensup öğrenciler ile, en alt, alt ve üst gelir grubuna mensup öğrenci görüşleri arasındadır. Orta gelir grubu ile en üst gelir grubu arasındaki anlamlılık düzeyinin ise 0,05 düzeyinde, yani sınırda olduğu görülmektedir. Buna göre, okulda motive edici kültür hakkında en olumlu görüşlere sahip olan grup, en üst gelir grubuna mensup öğrencilerdir denilebilir. Öğrencilerin bu görüşlerinde, ekonomik durumu iyi olan ailelerin çocuklarına daha fazla eğitim olanağı sağlamış olması etkili olmuş olabilir. Nitekim, Turinay'ın (1996:104) da belirtmiş olduğu gibi, "Türk toplumunda aileler yıllık kazançlarının çok büyük bir bölümünü çocuklarını hayata en iyi şekilde hazırlayabilmek için eğitime ayırmaktadır". Dolayısıyla, gelir düzeyi yüksek olan aileye mensup çocuklar,

eđitim olanaklarından daha fazla yararlanabilmekte ve okulun kendilerini motive ettiđini dűőünebilmektedirler.

4.2.1.3 Öğretmenlerin Okulda Motive Edici Kűltűre İliőkin Gűrűşlerinin Deđişkenlere Gűre Karőılaőtırılmasına İliőkin Bulgular

Bu baőlık altında, okuldaki motive edici kűltűre yűnelik ğretmen gűrűőleri arasında cinsiyet ve branő deđişkenlerine gűre anlamlı fark olup olmadıđını anlamak için yapılan istatistiksel iőlemler yer almaktadır.

Öğretmenlerin cinsiyet deđişkenine gűre motive edici kűltűr hakkındaki gűrűőleri Tablo 12’de verilmiőtir.

Tablo 12. Cinsiyete Gűre ğretmenlerin, đrenciyi Motive Edici Kűltűr Hakkındaki Gűrűőlerine İliőkin t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	Sd	t	P	Homojenlik	
							Levene	P
Bayan	81	3,60	0,58	253	-,128	,898	3,196	,075
Erkek	174	3,62	0,72					

P<0,05

Tablo 12 incelendiđinde, öğretmenlerin okulda motive edici kűltűrűn varlıđı hakkındaki gűrűőleri arasında cinsiyet deđişkenine gűre anlamlı fark olmadıđı gűrűlmektedir. Her iki grupta yer alan öğretmenler de konuyla ilgili “katılıyorum” derecesinde gűrűő bildirmişlerdir. Bu bulguya gűre, hem bayan, hem de erkek öğretmenlerin okullarında motive edici kűltűrűn var olduđunu dűőűndűkleri sűylenebilir.

Öğretmenlerin branő deđişkenine gűre motive edici kűltűr hakkındaki gűrűőleri Tablo 13’te verilmiőtir.

Tablo 13. Branőa Gűre ğretmenlerin Motive Edici Kűltűr Hakkındaki Gűrűőlerine İliőkin Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P	Homojenlik	
						Levene	P
Gruplar arası	2	1,313	,656	1,438	,239	,856	,426
Gruplar içi	252	115,025	,456				
Toplam	254	116,337					

P<0,05

Tablo 13 incelendiğinde, öğretmenlerin okulda motive edici kültürün varlığı hakkındaki görüşleri arasında branş değişkenine göre anlamlı fark olmadığı görülmektedir. Bu bulgu, bütün branşlardaki öğretmenlerin okullarında motive edici kültür hakkında benzer bakış açısına sahip oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Birinci alt amaca yönelik bulguların kısa bir değerlendirmesi yapılacak olursa, öğrencilerin okulda motive edici kültürün var olduğunu “kısmen katılıyorum” derecesi, öğretmenlerin ise, “katılıyorum” derecesi ile benimsemiş oldukları görülmektedir. Öğrencilerin bu görüşlerinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmazken, baba ve anne öğrenim durumu ve aile gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Buna göre, babaları ve anneleri üniversite mezunu olan ve en üst gelir grubuna mensup olan öğrencilerin diğer gruplarda yer alan öğrencilere göre, okuldaki motive edici kültüre yönelik daha olumlu görüşlere sahip oldukları söylenebilir. Bu maddeye yönelik öğretmenlerin görüşlerinde ise cinsiyet ve branş değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

4.2.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Bu başlık altında, “Okul ortamına ilişkin; öğrenci ve öğretmenlerin görüşleri nelerdir? şeklinde ifade edilen ikinci alt amaca ilişkin bulgular ile bu maddeye yönelik öğrenci ve öğretmen görüşleri arasında değişkenlere göre fark olup olmadığına ilişkin bulgular yer almaktadır.

4.2.2.1. Okul Ortamı Hakkındaki Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrenci ve öğretmenlerin okul ortamına yönelik görüşleri Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14. Okul Ortamı Hakkındaki Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Görüş	Öğrenci (n=1020)		Öğretmen (n=255)	
	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss
Okulumuzun mevcut ortamı, öğrenci başarısını olumlu etkilemektedir.	2,85	0,83	3,56	0,61

İlgili literatürde okul ortamı, okul atmosferi gibi isimlerle nitelendirilen okul ortamı, etkili öğrenmenin gerçekleştirilebilmesi için kritik öneme sahiptir. Buna ilişkin olarak Tablo 14 incelendiğinde, “Okulumuzun mevcut ortamı öğrenci başarısını olumlu etkilemektedir” görüşünü, öğretmenlerin “katılıyorum” ($\bar{X}=3,56$), öğrencilerin ise “kısmen katılıyorum” ($\bar{X}=2,85$) derecesiyle benimsedikleri görülmektedir. Bu bulgu, okuldaki ortama yönelik olarak öğretmenlerin öğrencilerden daha iyimser olduğunu göstermektedir şeklinde yorumlanabilir. Öğretmenlerin okuldaki ortamı daha üst düzeyde olumlu bulmuş olmaları, bu ortamın oluşmasındaki rol ve sorumluluklarına bağlı olabilir. Aynı konuda Balcı'nın yapmış olduğu “Türkiye’de İlköğretim Okullarının Etkililiği Araştırması”nda da benzer bir sonuç ortaya çıkmış; öğretmenler okulda “Eğitim öğretim için olumlu bir ortam vardır” görüşüne “katılıyorum” ($\bar{X}=3,59$) derecesiyle katılmışlardır (Balcı, 2002: 229).

4.2.2.2. Öğrencilerin Okul Ortamı Hakkındaki Görüşlerinin Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Bu bölümde, okul ortamına yönelik öğrenci görüşleri arasında cinsiyet, baba ve anne öğrenim durumu ile aile gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı fark olup olmadığını anlamak için yapılan istatistiksel işlemler sonucu elde edilen bulgular yer almaktadır.

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre okul ortamı hakkındaki görüşleri Tablo 15 ve 16’da verilmiştir.

Tablo 15. Cinsiyete Göre Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okul Ortamı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	Sd	t	P	Homojenlik	
							Levene	P
Kız	522	2,86	0,77	1018	,511	,609	11,624*	,001
Erkek	498	2,84	0,89					

P<0,05

Tablo 16. Öğrencilerin, Okul Ortamı Hakkındaki Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımında Parametrik Olmayan Maddelere İlişkin Sonuçlar

Grup	Değişken	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	Mann Whitney U Test	
				MWU Değeri	P
Ortam	Kız	511,59	267049,00	129410,00	,904
	Erkek	509,36	253661,00		

P<0,05

Tablo 16'da öğrencilerin okul ortamına ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Dolayısıyla hem kız, hem erkek öğrencilerin okul ortamı hakkında benzer görüşlere sahip oldukları söylenebilir.

Öğrencilerin baba öğrenim düzeyi değişkenine göre okul ortamı hakkındaki görüşleri Tablo 17 ve 18'de verilmiştir.

Tablo 17. Baba Öğrenim Durumuna Göre Öğrencilerin Okul Ortamı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P	Homojenlik	
						Levene	P
Gruplar arası	3	9,458	3,153	4,574*	,003	1,644	,178
Gruplar içi	1016	700,262	,689				
Toplam	1019	709,720					

P<0,05

Tablo 17 incelendiğinde, okul ortamına ilişkin öğrenci görüşleri arasında baba öğrenim durumuna göre anlamlı bir fark bulunduğu görülmektedir (F=4,574; p<0,05). Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe testi sonuçları Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18. Öğrencilerin Okul Ortamı Hakkındaki Görüşleri İle Baba Öğrenim Durumu Arasındaki Farklılıklara İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

Grup No	$\bar{X}$	Gruplar	Okur-Yazar Değil	İlkokul-Ortaokul Mezunu	Lise Mezunu	Üniversite Mezunu
1.	2,70	Okur-Yazar Değil				
2.	2,79	İlkokul-Ortaokul Mezunu				*
3.	2,87	Lise Mezunu				
4.	3,03	Üniversite Mezunu				

P<0,05

Tablo 18 incelendiğinde, söz konusu farkın, babaları ilkokul-ortaokul mezunu olan öğrenciler ($\bar{X}=2,79$) ile babaları üniversite mezunu olan öğrencilerin görüşleri ($\bar{X}=3,03$) arasında olduğu görülmektedir. Buna göre, babaları üniversite mezunu olan öğrencilerin, babaları ilkokul-ortaokul mezunu olan öğrencilere göre, okul ortamına ilişkin daha olumlu görüşlere sahip olduğu söylenebilir. Öğrencilerin bu görüşleri, üniversite mezunu olan babaların öğrenimini en üst seviyeye kadar başarıyla tamamlayabilme konusunda çocuklarına örnek davranış modeli oluşturmayı başarmalarına ve çocuklarının okul ortamı hakkında olumlu düşüncelerini sağlamlarına bağlı olabilir. Nitekim, Dusek'in (2001) bu konuda yaptığı bir araştırma, bu bulguyu destekler niteliktedir. Buna göre, yüksek öğrenim görmüş anne ve babalar, yükseköğrenimi üst düzeyde bir işe ulaşabilmek ve hayatı güvence altına almak için gerekli görmekte, çocuklarına başarı güdüsü ve bilgiye saygı duygusunu aşılıyarak, onların okulda başarılı olmasını ve okula olumlu bir bakış açısı geliştirmesinde yardımcı olmaktadır (Dusek, 2001 akt: Temel ve Aksoy, 2001: 119).

Öğrencilerin anne öğrenim düzeyi değişkenine göre okul ortamı hakkındaki görüşleri Tablo 19 ve 20'de verilmiştir.

Tablo 19. Anne Öğrenim Durumuna Göre Öğrencilerin Okul Ortamı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p	Homojenlik	
						Levene	p
Gruplar arası	3	24,352	8,117	12,033	,000	3,142*	,025
Gruplar içi	1016	685,369	,675				
Toplam	1019	709,720					

P<0,05

Tablo 20. Öğrencilerin, Okul Ortamı Hakkındaki Görüşlerinin Anne Öğrenim Durumuna Göre Dağılımında Parametrik Olmayan Maddelere İlişkin Sonuçlar

Grup	Kruskal Wallis H Test		Mann Whitney U Test		Fark olan gruplar	Sıra Ortalaması	
	KWH Değeri	p	MWU Değeri	p		1. Grubun sıra ortalaması	2. Grubun sıra ortalaması
Ortam	25,92	,000*	86771,50	,998	1-2	430,98	431,01
			13150,50	,026*	1-3	202,34	233,52
			6479,50	,000*	1-4	181,62	251,15
			22196,50	,026*	2-3	311,18	356,29
			11000,50	,000*	2-4	290,41	396,39
			2434,00	,038*	3-4	73,85	89,37

P<0,05

Tablo 20'ye göre, öğrencilerin anne öğrenim durumu ile okul ortamına ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark olduğu ortaya çıkmıştır. Bu farkın anneleri okur-yazar olmayan ve ilkokul ortaokul mezunu olan öğrenciler ile anneleri lise ve üniversite mezunu olan öğrenciler ve anneleri lise mezunu olan öğrenciler ile anneleri üniversite mezunu olan öğrenciler arasında olduğu görülmektedir. Buradan hareketle, anneleri üniversite mezunu olan öğrencilerin okul ortamı hakkında diğer öğrencilere göre daha olumlu görüşlere sahip oldukları söylenebilir. Bu bulgu, Tablo 18'de verilen baba öğrenim düzeyine yönelik bulgularla paralellik göstermektedir. Bu bulgu, öğrencilerin okula ilişkin tutumlarında annelerinin öğrenim durumlarından etkilendikleri şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin aile gelir düzeyi değişkenine göre okul ortamı hakkındaki görüşleri Tablo 21 ve 22'de verilmiştir.

Tablo 21. Aile Gelir Düzeyine Göre Öğrencilerin Okul Ortamı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p	Homojenlik	
						Levene	p
Gruplar arası	4	8,309	2,077	3,006*	,018	2,312	,056
Gruplar içi	1015	701,412	,691				
Toplam	1019	709,720					

P<0,05

Tablo 21'deki verilere göre, okul ortamına ilişkin öğrenci görüşleri arasında aile gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı fark bulunmaktadır ($F=3,006$; $p<0,05$). Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe testi sonuçları Tablo 22'de verilmiştir.

Tablo 22. Öğrencilerin Okul Ortamı Hakkındaki Görüşleri İle Aile Gelir Düzeyi Arasındaki Farklılıklara İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

Grup No	$\bar{X}$	Gruplar	0-350 YTL	351-500 YTL	501-700 YTL	701-1000 YTL	1000 YTL üzeri
1.	2,74	0-350 YTL					*
2.	2,78	351-500 YTL					
3.	2,88	501-700 YTL					
4.	2,85	701- 1000 YTL					
5.	3,03	1000 YTL üzeri					

$P<0,05$

Tablo 22 incelendiğinde, öğrenci görüşleri arasında aile gelir düzeyine göre var olan anlamlı fark, en alt gelir grubuna mensup öğrenciler ($\bar{X}=2,74$) ile en üst gelir grubuna mensup öğrenci ($\bar{X}=3,03$) görüşleri arasında olduğu görülmektedir. Bu bulgu, en üst gelir grubuna mensup öğrencilerin, en alt gelir grubuna mensup öğrencilere göre, okul ortamına ilişkin daha olumlu görüşlere sahip oldukları söylenebilir. Buradan hareketle, öğrencilerin gelir düzeyinin okul ortamı hakkındaki tutumlarını etkilediği yorumu yapılabilir. Nitekim, öğrencilerin farklı sosyo-ekonomik düzeylerde olmalarının başarı düzeylerini etkilediği ve bunun da öğrencinin okula bakış açısı üzerinde etkili olduğu belirtilmektedir (www.psikoloji.gen.tr, 2005). Ayrıca, Drucker ve Remmers'in (akt: Elmacıoğlu, 2004: 118) bin kişiden oluşan lise öğrenci grubuyla yaptıkları çalışma sonucunda da alt ekonomik tabakadan gelen çocukların sınıf arkadaşlarına göre %50 daha fazla sorunlu ve başarısız olduğu tespit edilmiştir.

4.2.2.3. Öğretmenlerin Okul Ortamına İlişkin Görüşlerinin Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Bu başlık altında, okul ortamına ilişkin öğretmen görüşleri arasında cinsiyet, branş ve yöneticilik deneyimi değişkenlerine göre anlamlı fark olup

olmadığını anlamak için yapılan istatistiksel işlemler sonucu elde edilen bulgular yer almaktadır.

Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre okul ortamı hakkındaki görüşleri Tablo 23'te verilmiştir.

Tablo 23. Cinsiyete Göre Öğretmenlerin Okul Ortamı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	Sd	t	p	Homojenlik	
							Levene	p
Bayan	81	3,55	0,54	253	-,259	,796	,530	,467
Erkek	174	3,57	0,64					

P<0,05

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre okul ortamı hakkındaki görüşlerine ilişkin t testi sonuçlarına bakıldığında, gruplar arasında anlamlı fark olmadığı görülmektedir. Buna göre, hem bayan, hem de erkek öğretmenlerin okul ortamı hakkında benzer görüşlere sahip oldukları söylenebilir. Dolayısıyla hem bayan ve hem de erkek öğretmenlerin, öğrenci başarısını sağlamaya yönelik bir okul ortamının var olduğunu düşündükleri söylenebilir.

Öğretmenlerin branş değişkenine göre okul ortamı hakkındaki görüşleri Tablo 24'te verilmiştir.

Tablo 24. Branşa Göre Öğretmenlerin Okul Ortamı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p	Homojenlik	
						Levene	p
Gruplar arası	2	,437	,218	,581	,560	,818	,443
Gruplar içi	252	94,646	,376				
Toplam	254	95,083					

P<0,05

Tablo 24 incelendiğinde, öğretmenlerin okul ortamı hakkındaki görüşleri arasında branş değişkenine göre anlamlı fark olmadığı görülmektedir.

Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre okul ortamı hakkındaki görüşleri Tablo 25'te verilmiştir.

Tablo 25. Yöneticilik Deneyimine Göre Öğretmenlerin Okul Ortamı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin t Testi Sonuçları

Yöneticilik Deneyimi	n	$\bar{X}$	ss	Sd	t	p	Homojenlik	
							Levene	p
Yok	229	3,55	0,61	253	-1,021	,308	,057	,811
Var	26	3,68	0,65					

P<0,05

Tablo 25 incelendiğinde, öğretmenlerin okul ortamı hakkındaki görüşleri arasında yöneticilik deneyimi değişkenine göre anlamlı fark olmadığı görülmektedir.

İkinci alt amaca yönelik bulguların kısa bir değerlendirmesi yapılacak olursa, öğrencilerin, okulda öğrenci başarısını olumlu etkileyen bir ortamının var olduğunu “kısmen katılıyorum” derecesi, öğretmenlerin ise, “katılıyorum” derecesi ile benimsemiş oldukları görülmektedir. Öğrencilerin bu görüşlerinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmazken, baba ve anne öğrenim durumu ve aile gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Buna göre, babaları ve anneleri üniversite mezunu olan ve en üst gelir grubuna mensup olan öğrenciler, diğer gruplara göre daha olumlu görüşlere sahip oldukları belirlenmiştir. Öğretmenlerin görüşlerinde ise cinsiyet, branş ve yöneticilik deneyimi değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

4.2.3. Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Bu başlık altında, “Öğretmenlerin olumlu niteliklerine ilişkin; öğrencilerin ve öğretmenlerin görüşleri nelerdir? şeklinde ifade edilen üçüncü alt amaca ilişkin bulgular ile bu maddeye yönelik öğrenci ve öğretmen görüşleri arasında değişkenlere göre fark olup olmadığına ilişkin bulgular yer almaktadır.

4.2.3.1. Öğretmenlerin Olumlu Nitelikleri Hakkındaki Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrenci ve öğretmenlerin olumlu öğretmen niteliklerine yönelik görüşleri Tablo 26'da verilmiştir.

Tablo 26. Öğretmenlerin Olumlu Nitelikleri Hakkındaki Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Görüş	Öğrenci (n=1020)		Öğretmen (n=255)	
	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss
Öğretmenlerin olumlu nitelikleri öğrenci başarısını olumlu etkilemektedir.	3,07	0,84	3,98	0,50

Okul başarısını etkileyen temel öğeler, öğretim programı, yönetici, öğretmen ve öğrenci nitelikleri ile ortam özellikleri olarak sıralanabilir. Bu faktörlerden özellikle öğretmen nitelikleri diğer bütün faktörleri etkilemesi bakımından özel bir öneme sahiptir. Nitekim, Hanushek ve diğerleri (1971: 9), öğretmen faktörünün akademik başarı için önemli olduğunu ortaya koymuştur (akt: Sevim, 2001). Kaldı ki, eğitimin niteliği ve kalitesinin büyük ölçüde öğretmen niteliğine bağlı olduğu bilinmektedir. Bu bakımdan, etkili bir eğitim için öğretmenlerin her bakımdan donanımlı olmaları gerekir. Bu konuya yönelik olarak Tablo 26 incelendiğinde, “Öğretmenlerin olumlu nitelikleri öğrenci başarısını etkilemektedir.” görüşünü, öğretmenlerin “katılıyorum” ($\bar{X}=3,98$), öğrencilerin ise “kısmen katılıyorum” ($\bar{X}=3,07$) derecesiyle benimsemiş oldukları görülmektedir. Öğretmenlerin bu maddeyi öğrencilerden bir üst derece ile benimsemiş olmaları, öğrenci başarısında öğretmenin anahtar rolünün farkında oldukları şeklinde yorumlanabilir. Ancak, öğrencilerin öğretmenlerin bu konudaki rolünü tam olarak takdir etmemeleri düşündürücüdür. Bu durum, öğrencilerin başarıyı salt öğretmene dayalı olarak algılamadıkları biçiminde de yorumlanabilir.

4.2.3.2. Öğrencilerin Olumlu Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerinin Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Bu başlık altında, olumlu öğretmen niteliklerine yönelik öğrenci görüşleri arasında cinsiyet, aile gelir düzeyi, baba ve anne öğrenim durumu değişkenlerine göre anlamlı fark olup olmadığını anlamak için yapılan istatistiksel işlemler sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır.

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin olumlu nitelikleri hakkındaki görüşleri Tablo 27 ve 28'de verilmiştir.

Tablo 27. Cinsiyete Göre Öğrencilerin Olumlu Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	Sd	t	p	Homojenlik	
							Levene	p
Kız	522	3,13	0,77	1018	2,515	,012	10,202*	,001
Erkek	498	3,00	0,90					

P<0,05

Tablo 28. Öğrencilerin, Olumlu Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımında Parametrik Olmayan Maddelere İlişkin Sonuçlar

Gruplar	Değişken	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	Mann Whitney U Test	
				MWU Değeri	p
Olumlu	Kız	528,62	275941,50	120517,50*	,044
	Erkek	491,50	244768,50		

P<0,05

Tablo 28'de, öğrencilerin öğretmenlerin olumlu niteliklerinin öğrenci başarısına etkisine ilişkin görüşleri arasında, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U testi sonuçları yer almaktadır. Buna göre, gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (MWU=120517,50, P<0,05). Grupların sıra ortalamaları incelendiğinde, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre, öğretmenlerin niteliklerinin öğrenci başarısını etkilediği görüşünü daha fazla benimsedikleri görülmektedir. Bu bulgu, kız öğrencilerin okul başarısında öğretmene daha fazla rol ve ağırlık verdiği şeklinde yorumlanabilir. Nitekim, konuyla ilgili araştırma bulguları, kız öğrencilerin okul başarı ortalamasının erkek öğrencilerin ortalamasından yüksek olduğu (Köse, 2004) ve geleneksel olarak kız

öğrencilerin okulda daha uyumlu ve düzenli, erkek öğrencilerin ise daha atılgan ve hırçın oldukları; bu durumun öğretmenlerin erkek ve kız öğrencileri algılama biçimlerinde farklılaşmalara sebep olduğu; öğretmenlerin, uyumlu davranışlar gösteren kız öğrencilerden daha başarılı olmalarını beklediği ve onlara daha iyi notlar verme eğiliminde oldukları görüşü hakimdir (Temel ve Aksoy, 2001: 121). Dolayısıyla, kız öğrencilerin bu görüşlerinde, söz konusu durum etkili olmuş olabilir.

Öğrencilerin baba öğrenim durumu değişkenine göre öğretmenin olumlu nitelikleri hakkındaki görüşleri Tablo 29 ve 30'da verilmiştir.

Tablo 29. Baba Öğrenim Durumuna Göre Öğrencilerin, Olumlu Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p	Homojenlik	
						Levene	p
Gruplar arası	3	14,698	4,899	7,076*	,000	1,023	,382
Gruplar içi	1016	703,418	,692				
Toplam	1019	718,115					

P<0,05

Tablo 29, araştırmaya katılan öğrencilerin baba öğrenim durumu değişkenine göre, öğretmenlerin olumlu nitelikleri hakkındaki görüşleri arasında anlamlı fark olduğunu göstermektedir. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçları tablo 30'da verilmiştir.

Tablo 30. Öğrencilerin, Olumlu Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşleri İle Baba Öğrenim Durumu Arasındaki Farklılıklara İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

	$\bar{X}$	Gruplar	Okur-Yazar Değil	İlkokul-Ortaokul Mezunu	Lise Mezunu	Üniversite Mezunu
1.	2,87	Okur-Yazar Değil				*
2.	3,00	İlkokul-Ortaokul Mezunu				*
3.	3,08	Lise Mezunu				
4.	3,30	Üniversite Mezunu				

P<0,05

Tablo 30 incelendiğinde, bu farkın babası okur-yazar olmayan öğrenciler ve babası ilköğretim-ortaokul mezunu olan öğrenciler ile babası üniversite mezunu olan öğrenciler arasında olduğu görülmektedir. Buna göre, söz konusu görüşün

en fazla babası üniversite mezunu olan öğrenciler tarafından benimsenmiş olduğu söylenebilir. Bu bulgu, ailede okul ve öğretmene karşı var olan tutum ve beklentilerin, öğrencilerin bu konudaki tutum ve beklentilerini de etkilediği biçiminde yorumlanabilir. Bu konuda yapılan araştırmalar, anne-babaların kendi okul yaşantılarının çocuklarının okul yaşantılarına ve eğitim sürecine de etki ettiğini belirtmektedir (Pehlivan, 1997: 5). Bu durum, babaları üniversite mezunu olan öğrencilerin öğretmenin olumlu nitelikleri hakkındaki görüşlerinde etkili olmuş olabilir. Buradan hareketle, baba eğitim düzeyi ile öğrencilerin öğretmenlerden beklentileri arasında doğrusal bir ilişkinin bulunduğu söylenebilir.

Öğrencilerin anne öğrenim durumu değişkenine göre öğretmenlerin olumlu nitelikleri hakkındaki görüşleri Tablo 31 ve 32’de verilmiştir.

Tablo 31. Anne Öğrenim Durumuna Göre Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Olumlu Öğretmen Niteliklerine İlişkin Varyans Analiz Sonuçları

Varyansın Kaynağı	sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P	Homojenlik	
						Levene	P
Gruplar arası	3	26,052	8,684	12,749	,000	6,811*	,000
Gruplar içi	1016	692,064	,681				
Toplam	1019	718,115					

P<0,05

Tablo 32. Öğrencilerin, Olumlu Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerinin Anne Öğrenim Durumuna Göre Dağılımında Parametrik Olmayan Maddelere İlişkin Sonuçlar

Gruplar	Kruskal Wallis H Test		Mann Whitney U Test		Fark olan Gruplar	Sıra Ortalaması	
	KWH Değeri	P	MWU Değeri	P		1. Grubun sıra ortalaması	2. Grubun sıra ortalaması
Olumlu	34,90*	,000	86474,00	,931	1-2	431,95	430,43
			12206,50*	,002	1-3	199,41	243,35
			6261,00*	,000	1-4	180,94	254,62
			20280,00*	,001	2-3	307,63	376,25
			10499,00*	,001	2-4	289,48	404,35
			2522,50	,077	3-4	74,78	87,96

P<0,05

Öğrencilerin, olumlu öğretmen niteliklerinin öğrenci başarısını etkilediği hakkındaki görüşleri arasında, anne öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık

bulunduğu Tablo 32'den anlaşılmaktadır. Buna göre, annesi lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin okullarındaki öğretmenlerin sahip oldukları niteliklerin öğrenci başarısını etkilemesi konusunda, annesi okur-yazar olmayan ve annesi ilkokul-ortaokul mezunu olan öğrencilere göre, daha olumlu görüşe sahip oldukları söylenebilir. Bu bulgu, Tablo 30'da gösterilen baba öğrenim düzeyi ile öğretmen niteliklerinin öğrenci başarısını etkilemesi konusundaki öğrenci görüşleri ile paralellik göstermektedir. Bu bulgular, anne ve babasının eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerin okulda başarı için öğretmen niteliklerine daha fazla önem verdikleri şeklinde yorumlanabilir. Dolayısıyla, ebeveyn eğitim düzeyi ile öğrencinin öğretmenden beklenti düzeyi arasında doğrusal bir ilişkiden söz edilebilir. Nitekim, yapılan araştırmalarda, anne-babaları yükseköğrenim görmüş olan ailelerden gelen ergenlerin, eğitim düzeyi düşük olan ailelerden gelenlere oranla eğitim hayatında daha çok desteklendikleri, başarıya yönelik cesaretlendirildikleri görülmüştür (Temel ve Aksoy, 2001: 117-118). Buna bağlı olarak anne ve babalarının eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerin diğer öğrencilere göre, eğitim konusunda daha fazla desteklediği kabul edilirse, bu öğrencilerin okula ve öğretmenlerine yönelik daha olumlu bir bakış açısı geliştirme olasılıkları daha yüksek olur denilebilir.

Öğrencilerin aile gelir düzeyi değişkenine göre öğretmenlerin olumlu nitelikleri hakkındaki görüşleri Tablo 33 ve 34'te verilmiştir.

Tablo 33. Aile Gelir Düzeyine Göre Öğrencilerin, Olumlu Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p	Homojenlik	
						Levene	p
Gruplar arası	4	9,448	2,362	3,383*	,009	,212	,932
Gruplar içi	1015	708,667	,698				
Toplam	1019	718,115					

P<0,05

Tablo 33, öğrencilerin öğretmenlerin olumlu niteliklerinin öğrenci başarısını etkilediği hakkındaki görüşleri arasında aile gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir fark bulunduğunu göstermektedir (F= 3,383, P<0,05).

Tablo 34. Öğrencilerin, Öğretmenlerin Olumlu Nitelikleri Hakkındaki Görüşleri İle Aile Gelir Düzeyi Arasındaki Farklılıklara İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

	$\bar{x}$	Gruplar	0-350 YTL	351-500 YTL	501-700 YTL	701-1000 YTL	1000 YTL üzeri
1.	2,96	0-350 YTL					*
2.	3,02	351-500 YTL					
3.	3,08	501-700 YTL					
4.	3,05	701- 1000 YTL					
5.	3,28	1000 YTL üzeri					

Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre, farkın en üst gelir grubuna mensup olan öğrencilerle, en alt gelir grubuna mensup olan öğrenciler arasında olduğu görülmektedir (Tablo 34). Bu bulgu, yüksek gelir grubuna mensup öğrencilerin, düşük gelir grubuna mensup olanlara göre, öğretmen niteliklerinin okuldaki öğrenci başarısını etkilediği görüşünü daha fazla benimsediklerini göstermektedir. Bu konuda, Türker (1997:167), yaptığı araştırmada sosyo-ekonomik yönden avantajsız durumda olan ailelerin çocuklarının akademik başarı açısından üst ve orta tabakada yer alan çocuklara göre daha az güdülendiklerini ifade etmiştir.

4.2.3.3. Öğretmenlerin Olumlu Öğretmen Niteliklerine İlişkin Görüşlerinin Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Bu başlık altında, öğretmenlerin olumlu niteliklerine ilişkin öğretmen görüşleri arasında cinsiyet, branş ve mezun olunan okul türü değişkenlerine göre anlamlı fark olup olmadığını anlamak için yapılan istatistiksel işlemler sonucu elde edilen bulgular yer almaktadır.

Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre olumlu öğretmen nitelikleri hakkındaki görüşleri Tablo 35'te verilmiştir.

Tablo 35. Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Olumlu Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	Sd	t	P	Homojenlik	
							Levene	P
Bayan	81	3,96	0,49	253	-,597	,551	,306	,581
Erkek	174	4,00	0,51					

P<0,05

Tablo 35, araştırmaya katılan öğretmenlerin olumlu öğretmen niteliklerinin öğrenci başarısını etkilediği hakkındaki görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmadığını göstermektedir.

Öğretmenlerin branş değişkenine göre olumlu öğretmen nitelikleri hakkındaki görüşleri Tablo 36'da verilmiştir.

Tablo 36. Öğretmenlerin Branşa Göre Olumlu Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p	Homojenlik	
						Levene	p
Gruplar arası	2	,171	8,534E-02	,333	,717	1,037	,356
Gruplar içi	252	64,516	,256				
Toplam	254	64,687					

P<0,05

Tablo 36, araştırmaya katılan öğretmenlerin olumlu öğretmen niteliklerinin öğrenci başarısını etkilediği hakkındaki görüşleri arasında branş değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmadığını göstermektedir.

Öğretmenlerin mezun oldukları okul türü değişkenine göre, olumlu öğretmen nitelikleri hakkındaki görüşleri Tablo 37'de verilmiştir.

Tablo 37. Öğretmenlerin Mezuniyete Göre Olumlu Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p	Homojenlik	
						Levene	p
Gruplar arası	3	,481	,160	,627	,598	,806	,491
Gruplar içi	251	64,205	,256				
Toplam	254	64,687					

P<0,05

Tablo 37, araştırmaya katılan öğretmenlerin olumlu öğretmen niteliklerinin öğrenci başarısını etkilediği hakkındaki görüşleri arasında mezuniyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmadığını göstermektedir.

Üçüncü alt amaca yönelik bulguların genel bir değerlendirmesi yapılacak olursa, olumlu öğretmen niteliklerinin öğrenci başarısını etkilediği görüşünü, öğrencilerin kısmen, öğretmenlerin ise katılıyorum derecesiyle benimsemiş oldukları belirlenmiştir. Aynı görüşü, kız öğrenciler ile, babası üniversite mezunu, annesi lise ve üniversite mezunu olan öğrenciler ile en üst gelir grubuna mensup olan öğrencilerin diğer gruplarda yer alan öğrencilere göre daha fazla benimsemiş oldukları da bir diğer bulgudur. Ayrıca, öğretmenlerin bu görüşleri arasında değişkenlere göre anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

4.2.4. Dördüncü Alt Amaca İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Bu başlık altında, "Öğretmenlerin olumsuz niteliklerinin öğrencinin başarısı üzerindeki olumsuz etkilerine ilişkin; öğrenci ve öğretmenlerin görüşleri nelerdir? şeklinde ifade edilen dördüncü alt amaca ilişkin bulgular ile bu maddeye yönelik öğrenci ve öğretmen görüşleri arasında değişkenlere göre fark olup olmadığına ilişkin bulgular yer almaktadır.

4.2.4.1. Öğretmenlerin Olumsuz Nitelikleri Hakkındaki Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrenci ve öğretmenlerin olumsuz öğretmen niteliklerine yönelik görüşleri Tablo 38'de verilmiştir.

Tablo 38. Öğretmenlerin Olumsuz Nitelikleri Hakkındaki Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Görüş	Öğrenci (n=1020)		Öğretmen (n=255)	
	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss
Öğretmenlerin olumsuz nitelikleri öğrenci başarısını olumsuz etkilemektedir.	3,22	0,81	4,02	0,80

Öğrencileri hakkında düşük beklentilere sahip olma, öğrenci ihtiyaçlarını dikkate almama, kendini geliştirmeye yönelik çaba sarf etmeme, sınıfta istenmeyen davranışları kontrol edememe, istenilen davranışı kazandırmak için ceza yöntemi kullanma (Şişman, 2002 c: 145) şeklinde özetlenebilen olumsuz öğretmen davranışları, öğrenci başarısını olumsuz yönde etkilemektedir. Tablo 38 incelendiğinde, “Öğretmenlerin olumsuz nitelikleri öğrenci başarısını olumsuz etkilemektedir” görüşünün, öğretmenler tarafından “katılıyorum” ($\bar{X}=4,02$), öğrenciler tarafından ise “kısmen katılıyorum” ($\bar{X}=3,22$) derecesiyle benimsenmiş olduğu görülmektedir. Bu bulgu, olumsuz öğretmen davranışlarının öğrenci başarısı üzerinde olumsuz etki yaptığı şeklindeki görüşün öğretmen ve öğrenciler tarafından benimsendiğini göstermektedir. Ayrıca, bu bulgu öğretmen ve öğrencilerin olumsuz öğretmen davranışlarının eğitim sürecindeki önemini farkında oldukları biçiminde de yorumlanabilir. Öğretmenlerin bu maddeyi öğrencilerden bir üst derece ile benimsemiş olmaları, bu konudaki sorumluluklarının bilincinde olduklarını göstermektedir denilebilir. Nitekim, ilgili literatürde öğrencilerin öğretmen niteliklerinden etkilendiğini gösteren birçok çalışma mevcuttur. Bunlardan biri olan, Elazığ İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nün Elazığ ili ortaöğretim kurumlarına yönelik yapmış olduğu “Başarıyı Etkileyen Faktörler” adlı çalışmada öğrencilerin başarılarının %17,34’ünün öğretmenlerden etkilendiği belirlenmiştir (www.elazigmem.net, 2005). Buradan hareketle, öğretmenlerin öğrenci başarısı için, kendilerini öğrenci ihtiyaçlarına yönelik olarak daha çok geliştirmeleri gerektiği söylenebilir.

4.2.4.2. Öğrencilerin Olumsuz Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerinin Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Bu başlık altında, öğretmenlerin olumsuz niteliklerine yönelik öğrenci görüşleri arasında cinsiyet, baba ve anne öğrenim durumu ile aile gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı fark olup olmadığını anlamak için yapılan istatistiksel işlemler sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır.

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre olumsuz öğretmen nitelikleri hakkındaki görüşleri Tablo 39'da verilmiştir.

Tablo 39. Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Olumsuz Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	Sd	t	p	Homojenlik	
							Levene	p
Kız	522	3,20	0,79	1018	-,786	,432	2,480	,116
Erkek	498	3,24	0,83					

P<0,05

Öğrencilerin okuldaki öğretmenlerin olumsuz niteliklerinin öğrenci başarısını olumsuz etkilediğine ilişkin görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığı Tablo 39'dan görülmektedir. Dolayısıyla, hem kız hem de erkek öğrencilerin öğretmenlerin olumsuz niteliklerinin öğrenci başarıları üzerindeki etkileri konusunda benzer görüşlere sahip oldukları söylenebilir.

Öğrencilerin baba öğrenim durumu değişkenine göre olumsuz öğretmen nitelikleri hakkındaki görüşleri Tablo 40'da verilmiştir.

Tablo 40. Öğrencilerin Baba Öğrenim Durumuna Göre Olumsuz Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p	Homojenlik	
						Levene	p
Gruplar arası	3	,953	,318	,487	,692	,326	,807
Gruplar içi	1016	663,103	,653				
Toplam	1019	664,056					

P<0,05

Öğrencilerin okuldaki öğretmenlerin olumsuz niteliklerinin öğrenci başarısını olumsuz etkilediğine ilişkin görüşleri arasında baba öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığı Tablo 40'tan görülmektedir.

Öğrencilerin anne öğrenim durumu değişkenine göre olumsuz öğretmen nitelikleri hakkındaki görüşleri Tablo 41'de verilmiştir.

Tablo 41. Öğrencilerin Anne Öğrenim Durumuna Göre Olumsuz Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P	Homojenlik	
						Levene	p
Gruplar arası	3	2,417	,806	1,237	,295	1,405	,240
Gruplar içi	1016	661,639	,651				
Toplam	1019	664,056					

P<0,05

Öğrencilerin okuldaki öğretmenlerin olumsuz niteliklerinin öğrenci başarısını olumsuz etkilediğine ilişkin görüşleri arasında anne öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığı Tablo 41'den görülmektedir.

Öğrencilerin aile gelir düzeyi değişkenine göre olumsuz öğretmen nitelikleri hakkındaki görüşleri Tablo 42 ve 43'te verilmiştir.

Tablo 42. Ailenin Gelir Düzeyine Göre Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Olumsuz Öğretmen Niteliklerine İlişkin Varyans Analiz Sonuçları

Varyansın Kaynağı	sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P	Homojenlik	
						Levene	p
Gruplar arası	4	3,905	4,508	1,501	,200	3,070*	,016
Gruplar içi	1015	660,151	,958				
Toplam	1019	664,056					

Tablo 43. Öğrenci Görüşlerinin Gelir Düzeyine Göre Dağılımında Parametrik Olmayan Maddelere İlişkin Sonuçlar

Gruplar	Kruskal Wallis H Test		Mann Whitney U Test		Fark Olan Gruplar	Sıra Ortalaması	
	KWH Değeri	P	MWU Değeri	P		1. Grubun sıra ortalaması	2. Grubun sıra ortalaması
Olumsuz	6,79	,147	-	-	1-2	-	-
			-	-	1-3	-	-
			-	-	1-4	-	-
			-	-	1-5	-	-
			-	-	2-3	-	-
			-	-	2-4	-	-
			-	-	2-5	-	-
			-	-	3-4	-	-
			-	-	3-5	-	-
			-	-	4-5	-	-

Tablo 43, öğrencilerin okuldaki öğretmenlerin olumsuz niteliklerinin öğrenci başarısını olumsuz etkilediğine ilişkin görüşleri arasında aile gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir.

4.2.4.3. Öğretmenlerin Olumsuz Nitelikleri Hakkındaki Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular

Bu başlık altında, olumsuz öğretmen niteliklerinin öğrenci başarısını olumsuz etkilediğine yönelik öğretmen görüşleri arasında cinsiyet, branş ve mezun oldukları okul türü değişkenlerine göre anlamlı fark olup olmadığını anlamak için yapılan istatistiksel işlemler sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır.

Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre olumsuz öğretmen nitelikleri hakkındaki görüşleri Tablo 44'te verilmiştir.

Tablo 44. Cinsiyete Göre Öğretmenlerin Olumsuz Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	Sd	t	p	Homojenlik	
							Levene	p
Bayan	81	4,06	0,86	253	,559	,577	1,000	,318
Erkek	174	4,00	0,78					

P<0,05

Tablo 44 incelendiğinde, öğretmenlerin olumsuz öğretmen nitelikleri hakkındaki görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Her iki grupta yer alan öğretmenlerin de konuyla ilgili “katılıyorum” şeklinde görüş bildirmeleri, hem bayan, hem de erkek öğretmenlerin okuldaki öğretmenlerin sahip oldukları olumsuz niteliklerin öğrenci başarısını etkilediği fikriyle ilgili benzer görüşlere sahip oldukları biçiminde yorumlanabilir.

Öğretmenlerin branş değişkenine göre olumsuz öğretmen nitelikleri hakkındaki görüşleri Tablo 45’te verilmiştir.

Tablo 45. Branşa Göre Öğretmenlerin Olumsuz Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p	Homojenlik	
						Levene	p
Gruplar arası	2	1,474	,737	1,145	,320	2,044	,132
Gruplar içi	252	162,163	,644				
Toplam	254	163,637					

P<0,05

Tablo 45 incelendiğinde, öğretmenlerin olumsuz öğretmen nitelikleri hakkındaki görüşleri arasında branşa göre anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Bu bulgu, tüm branşlardaki öğretmenlerin söz konusu görüş hakkında benzer görüşlere sahip oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenlerin mezun oldukları okul türü değişkenine göre olumsuz öğretmen nitelikleri hakkındaki görüşleri Tablo 46’da verilmiştir.

Tablo 46. Mezuniyete Göre Öğretmenlerin Olumsuz Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P	Homojenlik	
						Levene	P
Gruplar arası	3	3,043	1,014	1,585	,193	2,465	,063
Gruplar içi	251	160,594	,640				
Toplam	254	163,637					

P<0,05

Tablo 46 incelendiğinde, öğretmenlerin olumsuz öğretmen nitelikleri hakkındaki görüşleri arasında mezun olunan okul türüne göre anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

Dördüncü alt amaca yönelik bulguların kısa bir değerlendirmesi yapılacak olursa, öğrencilerin okuldaki öğretmenlerin olumsuz niteliklerinin öğrenci başarısını olumsuz etkilediği görüşünü “kısmen katılıyorum” derecesi, öğretmenlerin ise, “katılıyorum” derecesi ile benimsemiş oldukları görülmektedir. Öğrenci ve öğretmenlerin bu görüşleri arasında değişkenlere göre anlamlı bir fark bulunmadığı belirlenmiştir.

4.2.5. Beşinci Alt Amaca İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Bu başlık altında, “Okulun öğrenci başarısını sağlamadaki yeterliliğine ilişkin; öğrencilerin ve öğretmenlerin görüşleri nelerdir? şeklinde ifade edilen beşinci alt amaca ilişkin bulgular ile bu maddeye yönelik öğrenci ve öğretmen görüşleri arasında değişkenlere göre fark olup olmadığına ilişkin bulgular yer almaktadır.

4.2.5.1. Okulu Yeterli Bulma Hakkındaki Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrenci ve öğretmenlerin okulu yeterli bulmaya yönelik görüşleri Tablo 47’de verilmiştir.

Tablo 47. Okulu Yeterli Bulma Hakkındaki Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Görüş	Öğrenci (n=1020)		Öğretmen (n=255)	
	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss
Okulumuz öğrenci başarısını sağlayacak yeterliliklere sahiptir.	2,71	0,98	3,36	0,83

Barnard’a göre, örgütte etkililik ortak amacın gerçekleştirilmesiyle ilgilidir. Amacın gerçekleştirilme derecesi, etkililiğin ölçütüdür. Örgütte yeterlilik ise

gereksinimlerin karşılanmasıyla ilgilidir. Amaçlarını gerçekleştirebilen örgütler “etkili”, bireylerin gereksinimlerini karşılayabilen örgütler ise “yeterli” olarak nitelendirilmektedir (Aydın, 1994: 14 akt: Demirtaş, 1997). Buna yönelik olarak Tablo 47 incelendiğinde, hem öğretmen, hem de öğrencilerin okullarını bu konuda kısmen yeterli buldukları görülmektedir. Öğrenci başarısı için diğer faktörler yanında, okuldaki akademik ve sosyal olanakların oldukça etkili olduğu göz önüne alınırsa, bu durum önemli bir eksiklik sayılabilir.

4.2.5.2. Öğrencilerin Okulu Yeterli Bulma Hakkındaki Görüşlerinin Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Bu başlık altında, okulu yeterli bulmaya yönelik öğrenci görüşleri arasında cinsiyet, baba ve anne öğrenim durumu ile aile gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı fark olup olmadığını anlamak için yapılan istatistiksel işlemler sonucu elde edilen bulgular yer almaktadır.

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre okulu yeterli bulma hakkındaki görüşleri Tablo 48’de verilmiştir.

Tablo 48. Cinsiyete Göre Öğrencilerin Okulu Yeterli Bulma Hakkındaki Görüşlerine İlişkin t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	Sd	t	P	Homojenlik	
							Levene	P
Kız	522	2,73	0,97	1018	,818	,414	1,133	,287
Erkek	498	2,68	1,00					

P<0,05

Öğrencilerin okulu yeterli bulma hakkındaki görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmadığı Tablo 48’den anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, hem kız, hem de erkek öğrencilerin okulu yeterli bulma konusunda benzer görüşlere sahip oldukları söylenebilir.

Öğrencilerin baba öğrenim durumu değişkenine göre okulu yeterli bulma hakkındaki görüşleri Tablo 49 ve 50’de verilmiştir.

Tablo 49. Baba Öğrenim Düzeyine Göre Öğrencilerin Okulu Yeterli Bulma Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p	Homojenlik	
						Levene	p
Gruplar arası	3	18,903	6,301	6,611*	,000	1,571	,195
Gruplar içi	1016	968,407	,953				
Toplam	1019	987,309					

P<0,05

Tablo 49 incelendiğinde, öğrencilerin okulu yeterli bulma hakkındaki görüşleri arasında baba öğrenim durumuna göre anlamlı bir fark bulunduğu görülmektedir. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Scheffe testi sonuçları Tablo 49'da verilmiştir.

Tablo 50. Öğrencilerin Okulu Yeterli Bulma Hakkındaki Görüşleri İle Baba Öğrenim Durumu arasındaki farklılıklara ilişkin Scheffe testi Sonuçları

	$\bar{X}$	Gruplar	Okur-Yazar Değil	İlkokul-Ortaokul Mezunu	Lise Mezunu	Üniversite Mezunu
1.	2,52	Okur-Yazar Değil				*
2.	2,61	İlkokul-Ortaokul Mezunu				*
3.	2,80	Lise Mezunu				
4.	2,93	Üniversite Mezunu				

Yapılan Scheffe testi, söz konusu farkın babası okur-yazar olmayan öğrencilerle babası üniversite mezunu olan öğrenciler ve babası ilkokul-ortaokul mezunu olan öğrencilerle babası üniversite mezunu olan öğrenciler arasında olduğunu göstermiştir. Babası üniversite mezunu olan öğrencilerin okulu daha fazla yeterli bulduklarını gösteren bu bulgu, bu öğrencilerin eğitimle ilgili beklentilerini aile ortamında diğer öğrencilere göre, daha fazla karşılayabildikleri için, okulu yeterli bulmalarında etkili olmuş olabilir şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin anne öğrenim durumu değişkenine göre okulu yeterli bulma hakkındaki görüşleri Tablo 51 ve 52'de verilmiştir.

Tablo 51. Anne Öğrenim Durumuna Göre Öğrencilerin Okulu Yeterli Bulma Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analiz Sonuçları

Varyansın Kaynağı	sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p	Homojenlik	
						Levene	p
Gruplar arası	3	46,506	15,502	16,741*	,000	1,405	,240
Gruplar içi	1016	940,803	,926				
Toplam	1019	987,309					

P<0,05

Tablo 51, öğrencilerin okulu yeterli bulma hakkındaki görüşleri arasında anne öğrenim durumuna göre anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçları Tablo 52’de gösterilmiştir.

Tablo 52. Öğrencilerin Okulu Yeterli Bulma Hakkındaki Görüşleri İle Anne Öğrenim Durumu arasındaki farklılıklara ilişkin Scheffe testi Sonuçları

	$\bar{X}$	Gruplar	Okur-Yazar Değil	İlkokul-Ortaokul Mezunu	Lise Mezunu	Üniversite Mezunu
1.	3,22	Okur-Yazar Değil			*	*
2.	3,19	İlkokul-Ortaokul Mezunu			*	*
3.	3,26	Lise Mezunu				
4.	3,39	Üniversite Mezunu				

Yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre bu fark, annesi okur-yazar olmayan öğrencilerle, annesi lise ve üniversite mezunu olan öğrenciler ve annesi ilkokul-ortaokul mezunu olan öğrencilerle, annesi lise ve üniversite mezunu olan öğrenciler arasındadır.

Bu bulgular, ebeveyn eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerin okulu daha fazla yeterli buldukları şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin aile gelir düzeyi değişkenine göre okulu yeterli bulma hakkındaki görüşleri Tablo 53ve 54’te verilmiştir.

Tablo 53. Aile Gelir Düzeyine Göre Öğrencilerin Okulu Yeterli Bulma Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analiz Sonuçları

Varyansın Kaynağı	sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P	Homojenlik	
						Levene	P
Gruplar arası	4	22,317	5,579	5,868*	,000	1,057	,376
Gruplar içi	1015	964,992	,951				
Toplam	1019	987,309					

P<0,05

Araştırmaya katılan öğrencilerin okulu yeterli bulma hakkındaki görüşleri arasında, aile gelir düzeyine göre anlamlı bir fark olduğu Tablo 53’de görülmektedir. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için yapılan Scheffe testi sonuçları Tablo 54’te gösterilmiştir.

Tablo 54. Öğrencilerin Okulu Yeterli Bulma Hakkındaki Görüşleri İle Aile Gelir Düzeyi arasındaki farklılıklara ilişkin Scheffe testi Sonuçları

	$\bar{X}$	Gruplar	0-350 YTL	351-500 YTL	501-700 YTL	701-1000 YTL	1000 YTL üzeri
1.	2,58	0-350 YTL					*
2.	2,57	351-500 YTL					*
3.	2,76	501-700 YTL					
4.	2,69	701- 1000 YTL					*
5.	3,02	1000 YTL üzeri					

Tablo 54 incelendiğinde, söz konusu farkın en alt ve en üst gelir gruplarına mensup olan öğrenciler arasında; alt ve en üst gelir gruplarına mensup öğrenciler ile üst ve en üst gelir grubuna mensup öğrenci görüşleri arasında olduğu görülmektedir. Bu bulgular, gelir düzeyi arttıkça, öğrencilerin okul ortamını daha yeterli buldukları biçiminde yorumlanabilir. Gelir düzeyi yüksek aileye mensup öğrencilerin bu görüşlerinde, okul ortamı dışındaki eğitim olanaklarından daha fazla faydalanmaları sonucu okuldaki beklenti düzeyine sahip olmaları etkili olmuş olabilir.

4.2.5.3. Öğretmenlerin Okulu Yeterli Bulmaya İlişkin Görüşlerinin Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Bu başlık altında, okulu yeterli bulmaya yönelik öğretmen görüşleri arasında cinsiyet, branş, kıdem ve yöneticilik deneyimi değişkenlerine göre anlamlı fark olup olmadığını anlamak için yapılan istatistiksel işlemler sonucu elde edilen bulgular yer almaktadır.

Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre okulu yeterli bulma hakkındaki görüşleri Tablo 55'te verilmiştir.

Tablo 55. Cinsiyete Göre Öğretmenlerin Okulu Yeterli Bulma Hakkındaki Görüşlerine İlişkin t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	Sd	t	p	Homojenlik	
							Levene	p
Bayan	81	3,41	0,77	253	,654	,514	,002	,965
Erkek	174	3,34	0,85					

P<0,05

Öğretmenlerin okulu yeterli bulma hakkındaki görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmadığı Tablo 53'ten anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, hem bayan, hem de erkek öğretmenlerin okulu yeterli bulma konusunda benzer görüşlere sahip oldukları söylenebilir.

Öğretmenlerin branş değişkenine göre okulu yeterli bulma hakkındaki görüşleri Tablo 56'da verilmiştir.

Tablo 56. Branşa Göre Öğretmenlerin Okulu Yeterli Bulma Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p	Homojenlik	
						Levene	p
Gruplar arası	2	2,258	1,129	1,659	,192	,511	,600
Gruplar içi	252	171,550	,681				
Toplam	254	173,808					

P<0,05

Öğretmenlerin okulu yeterli bulma hakkındaki görüşleri arasında branş değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmadığı Tablo 56'dan anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, tüm branşlardaki öğretmenlerin okulu yeterli bulma konusunda benzer görüşlere sahip oldukları söylenebilir.

Öğretmenlerin hizmet yılı değişkenine göre okulu yeterli bulma hakkındaki görüşleri Tablo 57'de verilmiştir.

Tablo 57. Kıdeme Göre Öğretmenlerin Okulu Yeterli Bulma Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p	Homojenlik	
						Levene	p
Gruplar arası	3	1,520	,507	,738	,530	,444	,722
Gruplar içi	251	172,288	,686				
Toplam	254	173,808					

P<0,05

Öğretmenlerin okulu yeterli bulma hakkındaki görüşleri arasında kıdem değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmadığı Tablo 57'den anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, tüm kıdemlerdeki öğretmenlerin okulu yeterli bulma konusunda benzer görüşlere sahip oldukları söylenebilir.

Öğretmenlerin yöneticilik deneyimi değişkenine göre okulu yeterli bulma hakkındaki görüşleri Tablo 58'de verilmiştir.

Tablo 58. Yöneticilik Deneyimine Göre Öğretmenlerin Okulu Yeterli Bulma Hakkındaki Görüşlerine İlişkin t Testi Sonuçları

Yöneticilik Deneyimi	n	$\bar{X}$	ss	Sd	t	p	Homojenlik	
							Levene	p
Yok	229	3,35	0,82	253	-,843	,400	,007	,934
Var	26	3,49	0,86					

P<0,05

Öğretmenlerin okulu yeterli bulma hakkındaki görüşleri arasında yöneticilik deneyimi değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmadığı Tablo 58'den anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, yöneticilik deneyim olan ve olmayan öğretmenlerin okulu yeterli bulma konusunda benzer görüşlere sahip oldukları söylenebilir.

Beşinci alt amaca yönelik bulguların genel bir değerlendirmesi yapılacak olursa, öğrenci ve öğretmenlerin okulu, öğrenci başarısını sağlamada tam olarak yeterli bulmadıkları belirlenmiştir. Ayrıca, yüksek ebeveyn öğrenim düzeyi ile gelir düzeyi yüksek aileye mensup öğrencilerin okulu diğer öğrencilere göre daha fazla yeterli buldukları da saptanmıştır. Öğretmenlerin söz konusu maddeye yönelik görüşlerinde ise değişkenlere göre anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

4.2.6. Altıncı Alt Amaca İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Bu başlık altında, “Okul yöneticisinin yeterliliklerine ilişkin; öğrencilerin ve öğretmenlerin görüşleri nelerdir? şeklinde ifade edilen altıncı alt amaca ilişkin bulgular ile bu maddeye yönelik öğrenci ve öğretmen görüşleri arasında değişkenlere göre fark olup olmadığına ilişkin bulgular yer almaktadır.

4.2.6.1. Yönetici Yeterlilikleri Hakkındaki Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrenci ve öğretmenlerin yönetici yeterliliklerine yönelik görüşleri Tablo 59’da verilmiştir.

Tablo 59. Yönetici Yeterlilikleri Hakkındaki Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Görüş	Öğrenci (n=1020)		Öğretmen (n=255)	
	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
Okul yöneticisi yeterlidir.	3,26	0,97	3,76	0,86

Bilindiği gibi, okul yöneticisinin etkili olması, etkili bir okulun oluşmasını sağlamakta; etkili bir okul da öğretmen ve öğrenci başarısını arttırmaktadır. Dolayısıyla, etkili bir okul yöneticisinin mesleki açıdan, eğitimsel beceriler açısından, eğitim yönetimi açısından ve kişisel nitelikler açısından (Hesapçioğlu ve Bakioğlu, 1997: 71 akt: Uçar, 2005) etkili okulu sağlayabilecek yeterlilikte olması, öğrenci başarısı bakımından büyük önem taşımaktadır. Tablo 59 incelendiğinde, “okul müdürü, öğrenci başarısını sağlayacak yeterlidir.”

görüşünün, öğretmenler tarafından “katılıyorum” ($\bar{x}=3,76$), öğrenciler tarafından ise, “kısmen katılıyorum” ($\bar{x}=3,26$) derecesiyle benimsenmiş olduğu görülmektedir. Bu bulgu, öğrencilerin okul müdürünü kısmen yeterli buldukları, öğretmenlerin ise, yeterli bulduklarını göstermektedir. Bu durum, öğretmenler açısından memnun edici olsa da, öğrenci merkezli bir eğitim anlayışını karşılamada yeterli değildir. Çünkü, okul sistemi birinci müşterisi olan öğrencilerini memnun ettiği oranda başarılı sayılmaktadır. Dolayısıyla, okul müdürlerinin öğretmenler kadar öğrencileri de memnun etme konusunda gayret göstermeleri, öğrenci başarısının sağlanması bakımından önem taşır.

4.2.6.2. Öğrencilerin Yönetici Yeterlilikleri Hakkındaki Görüşlerinin Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Bu başlık altında, yönetici yeterliliklerine yönelik öğrenci görüşleri arasında cinsiyet, baba ve anne öğrenim durumu ile aile gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı fark olup olmadığını anlamak için yapılan istatistiksel işlemler sonucu elde edilen bulgular yer almaktadır.

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre yönetici yeterlilikleri hakkındaki görüşleri Tablo 60 ve 61’de verilmiştir.

Tablo 60. Cinsiyete Göre Öğrencilerin Yönetici Yeterlilikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	Sd	t	p	Homojenlik	
							Levene	p
Kız	522	3,43	0,87	1018	5,865	,000	20,558*	,000
Erkek	498	3,08	1,04					

P<0,05

Tablo 61. Öğrencilerin Yönetici Yeterlilikleri Hakkındaki Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımında Parametrik Olmayan Maddelere İlişkin Sonuçlar

Gruplar	Değişken	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	Mann Whitney U Test	
				MWU Değeri	p
Yönetici	Kız	560,69	292681,50	103777,50*	,000
	Erkek	457,89	228028,50		

P<0,05

Öğrencilerin yönetici yeterlilikleri hakkındaki görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini ölçmek üzere yapılan Mann Whitney U testi sonuçlarına göre, gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu Tablo 61'den görülmektedir. İlgili tablodaki sıra ortalamaları dikkate alındığında, kız öğrencilerin yönetici yeterliliklerini, erkek öğrencilere göre daha yeterli buldukları anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin baba öğrenim durumu değişkenine göre yönetici yeterlilikleri hakkındaki görüşleri Tablo 62'de verilmiştir.

Tablo 62. Baba Öğrenim Durumuna Göre Öğrencilerin Yönetici Yeterlilikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p	Homojenlik	
						Levene	p
Gruplar arası	3	6,691	2,230	2,369	,069	2,045	,106
Gruplar içi	1016	956,693	,942				
Toplam	1019	963,384					

P<0,05

Tablo 62, öğrencilerin yönetici yeterliliklerine ilişkin görüşleri arasında baba öğrenim durumu değişkenine göre, anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir.

Öğrencilerin anne öğrenim durumu değişkenine göre yönetici yeterlilikleri hakkındaki görüşleri Tablo 63'de verilmiştir.

Tablo 63. Anne Öğrenim Durumuna Göre Öğrencilerin Yönetici Yeterlilikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analiz Sonuçları

Varyansın Kaynağı	sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p	Homojenlik	
						Levene	p
Gruplar arası	3	3,494	1,165	1,233	,297	,711	,546
Gruplar içi	1016	959,890	,945				
Toplam	1019	963,384					

P<0,05

Öğrencilerin yönetici yeterlilikleri hakkındaki görüşleri arasında anne öğrenim durumuna göre, anlamlı bir fark olmadığı Tablo 63'ten görülmektedir. Tablo 62 ve 63'teki bulgular öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim durumunun yönetici algısını etkilemediği biçiminde yorumlanabilir.

Öğrencilerin aile gelir düzeyi değişkenine göre yönetici yeterlilikleri hakkındaki görüşleri Tablo 64 ve 65'te verilmiştir.

Tablo 64. Aile Gelir Düzeyine Göre Öğrencilerin Yönetici Yeterlilikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analiz Sonuçları

Varyansın Kaynağı	sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p	Homojenlik	
						Levene	p
Gruplar arası	4	11,359	2,840	3,027*	,017	1,402	,231
Gruplar içi	1015	952,025	,938				
Toplam	1019	963,384					

P<0,05

Tablo 64'te, öğrencilerin yönetici yeterlilikleri hakkındaki görüşleri arasında aile gelir düzeyine göre anlamlı fark olduğu görülmektedir. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Scheffe testi sonuçları Tablo 65'te görülmektedir.

Tablo 65. Öğrencilerin Yönetici Yeterlilikleri Hakkındaki Görüşleri ile Aile Gelir Düzeyi arasındaki farklılıklara ilişkin Scheffe testi Sonuçları

	$\bar{X}$	Gruplar	0-350 YTL	351-500 YTL	501-700 YTL	701-1000 YTL	1000 YTL üzeri
1.	3,09	0-350 YTL			*		
2.	3,21	351-500 YTL					
3.	3,40	501-700 YTL					
4.	3,28	701- 1000 YTL					
5.	3,28	1000 YTL üzeri					

Yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre, bu farkın en alt gelir grubuna mensup olan öğrencilerle, orta gelir grubuna mensup olan öğrenciler arasında olduğu belirlenmiştir. Aritmetik ortalamalarına bakıldığında, orta gelir grubuna mensup olan öğrencilerin yönetici yeterliliklerini, en alt gelir grubuna mensup olan öğrencilere göre daha yeterli buldukları anlaşılmaktadır. Bütün gruplarda yer alan öğrencilerin okul yöneticisinin yeterli olduğu görüşünü kısmen benimsemiş olmaları, öğrencilerin bu konudaki beklenti düzeylerinin daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.2.6.3. Öğretmenlerin Yönetici Yeterlilikleri Hakkındaki Görüşlerinin Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Bu başlık altında, yönetici yeterliliklerine yönelik öğretmen görüşleri arasında cinsiyet, branş ve yöneticilik deneyimi değişkenlerine göre anlamlı fark olup olmadığını anlamak için yapılan istatistiksel işlemler sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır.

Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre yönetici yeterlilikleri hakkındaki görüşleri Tablo 66'da verilmiştir.

Tablo 66. Cinsiyete Göre Öğretmenlerin Yönetici Yeterlilikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	Sd	t	P	Homojenlik	
							Levene	P
Bayan	81	3,78	0,79	253	,206	,837	2,430	,120
Erkek	174	3,76	0,90					

P<0,05

Cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin yönetici yeterlilikleri hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir fark olmadığı Tablo 66'dan görülmektedir. Bu bulgu, hem bayan, hem de erkek öğretmenlerin yönetici yeterliliklerine ilişkin benzer görüşlere sahip olduklarını göstermektedir.

Öğretmenlerin branş değişkenine göre yönetici yeterlilikleri hakkındaki görüşleri Tablo 67'de verilmiştir.

Tablo 67. Branşa Göre Öğretmenlerin Yönetici Yeterlilikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P	Homojenlik	
						Levene	P
Gruplar arası	2	1,274	,637	,855	,426	2,109	,124
Gruplar içi	252	187,754	,745				
Toplam	254	189,028					

P<0,05

Branş değişkenine göre öğretmenlerin yönetici yeterlilikleri hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir fark olmadığı Tablo 67'den görülmektedir. Bu bulgu, tüm branşlardaki öğretmenlerin yönetici yeterliliklerine ilişkin benzer görüşlere sahip olduklarını göstermektedir.

Öğretmenlerin yöneticilik deneyimi değişkenine göre yönetici yeterlilikleri hakkındaki görüşleri Tablo 68 ve 69'da verilmiştir.

Tablo 68. Yöneticilik Deneyimine Göre Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Yönetici Yeterliliklerine İlişkin t Testi Sonuçları

Yöneticilik Deneyimi	n	$\bar{X}$	ss	Sd	t	P	Homojenlik	
							Levene	P
Yok	229	3,72	0,88	253	-2,209*	,028	5,490*	,020
Var	26	4,12	0,57					

P<0,05

Tablo 69. Öğretmenlerin Yönetici Yeterlilikleri Hakkındaki Görüşlerinin Yöneticilik Deneyimine Göre Dağılımında Parametrik Olmayan Maddelere İlişkin Sonuçlar

Gruplar	Değişken	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	Mann Whitney U Test	
				MWU Değeri	P
Yönetici	Var	124,74	124,74	2229,50*	,035
	Yok	156,75	156,75		

P<0,05

Öğretmenlerin yönetici yeterlilikleri hakkındaki görüşlerinin yöneticilik deneyimine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U testi sonuçlarına göre, gruplar arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Grupların sıra ortalamalarına bakıldığında, yöneticilik deneyimi olmayan öğretmenlerin, yöneticilik deneyimi olan öğretmenlere göre yöneticileri daha yeterli buldukları anlaşılmaktadır. Bu bulgu, yöneticilik deneyimi olan öğretmenlerin yöneticilik niteliklerini daha iyi bilmelerine bağlı olabilir.

Altıncı alt amaca yönelik bulguların genel bir değerlendirmesi yapılacak olursa, öğrenciler okul yöneticisini kısmen, öğretmenler ise katılıyorum derecesiyle yeterli bulmuşlardır. Okul yöneticisini kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre, en üst gelir düzeyine mensup öğrencilerin ise, diğer gruplara göre daha yeterli buldukları altıncı alt amaca yönelik bir diğer bulgudur. Okul

yöneticisini yöneticilik deneyimi olmayan öğretmenlerin daha yeterli bulması ise dikkat çekicidir.

4.2.7. Okul Kültürü Hakkındaki Öğrenci ve Öğretmen Görüşleri

4.2.7.1. Okul Kültürü Hakkındaki Öğrenci Görüşleri

Bu başlık altında araştırmaya katılan 1020 öğrencinin ankette yer alan açık uçlu sorular çerçevesinde, okul kültürü ile ilgili görüşleri belirli başlıklar altında toplanarak aşağıda sunulmuştur:

Sorular	f	%
Okuldan Memnun Olma Durumu		
Memnun olanlar	527	51,7
Okul Müdürünün İsmi Doğru Bilme		
Doğru Bilenler	970	95,1
Sevilen Öğretmen Karakteri		
Dost-Arkadaş	357	35,0
Yol gösterici-rehber	275	27,0
Yardımsaver	139	13,6
Diğer	249	24,4
Başarılı Olmada Model Alınan Kişi		
Kendisi	394	38,6
Aile	339	33,2
Öğretmen	202	19,8
Arkadaş	85	8,3

Söz konusu veriler incelendiğinde, öğrencilerin %51,7'sinin okullarından memnun oldukları görülmektedir. Öğrencilerin yaklaşık yarısının okula karşı olumlu tutum beslediklerini gösteren bu durum, öğrencilerin okulu kısmen yeterli buldukları beşinci alt amaç bulgusunu destekler niteliktedir. Aynı öğrencilerin çok büyük çoğunluğunun okul müdürünün ismini doğru olarak bilmesi ise, öğrencilerin okul ortamını aslında iyi tanıdıkları ancak, tam olarak memnun olmadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Aynı verilerden öğrencilerin en fazla "dost-arkadaş" karakterine sahip öğretmen profilini benimsedikleri anlaşılmaktadır. Öğrencilerin bu görüşleri,

olumlu okul kültürünü oluşturmada önemli bir yere sahip öğretmen nitelikleri hakkında önemli ipucu vermektedir.

Öğrenciler başarılarını öncelikle kendilerine bağlamakta, sonra aile ve öğretmen gelmektedir. Bu bulgu, öğrencilerin yüksek bir özgüven duygusuna sahip olduklarını göstermesi bakımından memnun edici olsa da, başarılı olmada ailelerini öğretmenlerinden daha çok model almaları, öğretmenlerin öğrencilere model olmada istenilen düzeyde olmadıklarını göstermesi bakımından da düşündürücüdür.

4.2.7.2. Okul Kültürü Hakkındaki Öğretmen Görüşleri

Bu başlık altında araştırmaya katılan 255 öğretmenin ankette yer alan açık uçlu sorular çerçevesinde, okul kültürü ile ilgili görüşleri belirli başlıklar altında toplanarak aşağıda sunulmuştur:

Sorular	f	%
Okuldan Memnun Olma Durumu		
Memnun olanlar	229	89,8
Öğrenciler Tarafından Sevilen Öğretmen Karakteri		
Yol gösterici-rehber	84	32,9
Dost-Arkadaş	68	26,7
Yardımsaver	53	20,8
Diğer	50	19,6

Söz konusu veriler, öğretmenlerin çok büyük oranda okuldan memnun olduklarını göstermektedir ki bu durum, olumlu okul kültürünün oluşturulması bakımından çok önemlidir.

Öğretmenlerin öğrenciler tarafından sevilen öğretmen karakterine yönelik görüşleri ise sırayla, yol gösterici-rehber, dost-arkadaş ve yardımsaverlik şeklindedir. Bu sıralama, aynı konudaki öğrencilerin sıralaması ile paralellik göstermemektedir. Öğrenciler en sevdikleri öğretmen karakterini dost-arkadaş olarak ifade ederken, öğretmenler bu konuda öğretmenin rehberlik misyonunu ön plana çıkarmaktadırlar.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇLAR

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgulara ilişkin sonuçlar ve bu sonuçlara dayalı öneriler yer almaktadır.

5.1. ARAŞTIRMAYA KATILAN ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERİN KİŞİSEL BİLGİLERİNE İLİŞKİN SONUÇLAR

5.1.1. Öğrencilerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Sonuçlar

- Araştırmaya katılan öğrencilerin %51,2'si (n=522) kız, %48,8'si (n=498) erkektir.
- Araştırmaya katılan öğrencilerden %5,9'unun babası okur-yazar değil, %49,7'sinin babası ilkokul-ortaokul mezunu, %25,7'sinin babası lise mezunu ve %18,7'sinin babası ise üniversite mezunudur.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin anne öğrenim durumu ise, %31,6 okur-yazar değil, %52,8 ilkokul-ortaokul mezunu, %6,2 lise ve %9,4 üniversite mezunu şeklindedir.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin aile gelir düzeyine göre dağılımı, %18,9 en alt, %21,7 alt, %26,6 orta, %18,2 üst ve %14,6 en üst gelir grubu şeklindedir.

5.1.2. Öğretmenlerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Sonuçlar

- Araştırmaya katılan öğretmenlerin %31,8'i (n=81) bayan, %68,2'si (n=174) erkektir.
- Araştırmaya katılan öğretmenlerin %34,1'i Fen-Matematik, %34,1'i Sosyal-Edebiyat ve %31,8'i ise Diğer branşlarda görev yapmaktadır.
- Araştırmaya katılan öğretmenlerin %50,2'si Fen-edebiyat Fakültesi, %21,2'si Eğitim Fakültesi, %12,2'sinin Teknik Eğitim Fakültesi ve %16,5'inin diğer fakülte veya yüksekokullarından mezun olmuştur.

- Araştırmaya katılan öğretmenlerin kıdem durumu %18,4'ü 1-5 yıl, %31,4'ü 6-10 yıl, %25,5'i 11-15 yıl ve %24,7'si 16 yıl ve üzeri şeklindedir.
- Araştırmaya katılan öğretmenlerin %89,8'i yöneticilik deneyimine sahip değilken, %10,2'si yöneticilik deneyimine sahiptir.

5.2. ARAŞTIRMANIN ALT AMAÇLARINA İLİŞKİN SONUÇLAR

5.1.2.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Sonuçlar

5.1.2.1.1. Okulda Öğrenciyi Motive Edici Kültür Hakkındaki Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Okulda motive edici bir kültür olduğu görüşünü öğrenciler kısmen, öğretmenler ise katıyorum derecesiyle benimsemişlerdir.

5.1.2.1.2. Öğrencilerin Motive Edici Kültür Hakkındaki Görüşlerinin Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Sonuçlar

Öğrencilerin bu görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmazken; baba öğrenim durumu, anne öğrenim durumu ve aile gelir düzeyi değişkenlerine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre,

- Hem kız, hem erkek öğrenciler okuldaki motive edici kültürle ilgili benzer bakış açısına sahiptir.
- Baba öğrenim düzeyine göre, babaları üniversite mezunu olan öğrencilerin okuldaki motive edici kültüre ilişkin daha olumlu görüşlere sahip oldukları belirlenmiştir.
- Anne öğrenim düzeyine göre, anneleri üniversite mezunu olan öğrencilerin, diğer gruplara göre motive edici kültür hakkında daha olumlu görüşlere sahip oldukları belirlenmiştir.
- Aile gelir düzeyine göre, en üst gelir grubuna mensup öğrenciler okulda motive edici kültür hakkında en olumlu görüşlere sahip olan gruptur.

5.1.2.1.3. Öğretmenlerin Motive Edici Kültür Hakkındaki Görüşlerinin Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Sonuçlar

- Okulda öğrenciyi motive edici kültüre ilişkin öğretmen görüşleri arasında, cinsiyet ve branş değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık yoktur.

5.1.2.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Sonuçlar

5.1.2.2.1. Okul Ortamı Hakkındaki Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Okulda öğrenci başarısını olumlu yönde etkileyen bir okul ortamı bulunduğuna ilişkin görüş, öğrenciler tarafından kısmen, öğretmenler tarafından ise katlıyorum derecesiyle benimsenmiştir.

5.1.2.2.2. Öğrencilerin Okul Ortamı Hakkındaki Görüşlerinin Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Sonuçlar

Okul ortamına ilişkin öğrenci görüşleri arasında cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunmazken; baba ve anne öğrenim durumu ve aile gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı fark vardır. Buna göre,

- Hem kız, hem erkek öğrenciler okul ortamı hakkında benzer görüşlere sahiptirler.
- Öğrencilerin baba öğrenim düzeyine göre, babaları üniversite mezunu olan öğrenciler okul ortamına ilişkin daha olumlu görüşlere sahiptirler.
- Öğrencilerin anne öğrenim durumuna göre, anneleri lise ve üniversite mezunu olan öğrenciler, okul ortamı hakkında diğer öğrencilere göre daha olumlu görüşlere sahiptirler.
- Öğrencilerin okul ortamı hakkındaki görüşleri arasında aile gelir düzeyi durumuna göre var olan anlamlı fark, en alt gelir grubuna mensup öğrenciler ile en üst gelir grubuna mensup öğrenci görüşleri arasındadır.

Buna göre, en üst gelir grubuna mensup öğrenciler, okul ortamına ilişkin en olumlu görüşlere sahiptir.

5.1.2.2.3. Öğretmenlerin Okul Ortamı Hakkındaki Görüşlerinin Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Sonuçlar

Okul ortamına ilişkin öğretmen görüşleri arasında değişkenlere göre anlamlı bir fark yoktur.

5.1.2.3. Üçüncü Alt Amaca İlişkin Sonuçlar

5.1.2.3.1. Öğretmenlerin Olumlu Nitelikleri Hakkındaki Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Öğretmenlerin olumlu niteliklerinin öğrenci başarısını etkilediğine ilişkin görüş, öğrenciler tarafından kısmen, öğretmenler tarafından ise katlıyorum derecesiyle benimsenmiştir.

5.1.2.3.2. Öğrencilerin Öğretmenlerin Olumlu Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerinin Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Sonuçlar

Öğretmenlerin olumlu niteliklerine ilişkin öğrenci görüşleri arasında, cinsiyet, baba ve anne öğrenim durumu ve aile gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı fark vardır. Buna göre,

- Kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre öğretmenlerin olumlu niteliklerinin öğrenci başarısını olumlu yönde etkilediği görüşüne daha fazla katılmaktadır.
- Baba öğrenim durumuna göre, babası üniversite mezunu olan öğrenciler, ilgili görüşü diğer gruplara göre daha fazla benimsemişlerdir.
- Anne öğrenim durumuna göre, annesi lise ve üniversite mezunu olan öğrenciler, ilgili görüşü diğer gruplara göre daha fazla benimsemişlerdir.

- Aile gelir düzeyine göre, en üst gelir grubuna mensup olan öğrenciler, en alt gelir grubuna mensup olan öğrencilere göre ilgili görüşü daha fazla benimsemişlerdir.

5.1.2.3.3. Öğretmenlerin Olumlu Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerinin Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Sonuçlar

- Öğretmenlerin olumlu niteliklerinin öğrenci başarısını olumlu yönde etkilediği görüşüne ilişkin öğretmen görüşleri arasında cinsiyet, branş ve mezun oldukları okul türü değişkenine göre anlamlı fark yoktur.

5.1.2.4. Dördüncü Alt Amaca İlişkin Sonuçlar

5.1.2.4.1. Öğretmenlerin Olumsuz Nitelikleri Hakkındaki Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Öğretmenlerin olumsuz niteliklerinin öğrenci başarısını etkilediğine ilişkin görüş, öğrenciler tarafından kısmen, öğretmenler tarafından ise katlıyorum derecesiyle benimsenmiştir.

5.1.2.4.2. Öğrencilerin Olumsuz Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerinin Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Sonuçlar

- Öğrencilerin olumsuz öğretmen niteliklerinin öğrenci başarısını olumsuz yönde etkilediği görüşüne ilişkin görüşleri arasında cinsiyet, baba ve anne öğrenim durumu ile aile gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık yoktur.

5.1.2.4.2. Öğretmenlerin Olumsuz Öğretmen Nitelikleri Hakkındaki Görüşlerinin Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Sonuçlar

- Öğretmenlerin olumsuz öğretmen niteliklerinin öğrenci başarısını olumsuz yönde etkilediği görüşüne ilişkin görüşleri arasında cinsiyet,

branş ve mezun oldukları okul türü değişkenlerine göre anlamlı farklılık yoktur.

5.1.2.5. Beşinci Alt Amaca İlişkin Sonuçlar

5.1.2.5.1. Öğrenci ve Öğretmenlerin Okulu Yeterli Bulma Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Okulun öğrenci başarısını sağlayacak yeterliliklere sahip olduğu görüşüyle ilgili olarak, hem öğretmen, hem de öğrenciler okullarını bu konuda kısmen yeterli bulmaktadır.

5.1.2.5.2. Öğrencilerin Okulu Yeterli Bulma Hakkındaki Görüşlerinin Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Sonuçlar

Okulun öğrenci başarısını sağlayacak yeterliliklere sahip olduğuna ilişkin öğrenci görüşleri arasında, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmazken; baba ve anne öğrenim durumu ile aile gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı fark vardır. Buna göre,

- Baba öğrenim durumuna göre, babası üniversite mezunu olan öğrenciler, ilgili görüşü diğer gruplara göre daha fazla benimsemişlerdir.
- Anne öğrenim durumuna göre, annesi lise ve üniversite mezunu olan öğrenciler, ilgili görüşü diğer gruplara göre daha fazla benimsemişlerdir.
- Aile gelir düzeyine göre, en üst gelir grubuna mensup olan öğrenciler, en alt ve alt gelir grubuna mensup olan öğrencilere göre ilgili görüşü daha fazla benimsemişlerdir.

5.1.2.5.3. Öğretmenlerin Okulu Yeterli Bulma Hakkındaki Görüşlerinin Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Sonuçlar

- Okulun öğrenci başarısını sağlayacak yeterliliklere sahip olduğuna ilişkin öğretmen görüşleri arasında, cinsiyet, branş, hizmet yılı ve yöneticilik deneyimi değişkenlerine göre anlamlı bir fark yoktur.

5.1.2.6. Altıncı Alt Amaca İlişkin Sonuçlar

5.1.2.6.1. Öğrenci ve Öğretmenlerin Yönetici Yeterlilikleri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Okul yöneticisinin yeterli olduğuna ilişkin görüş, öğrenciler tarafından kısmen, öğretmenler tarafından ise katlıyorum derecesiyle benimsenmiştir.

5.1.2.6.2. Öğrencilerin Yönetici Yeterlilikleri Hakkındaki Görüşlerinin Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Sonuçlar

Okul yöneticisinin yeterli olduğuna ilişkin öğrenci görüşleri arasında, baba ve anne öğrenim durumu değişkenlerine göre anlamlı bir fark bulunmazken; cinsiyet, aile gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı fark söz konusudur. Bu sonuçlara göre,

- Kız öğrenciler okul yöneticisinin yeterli olduğu konusunda erkek öğrencilere göre daha olumlu görüşlere sahiptir.
- Orta gelir grubuna mensup olan öğrenciler yöneticileri, en alt gelir grubuna mensup olan öğrencilere göre daha yeterli bulmaktadır.

5.1.2.6.3. Öğretmenlerin Yönetici Yeterlilikleri Hakkındaki Görüşlerinin Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Sonuçlar

Okul yöneticisinin yeterli olduğuna ilişkin öğretmen görüşleri arasında, cinsiyet ve branş değişkenlerine göre anlamlı fark bulunmazken; yöneticilik deneyimi değişkenine göre anlamlı farklılık vardır. Buna göre,

- Yöneticilik deneyimi olmayan öğretmenler, yöneticilik deneyimi olan öğretmenlere göre okul yöneticisinin yeterli olduğu görüşüne daha fazla katılmaktadır.

5.1.2.7. Okul Kültürü Hakkındaki Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Okul kültürü hakkında ankette yer alan açık uçlu maddelerin analizinden, öğrencilerin okuldan kısmen memnun olduğu, daha çok dost-arkadaş karakterine sahip öğretmenleri sevdikleri, başarılı olmada en fazla kendilerini, sonra aile ve öğretmenlerini model aldıkları belirlenmiştir.

Aynı konuda öğretmenlerin verdiği cevaplardan, öğretmenlerin okuldan büyük oranda memnun oldukları ve öğrencilerin sevdiği öğretmen karakter tiplerini sırayla yol gösterici-rehberlik, dost-arkadaş ve yardımsever olarak ifade ettikleri belirlenmiştir.

5.2. ÖNERİLER

Araştırma bulgularına dayanarak elde edilen sonuçlardan hareketle aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- Okullarda öğrenci başarısının artırılması için, motive edici bir kültür oluşturulmalıdır. Bunun için başarının ödüllendirilmesi, öğretmen öğrenci ilişkisinin geliştirilmesi, eğitim olanaklarının iyileştirilmesi gerekir.
- Okullarda etkili öğretim için uygun bir okul ortamı inşa edilmelidir. Bunun sağlanması için, öğrencilere aynı derecede önem verilen, demokratik bir ortam ve her kesimin katılımıyla oluşturulmuş okul kuralları oluşturulmalı ve öğrenciler için güvenli bir ortam sağlanmalıdır. Ayrıca, ders dışı etkinlikler ve okul törenlerinin de öğrenci katılımı ve başarısını artıracak şekilde düzenlenmesi gerekir. Bundan başka, okuldaki kaynakların öğrenci başarısını artırmaya yönelik kullanılması da fayda sağlar.
- Öğretmen niteliklerinin öğrenci başarısı üzerindeki etkisinden hareketle, Milli Eğitim Bakanlığı, öğretmenlerin iyi niteliklere sahip olabilmesi için kendilerini geliştirmelerini teşvik etmeli ve bu konuda nitelikli öğretmenleri

ödüllendirici yasal düzenlemelere gitmelidir. Öğretmen niteliği konusundaki veriler, başta öğrenciler olmak üzere, öğrenci velileri, okul yöneticisi, müfettişler ve diğer öğretmenlere uygulanacak anketlerle elde edilebilir.

- Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumları daha nitelikli öğretmenler yetiştirmeye yönelik değişimler gerçekleştirmelidir. Bunun için MEB, YÖK ve sendikalar birlikte çalışmalıdır.
- Okulda başarı ve etkili bir eğitim için, bütün ilgililerin katılımına dayanan takım çalışması anlayışı yerleştirilmelidir. Bunun için her ders gününün başlangıcı ve bitiminde küçük toplantılar düzenlenebilir. Ayrıca, okulda takım ruhunun geliştirilmesi için sosyal etkinliklere önem verilmelidir.
- Okul kültürünün oluşturulmasında yönetici yeterlikleri büyük önem arz eder. Okul yöneticisinin yeterliğinin sağlanması için yönetici atama kriterleri bilimsel esaslar ve veriler ışığında belirlenmeli ve yöneticilik belli sürelerle sınırlandırılmalıdır. Yöneticilerin yeniden atanmasında okul çalışanları ve öğrenciler ile diğer ilgililerin de görüşleri alınmalıdır.
- Eğitim literatüründe örtük program olarak nitelendirilen, okulun yazılı olmayan bütün kurallarının, okul işleyişi ve öğrenci başarısı üzerindeki öneminden hareketle, okul yöneticisi ve öğretmenler resmi programı desteklemek üzere, örtük programın etkisini de dikkate almalıdırlar.

KAYNAKLAR

ACT Council of Parents & Citizens Associations. (2005). “**Characteristics of Effective Schools**”. (Erişim tarihi: 28/07/2005).

http://www.schoolparents.canberra.net.au/effective_schools

Açıkgöz, K. Ü. (2003). **Etkili Öğrenme ve Öğretme**. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.

Anglin, L. W. ve Diğerleri. (1982). **Teaching: What It's All About**. Newyork: Harper & Row, Publishers.

Akbaba Altun, S. (2001). **Örgüt Sağlığı**. Ankara: Nobel Yayınları.

Artuksı, E. (2005). “**Okul Başarısızlığı Olan Çocuklar**”. (Erişim tarihi: 10/07/2005).

<http://www.cocukdunyasi.net/a57.htm>

Atay, O. (2004). “**Örgüt Kültürü ve Süreci**”. (Erişim tarihi: 09/10/2004).

<http://iktisat.uludag.edu.tr/dergi/3/atay/atay2.html>

Aydoğan, İ. (2004) “**Değişim Sürecinde Okul**”. (Erişim tarihi: 09/10/2004).

<http://www.egitim.aku.edu.tr/aydogan1.htm>

Aydoğan, İ. (1999). “**Etkili Okul**”. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8, 213-218.

Bacharach, S. B., Mundell, B. (1995). **Images of Schools (Structures and Roles in Organizational Behavior)**. California: A Sage Publications Company.

Balcı A. (1996). “**Etkili Okul ve Türkiye’de Uygulanabilirliği**”. Yeni Türkiye, 2-7, 126-139.

Balcı, A. (2002). **Etkili Okul ve Okul Geliştirme. Kuram Uygulama ve Araştırma**. Ankara: PEGEM Yayınları.

Barry, F. S. (1959). “**Selecting A Successful Teacher**”. The Education Digest, 25(2), 9-11.

Başar, M. (2001). “**Ailelerdeki Yanlış Başarı Algılamasının Öğrenci Üzerindeki Etkileri**”. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2(2), 115-124.

Başaran, İ. E. (2000). **Eğitim Yönetimi-Nitelikli Okul**. Ankara: Feryal Matbaası.

Büyüköztürk, Ş. (2003). **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı**. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Campbell, D. S. (1959). “**An Effective School Program (In How Good Are Your Schools?)**”. The Education Digest, 24(8), 38-39.

Caswell, H. L. “**The Nature of Good Teaching**”. The Education Digest, 26(7), 1-3.

Cemaloğlu, N. (2002). “**Öğretmenlerin Performansının Artırılmasında Okul Yöneticisinin Rolü**”. Milli Eğitim Dergisi, Kış-bahar 2002, 153-154. (Erişim tarihi: 28/07/2005).

<http://yayim.meb.gov.tr/yayimlar/153-154/cemaloglu.htm>

Çalık, T. (2005). “**Öğrenen Örgütler Olarak Eğitim Kurumları**”. (Erişim tarihi: 28/07/2005).

<http://www.manas.kg/pdf/sbdpdf8/Calik.pdf>

Çelenk, S. (2005). “**Okul Başarısının Ön Koşulu: Okul Aile Dayanışması**”. (Erişim tarihi: 10/07/2005).

<http://ilkogretim-online.org.tr/vol2say2/v02s02d.pdf>

Çelik, V. (2002 a). **Okul Kültürü ve Yönetimi**. Ankara: Pegem A Yayınları.

Çelik, V. (2002 b). **Sınıf Yönetimi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Çınar, İ. (2001). "**Eğitimde Atatürkçülük ve Örtük Program**". Atatürkçü Düşün Dergisi. (Erişim tarihi: 20/09/2004).

http://www.egitirim.inonu.edu.tr/ikram_ortukprogram.htm

Demirel, Ö. (2003). **Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Demirtaş, H. (1997). "**Etkili Eğitim Yöneticisi Davranışları**". İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. (Erişim tarihi: 28/07/2005).

<http://web.inonu.edu.tr/~hdemirtas/Tez.htm>

Dirik, M.Z. (1998). "**Bazı Duyuşsal Giriş Özelliklerinin Başarıya Etkisi**". VII.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Cilt:I, S:591-598

Drever, E. (2005). "**School Effectiveness: Criteria and Evidence**".

(Erişim tarihi: 28/07/2005).

<http://www.scre.ac.uk/spotlight/spotlight31.html>

Elmacioğlu, T. (2004). **Başarıda Aile Faktörü**. İstanbul: Hayat Yayınları.

Erdoğan, İ. (2004). **Eğitimde Değişim Yönetimi**. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Ergun, M., (1994). **Eğitim Sosyolojisine Giriş**. Ankara: Ocak Yayınları.

Eroğlu, G. (1999). **Malatya Lisesi Öğrencilerinin Başarı ve Başarısızlıklarında Etkili Olan Faktörlerin Sosyolojik Bakımdan İncelenmesi**. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Fidan, N. (1996). **Eğitim Psikolojisi (Okulda Öğrenme ve Öğretme)**. İstanbul: Alkım Yayınevi.

Gordon, T. (2002). **Etkili Öğretmenlik Eğitimi**. Çeviren: Aksay E. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Güçlü, N. (2004). “**Örgüt Kültürü**”. Sosyal Bilimler Dergisi, (20/ 09/ 2004).
<http://www.manas.kg/pdf/sbdpdf6/Guclu.pdf>

Gürel, S. (2004). “**Örgüt Kültürü**”. (20/ 09/ 2004).
<http://www.cvtr.netmakale/haber.asp/id/26302/kose/akademik.htm>

İlgar, L. (2000). **Eğitim Yönetimi, Okul Yönetimi, Sınıf Yönetimi**. İstanbul: Beta Yayınları.

İpşir, D. (2002). “**Sınıf Yönetiminde; Öğrencilerle Sağlıklı İletişim Kurabilmenin ve Olumlu Sınıf Ortamı Yaratmanın Rollerini**”. Milli Eğitim Dergisi, Sayı 153-154, Kış-Bahar 2002.

kadioglu.bizland.com. (2004). “**Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi**”.
(Erişim tarihi: 18/05/2004)
<http://kadioglu.bizland.com/tky.htm>

Karasar, N. (2000). **Araştırmalarda Rapor Hazırlama**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Karasar, N. (2003). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Karslı, M. D. (2004). **Yönetimsel Etkililik**. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Kasatura, İ. (1998). **Okul Başarısından Hayat Başarısına**. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınları.

Kenç, M. F., Oktay, B. (2002). “**Akademik Benlik Kavramı ve Akademik Başarı Arasındaki İlişki**”. Eğitim ve Bilim, 27(124) 71-79.

Kızılcılık, S., Erjem, Y. (1996). **Açıklamalı Sosyoloji Sözlüğü**. İzmir: Saray Kitabevleri.

Köse, R. (2004). “**Ankara Son Sınıf Öğrencilerinin Okul Başarısı, Sözel ve Sayısal Becerilerindeki Cinsiyete, Branşa ve Babanın Mesleki Saygınlığına Dayalı Değişimler**” (Erişim tarihi: 18/05/2004)
<http://edjournal.boun.edu.tr/default.asp?dil=tr&page=article&JID=16&showa bs=0&Number=782>

Kurul Tural, N. (2004). “**Öğrenci Başarısında Etkili Okul Değişkenleri ve Eğitimde Verimlilik**”. (Erişim tarihi: 20/09/2004).
http://www.education.ankara.edu.tr/ebfdergi/arsiv_files/Volume35/39-54.PDF

Meighan, R. (1993). **A Sociology of Educating**. London: Cassel Educational Ltd.

Nas, T. (2005). “**Okul Kültürü ve Gelişimi**”. (Erişim tarihi: 10/07/2005).
<http://kumrufizme.sitemynet.com/tanas.htm>

Okutan, M. (2003). “**Okul Müdürlerinin İdari Davranışları**”. Milli Eğitim Dergisi, 153. (Erişim tarihi: 20/09/2004).
<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/157/okutan.htm>

Özabacı, N. (2000). “**Öğrencilerin Kişisel Özellikleri Okuldaki Başarısını Belirler mi?**”. Yaşadıkça Eğitim, 65, 27-28. İstanbul: Kültür Koleji Yayınları.

Özabacı, N. Ş. (1996). “**Okul Başarısızlığı**”. Yaşadıkça Eğitim, 47, 17-23. İstanbul: Kültür Koleji Yayınları.

Özben, Ş. (1996). “**Başarısızlık Psikolojik Bir Zehir midir?**”. Yaşadıkça Eğitim, 47, 2-4. İstanbul: Kültür Koleji Yayınları.

Özdemir, A. (2002). “**Sağlıklı Okul İkliminin Çeşitli Görünümleri ve Öğrenci Başarısı**”. Kastamonu Eğitim Dergisi, 10(1). (Erişim tarihi: 28/07/2005).
<http://www.ksef.gazi.edu.tr/dergi/dergi>

Özdemir, Ç. (2003). **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**. Ankara:Asil Yayın Dağıtım.

Özdemir, S. (2000). **Eğitimde Örgütsel Yenileşme**. Ankara: Pegem A Yayınları

Özden, Y. (2002). **Eğitimde Yeni Değerler**. Ankara: Pegem A Yayınları.

Pehlivan, İ. (1997). “**Okula Aile Katılımı**”. Yaşadıkça Eğitim, 53, 4-7. İstanbul: Kültür Koleji Yayınları.

Renchler, R. (2004). “**Student Motivation, School Culture, and Academic Achievement (What School Leaders Can Do)**”. (Erişim tarihi: 08/ 10/ 2004).
eric.uoregon.edu/pdf/trends/motivation.pdf

Sevim, C. (2001). “**Eğitimin Üretim Fonksiyonu**”. (Erişim tarihi: 28/07/2005).
<http://www.kho.edu.tr/yayinlar/bilimdergisi/bilimder/doc/2001-2/7-bilder.doc>

Soran, H. ve Diğerleri. (2004). “**Öğretmen Öz-Yeterlik İnancı**”. Bilim ve Akılın Aydınlığında Eğitim Dergisi, 5(58). (Erişim tarihi: 28/07/2005).
<http://yayim.meb.gov.tr/yayimler/sayi58/yilmaz-koseoglu.htm>

Stronge, J. H. (2002). **Qualities of Effective Teachers**.USA: Association for Supervision & Curriculum Development. (Erişim tarihi: 02/04/2005).
<http://site.ebrary.com/lib/firat/Doc?id=10065772&ppg=75>

- Sönmez, V. (2001). **Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı**. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şişman, M. (1994). **Örgüt Kültürü** (Eskişehir İl Merkezindeki İlkokullarda Bir Araştırma). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi.
- Şişman, M. (2002 a). **Eğitimde Mükemmellik Arayışı (Etkili Okul)**. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Şişman, M. (2002 b). **Örgütler ve Kültürler**. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Şişman, M. (2002 c). **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Tan, V.S.L. (2005). **“Developing Achievement Culture”**. (Erişim tarihi: 10/07/2005).
<http://adtimes.nstp.com.my/jobstory/2001/sep29.htm>
- Tekin, M. (1973). **Öğrenci Dünyası**. Ankara: Ayyıldız Matbaası.
- Temel, Z. F., Aksoy, A. B. (2001). **Ergen ve Gelişimi (Yetişkinliğe İlk Adım)**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Terzi, A.R. (2005). **“Bilgi Toplumunda Eğitim ve Okul”**. (Erişim tarihi: 28/07/2005).
<http://www.manas.kg/pdf/sbd-5-05.pdf>
- Töremen, F. (2001). **Öğrenen Okul**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Turinay, N. (1996). **Değişen Toplum ve Aile**. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Türker, V. (1977). **Ankara'daki Üç Lisede Sosyo-Ekonomik Bakımdan Avantajsız Öğrencilerin Çeşitli Özellikleri ve Belli Başlı Eğitim ve Rehberlik Sorunları**. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Uçar, A. (2005). **“Grup Süreçlerinin Bireye Etkisi (Tutum Değişirme)”**.

(Erişim tarihi: 20/06/2005)

<http://freehost01.websamba.com/aliucar/egstd.htm>

Yalın, H. ve Diğerleri. (2005). “**Her yönüyle öğretmen olabilme**”. (Erişim tarihi: 20/06/2005)

<http://www.ogretmenlik.com/makale6.htm>yunus.hacettepe.edu.tr

Yavuzer, H. (2001). **Çocuk Eğitimi El Kitabı**. İstanbul: Remzi Kitabevi.

yunus.hacettepe.edu.tr. (2005). “**Yönetimle ilgili Bazı Temel Kavramlar**”.

(Erişim tarihi: 28/07/2005)

http://yunus.hacettepe.edu.tr/~ergen/egitim_yonetimi/eduadm_01.htm

Yüksel, S. (2004). **Örtük Program (Eğitimde Saklı Uygulamalar)**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

www.ced.appstate.edu. (2005). “**Effective Teaching (What is effective teaching from the viewpoint of students?)**”. (Erişim tarihi: 20/06/2005).

www.ced.appstate.edu/projects/special_ed/research7.htm

www.elazigmem.net. (2005). “**Elazığ İli Ortaöğretim Kurumlarına Yönelik Başarıyı Etkileyen Faktörler Anketi Sonuçları**” (Erişim tarihi: 28/07/2005).

<http://www.elazigmem.net/faal/analiz.doc>

www.ingilish.com. (2005). “**Motivasyon**” (Erişim tarihi: 20/06/2005).

<http://www.ingilish.com/motivasyon.htm>

www.mamakram.com. (2005). “**Okul Başarısı**”. (Erişim tarihi: 20/06/2005).

<http://www.mamakram.com/oklbr.html>

www.meb.gov.tr. (2004). “**Yeni Okul Anlayışı (2001 Yılı Başında Milli Eğitim)**”.

(Erişim tarihi: 08/ 10/ 2004).

www.meb.gov.tr/Stats/ist2001/Bolum4s6.htm#4

www.ogretmenlik.com (2004 a). “**Örgüt Kültürü ve İklimi**”. (Erişim tarihi: 08/ 10/ 2004).

<http://ogretmenlik.com.sitemynet.com/makale/oki.htm>

www.ogretmenlik.com (2004 b). “**Öğretmenlerde Bulunması Gereken Temel Öğretim Becerileri**”. (Erişim tarihi: 08/ 10/ 2004).

<http://www.ogretmenlik.com/makale6.htm>

www.ogretmenlik.com (2004 c). “**Sınıf İçi Motivasyon Stratejileri**”.
(Erişim tarihi: 08/ 10/ 2004).

<http://www.ogretmenlik.com/makale1.htm>

www.pafuli.net (2005). “**Öğrenci Motivasyonu**”. (Erişim tarihi: 20/06/2005).

http://www.pafuli.net/yenibirbakis/forum_posts.asp?TID=1467&PN=1

www.psikoloji.gen.tr. (2005). “**Okul Başarısı**”. (Erişim tarihi: 20/06/2005).

[http://www.psikoloji.gen.tr/modules.php/name/News&file/art\(1\).htm](http://www.psikoloji.gen.tr/modules.php/name/News&file/art(1).htm)

EKLER

	<u>Sayfa</u>
Ek-1. İzin Yazısı.....	113
Ek-2. Öğrenci Anketi (Ön deneme).....	114
Ek-3. Öğretmen Anketi (Ön Deneme).....	116
Ek-4. Öğrenci Anketi.....	118
Ek-5. Öğretmen Anketi.....	120
Ek-6. Anket Maddelerinin Faktör Yükleri.....	122

T.C.
MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

Sayı : B.08.0.APK.0.03.05.01-01/ 252

14/01/2005

Konu : Araştırma İzni

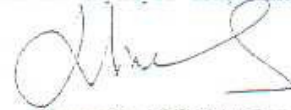
ELAZIĞ VALİLİĞİNE
(İl Millî Eğitim Müdürlüğü)

İlgili : Elazığ Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün 14.12.2004 tarih ve 47714 sayılı yazısı.

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Barcu GEZER'in "Okul Kültürünün Öğrenci Başarıları Üzerindeki Etkileri" konulu tez çalışmasını ortaöğretim kurumlarında uygulama izin talebi incelenmiştir.

Araştırma sonucunun bir örneğinin Bakanlığımıza verilmesi kaydıyla araştırmanın yapılması uygundur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Nurettin KONAKLI
Bakan a.
Kurul Başkanı V.

1231
Millî Eğt. Müd. ne
14.01.2005
Vali Y.

OCRETİZ...
444 0 632
DANIŞMA HATTI

Atatürk Bulvarı No: 58 Kat: 4 06670 ANKARA
Telefon: 444 0 632 - 444 0 632
E-Posta: iletisim@meb.gov.tr
E-Posta: iletisim@meb.gov.tr

Değerli Öğrenciler,

Bu anketin amacı, okul kültürünün öğrenci başarısı üzerindeki etkilerini tespit etmektir. Vereceğiniz cevaplar araştırmanın temelini teşkil edeceğinden büyük önem taşımaktadır. Bu anket sadece yüksek lisans çalışması amacıyla kullanılacaktır. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Burcu GEZER
Yüksek Lisans Öğrencisi

OKUL KÜLTÜRÜNÜN ÖĞRENCİ BAŞARISINA ETKİLERİ ÖĞRENCİ ANKETİ

A. KİŞİSEL BİLGİLER

- Cinsiyetiniz nedir? ( ) Kız ( ) Erkek
- Anne-babanızın genellikle size karşı tutumu nedir? ( ) Demokratik ( ) Otoriter ( ) İlgisiz
- Babanızın öğrenim düzeyi nedir? ( ) Okur- yazar değil ( ) Okur- yazar değil
( ) İlkokul-Ortaokul mezunu ( ) İlkokul-Ortaokul mezunu
( ) Lise veya dengi okul mezunu ( ) Lise veya dengi okul mezunu
( ) Üniversite veya yüksek okul mezunu ( ) Üniversite veya yüksek okul mezunu
- Babanızın mesleği nedir? ( ) İşçi ( ) Çiftçi ( ) Esnaf-Serbest meslek ( ) Memur ( ) Ev hanımı ( ) İşçi ( ) Esnaf-Serbest meslek ( ) Memur
- Ailenizin gelir düzeyi nedir? ( ) 0-350 milyon ( ) 351-500 milyon ( ) 501-700 milyon
( ) 701 milyon-1 milyar ( ) 1 milyar ve üstü
- Evinize düzenli olarak gazete alınıyor mu? ( ) Evet ( ) Hayır
- Evinizde internet kullanıyor musunuz? ( ) Evet ( ) Hayır
- En sevdiğiniz ders/dersler hangisidir? (en fazla üçünü işaretleyiniz).
( ) Fizik, ( ) Matematik, ( ) Kimya, ( ) Edebiyat, ( ) Tarih, ( ) Biyoloji, ( ) Yabancı Dil, ( ) Din Dersi, ( ) Resim,
( ) Beden Eğitimi, ( ) Müzik, ( ) Psikoloji, Diğer (Lütfen yazınız.....)
- En çok hangi dersin öğretmenini seviyorsunuz?
( ) Fizik, ( ) Matematik, ( ) Kimya, ( ) Edebiyat, ( ) Tarih, ( ) Biyoloji, ( ) Yabancı Dil, ( ) Din Dersi, ( ) Resim,
( ) Beden Eğitimi, ( ) Müzik, ( ) Psikoloji, Diğer (Lütfen yazınız.....)
- Aşağıdakilerden hangisi en çok sevdiğiniz öğretmeninizi tanımlamaktadır?
( ) Anne-Baba ( ) Dost-arkadaş ( ) Lider ( ) Bilim adamı ( ) Yol gösterici-rehber Diğer (Lütfen yazınız.....)
- En başarılı olduğunuz ders hangisidir?
( ) Fizik, ( ) Matematik, ( ) Kimya, ( ) Edebiyat, ( ) Tarih, ( ) Biyoloji, ( ) Yabancı Dil, ( ) Din Dersi, ( ) Resim,
( ) Beden Eğitimi, ( ) Müzik, ( ) Psikoloji, Diğer (Lütfen yazınız.....)
- Öğrenim gördüğünüz alan?
( ) Fen, ( ) Türkçe-Matematik, ( ) Sosyal, ( ) Yabancı Dil, Diğer (Lütfen yazınız.....)
- Okulunuzdan memnun musunuz? ( ) Evet ( ) Hayır
- Çevrenizde en çok örnek aldığınız kişi/kişiler kimlerdir? Başarılarınızı en çok kime borçlusunuz?
( ) Öğretmenim ( ) Ailem ( ) Arkadaşım Diğer (Lütfen yazınız.....)
- Sınıfınızdaki öğrenci mevcudu kaçtır? ( ) 0-15 ( ) 16-30 ( ) 31-45 ( ) 46 ve üstü
- Okul müdürünüzün ismi nedir?.....
- Lise not ortalamanız (5 dönem).....
- LGS sınav notunuz.....

Aşağıdaki maddeleri okuyarak, katılma derecenizi lütfen işaretleyiniz.

B. OKUL KÜLTÜRÜ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLER	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
1. Okulumuzda öğrencilerin örnek davranışları ödüllendirilir ve pekiştirilir.					
2. Okulumuz daha kaliteli bir eğitim verme konusunda uygun bir ortama sahiptir.					
3. Okulumuzdaki kültür, öğrencileri istekle çalışmaya yönlendirici niteliktedir.					
4. Okulumuz orijinal fikirler üretme ve bunu ifade edebilmeye uygun bir yapıdadır.					
5. Okulumuzda veli ve öğrencilerin görüşlerine önem verilir.					
6. Okulumuzda öğretmenlerin görüşlerine önem verilir.					
7. Okulumuzdaki problemlerin çözümünde geçmiş deneyimlerden faydalanılmaktadır.					
8. Okulumuzda öğrenci başarısı her şeyden daha fazla önemsenir.					
9. Okulumuzda düzen ve disiplin her şeyden önce gelir.					

	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
10. Okulumuzda başarı kriteri, ÖSYM sınavında alınan puanlardır.					
11. Okulumuzda her öğrenciye aynı derecede önem verilir.					
12. Okulumuzda öğrencileri hayata hazırlamaya yönelik bilgiler öğretilmektedir.					
13. Okulumuzda tüm öğrencilerin öğrenebileceği varsayımından hareket edilir.					
14. Okulumuzda tüm öğretmenlerin öğretebileceği varsayımından hareket edilir.					
15. Okulumuz, öğrencileri için yüksek hedefler koyar.					
16. Okulumuz, öğretmenleri için yüksek hedefler koyar.					
17. Okul kaynakları (kütüphane, bilgisayar laboratuvarı, spor salonu, okul kantini vb.) öğrenci başarısını geliştirmeye yönelik kullanılır.					
18. Okulumuzda öğrencilerin öğretmenle veya bireysel çalışma yerleri mevcuttur.					
19. Okulun bulunduğu sosyal ve fiziki çevre, öğrencilerin başarısını olumsuz etkiler.					
20. Okulumuzun kendine özgü kuralları, öğrenci başarısını olumlu etkilemektedir.					
21. Öğretmen ve öğrenciler arasında dayanışma ve aile olma duygusu egemendir.					
22. Okulumuzun başarısı, öğretmenler arasındaki işbirliğine dayanmaktadır.					
23. Okulumuzdaki kuralların gereksiz olduğunu düşünüyorum.					
24. Okulumuzun eğitim seviyesinin yeterli olduğunu düşünüyorum.					
25. Okulumuzdaki sosyal etkinliklerin yeterli olduğunu düşünüyorum.					
26. Öğretmenlerimiz öğrenciler için ideal, örnek davranış modeli oluşturmaya çalışır.					
27. Öğretmenlerimiz tüm öğrencilerden çok başarılı olmalarını bekler.					
28. Öğretmenlerimiz sınıfta olumsuz davranışları kontrol eder.					
29. Öğretmenlerimiz mesleki yönden sürekli kendilerini geliştirmeye çalışırlar.					
30. Öğretmenlerimiz kişisel gelişim açısından sürekli kendilerini geliştirmeye çalışırlar.					
31. Öğretmenlerimizin dersi sunma becerileri oldukça iyidir.					
32. Sınıf içindeki zamanın çoğu disiplini sağlama, derse hazırlık vb etkinliklerle geçmektedir.					
33. Öğretmenlerimiz eğitimin kalitesi için gerektiğinde risk almaktan çekinmezler.					
34. Öğretmenlerimiz yalnızca yasal çerçevede yapmaları gereken görevi yerine getirirler.					
35. Öğretmenlerimiz okulun başarıya yada başarısızlığında kendilerini doğrudan sorumlu hissederler.					
36. Öğretmenlerimiz bu okula bir parçası olmaktan gurur duyarlar.					
37. Okulumuzda herkes takım ruhu içerisinde çalışmaktadır.					
38. Öğretmenlerimiz sınıfta mesleki yönden genel olarak yetersizdirler.					
39. Öğretmenlerimiz sınıfta kişisel açıdan genel olarak yetersizdirler.					
40. Öğretmenlerimiz öğrencilere kendileriyle sınıf dışında tartışma ve konuşma olanağı vermezler.					
41. Öğretmenlerimiz başarısızlıklarımızı eleştirmekte ve başarılmamız için fırsat tanımamaktadır.					
42. Öğretmenlerimde derste merak ettiklerimi rahatlıkla sorabiliyorum.					
43. Öğretmenin otoritesini kabullenme konusunda güçlük çekiyorum.					
44. Başarılı olma konusunda yüksek beklentilere sahibim, başarılı olabileceğime inanıyorum.					
45. Öğretmenlerin öğrettiklerinin çoğunu rahatlıkla öğrenebiliyorum.					
46. Başarısız olmamak için kopya çekiyorum.					
47. Ezberleyerek daha çok başarı elde edebileceğime inanıyorum.					
48. Okulumuzda ders dışı etkinliklere önem verilmektedir.					
49. Sıra arkadaşlarımızın çalışkan olması başarılı olmamızı ve derse ilgiyle dinlememizi sağlıyor.					
50. Öğretmenlerimizin kılık kıyafetine özen göstermesi bizi derslere daha iyi motive etmektedir.					
51. Okulumuzda her sabah yapılan tören, bizi derslere daha iyi motive etmektedir.					
52. Sınıfın renk ve görünümü, derste dikkat ve başarılarımızda etkili bir faktördür.					
53. Sınıfımızdaki aşırı gürültü motivasyonumuzu azaltıcı, dikkat dağıtıcı bir faktördür.					
54. Okulumuzun armasını takmaktan gurur duyarım.					
55. Müdürümüz, okula hakimdir, eğitim-öğretimle ilgili her konuda öğretmenlere liderlik yapar.					
56. Müdürümüz, okulda iyi bir çalışma ortamının oluşmasına öncülük eder, gerekli önlemleri alır.					
57. Müdürümüz, okuldaki zamanının çoğunu bürokratik işlere ayırır.					
58. Okul müdürümüz velilerin ve çevrenin okula gerekli olan desteği sağlaması için çabalar.					
59. Okul müdürümüz insanlar arası ilişkilerde başarılıdır, iyi bir dinleyici ve gözleyicidir.					
60. Okul müdürü ile öğretmenler arasında iletişim kopukluğu vardır.					

Saygıdeğer Öğretmenim;

Bu anketin amacı, okul kültürünün öğrenci başarısı üzerindeki etkilerini tespit etmektir. Vereceğiniz cevaplar araştırmanın temelini teşkil edeceğinden büyük önem taşımaktadır. Bu anket sadece yüksek lisans çalışması amacıyla kullanılacaktır. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Burcu GEZER
Yüksek Lisans Öğrencisi

OKUL KÜLTÜRÜNÜN ÖĞRENCİ BAŞARISINA ETKİLERİ ÖĞRETMEN ANKETİ

A. KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz Bayan ( ) Erkek ( )
2. Branşınız Fen-Matematik ( ) Sosyal-Edebi Bilimler ( ) Yabancı Dil ( )
Din Dersi ( ) Resim-Beden-Müzik ( ) Diğer (Lütfen yazınız.....)
3. Mezun olduğunuz yükseköğretim programı Fen-Edebiyat( ) Eğitim( ) Teknik Eğitim( )
Mühendislik( ) Meslek Yüksekokulu( ) Eğitim Enstitüsü( ) Diğer (Lütfen yazınız.....)
4. Hizmet yılınız 1-5 yıl ( ) 6-10 yıl ( ) 11-15 ( ) 16-20 yıl ( ) 21'den fazla ( )
5. Görev yaptığınız okuldaki hizmet yılınız 1-5 yıl ( ) 6-10 yıl ( ) 11-15 ( ) 16'dan fazla ( )
6. Okul Yöneticiliği göreviniz var mı? Yok ( ) Okul Müdürlüğü ( ) Müdür Yardımcılığı ( )

Aşağıdaki maddeleri okuyarak, katılma derecenizi lütfen yazınız.

B. OKUL KÜLTÜRÜ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLER	Tamamen katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılmıyorum	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
1. Okulumuzda öğrencilerin örnek davranışları ödüllendirilir ve pekiştirilir.					
2. Okulumuz daha kaliteli bir eğitim verme konusunda uygun bir ortama sahiptir.					
3. Okulumuzdaki kültür, öğrencileri istekle çalışmaya yönlendirici niteliktedir.					
4. Okulumuz orijinal fikirler üretmeye ve bunu ifade edebilmeye uygun bir yapıdadır.					
5. Okulumuzda veli ve öğrencilerin görüşlerine önem verilir.					
6. Okulumuzda öğretmenlerin görüşlerine önem verilir.					
7. Okulumuzdaki problemlerin çözümünde geçmiş deneyimlerden faydalanılmaktadır.					
8. Okulumuzda öğrenci başarısı her şeyden daha fazla önemsenir.					
9. Okulumuzda düzen ve disiplin her şeyden önce gelir.					
10. Okulumuzda başarı kriteri, ÖSYM sınavında alınan puanlardır.					
11. Okulumuzda her öğrenciye aynı derecede önem verilir.					
12. Okulumuzda öğrencileri hayata hazırlamaya yönelik bilgiler öğretilmektedir.					
13. Okulumuzda tüm öğrencilerin öğrenebileceği varsayımından hareket edilir.					
14. Okulumuzda tüm öğretmenlerin öğretebileceği varsayımından hareket edilir.					
15. Okulumuz, öğrencileri için yüksek hedefler koyar.					
16. Okulumuz, öğretmenleri için yüksek hedefler koyar.					
17. Okul kaynakları (kütüphane, bilgisayar laboratuvarı, spor salonu, okul kantini vb.) öğrenci başarısını geliştirmeye yönelik kullanılır.					
18. Okulumuzda öğrencilerin öğretmenle veya bireysel çalışma yerleri mevcuttur.					
19. Okulun bulunduğu sosyal ve fiziki çevre, öğrencilerin başarısını olumsuz etkiler.					
20. Okulumuzun kendine özgü kuralları, öğrenci başarısını olumlu etkilemektedir.					
21. Öğretmen ve öğrenciler arasında dayanışma ve aile olma duygusu egemendir.					
22. Okulumuzun başarısı, öğretmenler arasındaki işbirliğine dayanmaktadır.					
23. Okulumuzdaki kuralların gereksiz olduğunu düşünüyorum.					
24. Okulumuzun eğitim seviyesinin yeterli olduğunu düşünüyorum.					

	Tamamen katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılmıyorum	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
25.Okulumuzdaki sosyal etkinliklerin yeterli olduğunu düşünüyorum.					
26.Öğrencilerim için ideal, örnek davranış modeli oluşturmaya çalışırım.					
27.Tüm öğrencilerimden çok başarılı olmalarını beklerim.					
28.Sınıftaki olumsuz davranışları kontrol ederim.					
29.Mesleki yönden sürekli kendimi geliştirmeye çalışırım.					
30.Kişisel gelişim açısından sürekli kendimi geliştirmeye çalışırım.					
31.Dersi sunma becerilerimin oldukça iyi olduğunu düşünüyorum.					
32.Sınıf içindeki zamanın çoğu disiplini sağlama, derse hazırlık vb etkinliklerle geçmektedir.					
33.Eğitimin kalitesi için gerektiğinde risk almaktan çekinmem.					
34.Yalnızca yasal çerçevede yapmam gereken görevi yerine getiririm.					
35.Okulun başarı yada başarısızlığında kendimi doğrudan sorumlu hissederim.					
36.Bu okulun bir parçası olmaktan gurur duyarım.					
37.Okulumuzda herkes takım ruhu içerisinde çalışmaktadır.					
38.Sınıfta mesleki yönden genel olarak yetersizim.					
39.Sınıfta kişisel açıdan genel olarak yetersizim					
40.Öğrencilerime benimle sınıf dışında tartışma ve konuşma olanağı vermem.					
41.Öğrencilerimin başarısızlıklarını eleştiriyor ve belki de başarımları için fırsat tanımıyorum.					
42.Öğrencilerim bana derste merak ettiklerini rahatlıkla sorabiliyor.					
43.Öğrencilerim derste öğretmenin otoritesini kabullenme konusunda güçlük çekiyor					
44.Öğrencilerimiz başarılı olma konusunda yüksek beklentilere sahipler, başarılı olabileceklerine inanıyorlar.					
45.Öğrencilerimiz öğretmenlerin öğrettiklerinin çoğunu rahatlıkla öğrenebiliyorlar.					
46.Öğrencilerimiz başarısız olmamak için kopya çekiyorlar.					
47.Öğrencilerimiz ezberleyerek daha çok başarı elde edebileceklerine inanıyorlar.					
48.Okulumuzda ders dışı etkinliklere önem verilmektedir.					
49.Öğrencilerimizin sıra arkadaşlarının çalışkan olması başarılı olmalarını ve dersi ilgiyle dinlemelerini sağlıyor.					
50.Öğretmenlerin kılık kıyafetine özen göstermesi öğrencileri derslere daha iyi motive etmektedir.					
51.Okulumuzda her sabah yapılan tören, öğrencileri derslere daha iyi motive etmektedir.					
52.Sınıfın renk ve görünümü, öğrencilerin dersteki dikkat ve başarısında etkili bir faktördür.					
53.Sınıflardaki aşırı gürültü öğrencilerin motivasyonunu azaltıcı, dikkat dağıtıcı bir faktördür.					
54.Öğrencilerimiz okulumuzun armasını takmaktan gurur duyarlar.					
55.Müdürümüz, okula hakimdir, eğitim-öğretimle ilgili her konuda öğretmenlere liderlik yapar.					
56.Müdürümüz, okulda iyi bir çalışma ortamının oluşmasına öncülük eder, gerekli önlemleri alır.					
57.Müdürümüz, okuldaki zamanının çoğunu bürokratik işlere ayırır.					
58.Okul müdürümüz velilerin ve çevrenin okula gerekli olan desteği sağlaması için çabalar.					
59.Okul müdürümüz insanlar arası ilişkilerde başarılıdır, iyi bir dinleyici ve gözleyicidir.					
60.Okul müdürü ile öğretmenler arasında iletişim kopukluğu vardır.					

Değerli Öğrenciler;

Bu anketin amacı, okul kültürünün öğrenci başarısı üzerindeki etkilerini tespit etmektir. Vereceğiniz cevaplar araştırmanın temelini teşkil edeceğinden büyük önem taşımaktadır. Bu anket sadece yüksek lisans çalışması amacıyla kullanılacaktır. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Buca GEZER
Yüksek Lisans Öğrencisi

OKUL KÜLTÜRÜNÜN ÖĞRENCİ BAŞARISINA ETKİLERİ ÖĞRENCİ ANKETİ

A. KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz nedir? ( ) Kız ( ) Erkek
2. Babanızın öğrenim düzeyi nedir?
( ) Okur- yazar değil
( ) İlkokul-Ortaokul mezunu
( ) Lise veya dengi okul mezunu
( ) Üniversite veya yüksek okul mezunu
3. Annenizin öğrenim düzeyi nedir?
( ) Okur- yazar değil
( ) İlkokul-Ortaokul mezunu
( ) Lise veya dengi okul mezunu
( ) Üniversite veya yüksek okul mezunu
4. Ailenizin gelir düzeyi nedir? ( ) 0-350 milyon ( ) 351-500 milyon ( ) 501-700 milyon
( ) 701 milyon-1 milyar ( ) 1 milyar ve üstü
5. Aşağıdakilerden hangisi en çok sevdiğiniz öğretmeninizi tanımlamaktadır? (Lütfen sadece birini işaretleyiniz.)
( ) Anne-Baba ( ) Dost-arkadaş ( ) Lider ( ) Bilim adamı-Dersi iyi öğretebilen ( ) Yol gösterici-rehber
( ) Yardımsever-Öğrencileriyle özel olarak ilgilenen ( ) Otoriter ( ) Diğer (Lütfen yazınız.....)
6. Okulunuzdan memnun musunuz? ( ) Evet ( ) Hayır
7. Çevrenizde en çok örnek aldığınız kişi/kişiler kimlerdir? Başarılarınızı en çok kime borçlusunuz?
( ) Öğretmenim ( ) Ailem ( ) Arkadaşım ( ) Kendim Diğer (Lütfen yazınız.....)
8. Okul müdürlüğünüzün ismi nedir?.....

Aşağıdaki maddeleri okuyarak, katılma derecenizi lütfen işaretleyiniz.

B. OKUL KÜLTÜRÜ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLER	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
MOTİVE EDİCİ KÜLTÜR					
1. Okulumuzda öğrencilerin örnek davranışları ödüllendirilir ve pekiştirilir.					
2. Okulumuzdaki kültür, öğrencileri istekle çalışmaya yönlendirici niteliktedir.					
3. Okulumuzda veli ve öğrencilerin görüşlerine önem verilir.					
4. Okulumuzda öğrenci başarısı her şeyden daha fazla önemsenir.					
5. Okulumuzda tüm öğrencilerin öğrenebileceği varsayımından hareket edilir.					
6. Okulumuz, öğrencileri için yüksek hedefler koyar.					
7. Okulumuzda öğrencilerin öğretmenle veya bireysel çalışma yerleri mevcuttur.					
OKUL ORTAMI					
8. Okulumuz daha kaliteli bir eğitim verme konusunda uygun bir ortama sahiptir.					
9. Okulumuz orijinal fikirler üretmeye ve bunu ifade edebilmeye uygun bir yapıdadır.					
10. Okulumuzdaki problemlerin çözümünde geçmiş deneyimlerden faydalanılmaktadır.					
11. Okulumuzda düzen ve disiplin her şeyden önce gelir.					
12. Okulumuzda başarı kriteri, ÖSYM sınavında alınan puanlardır.					
13. Okulumuzda her öğrenciye aynı derecede önem verilir.					
14. Okulumuzda öğrencileri hayata hazırlamaya yönelik bilgiler öğretilmektedir.					
15. Okulumuzda tüm öğretmenlerin öğretebileceği varsayımından hareket edilir.					
16. Okul kaynakları (kütüphane, bilgisayar laboratuvarı, spor salonu, okul kantini vb.) öğrenci başarısını geliştirmeye yönelik kullanılır.					
17. Okulumuzun kendine özgü kuralları, öğrenci başarısını olumlu etkilemektedir.					
18. Öğretmen ve öğrenciler arasında dayanışma ve aile olma duygusu egemendir.					
19. Okulumuzda ders dışı etkinliklere önem verilmektedir.					
20. Okulumuzda her sabah yapılan tören, bizi derslere daha iyi motive etmektedir.					
OLUMLU ÖĞRETMEN NİTELİKLERİ					
21. Okulumuzda öğretmenlerin görüşlerine önem verilir.					
22. Okulumuz, öğretmenleri için yüksek hedefler koyar.					

	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
23. Okulumuzun başarısı, öğretmenler arasındaki işbirliğine dayanmaktadır.					
24. Öğretmenlerimiz öğrenciler için ideal, örnek davranış modeli oluşturmaya çalışır.					
25. Öğretmenlerimiz tüm öğrencilerden çok başarılı olmalarını bekler.					
26. Öğretmenlerimiz sınıfta olumsuz davranışları kontrol eder.					
27. Öğretmenlerimiz mesleki yönden sürekli kendilerini geliştirmeye çalışırlar.					
28. Öğretmenlerimiz kişisel gelişim açısından sürekli kendilerini geliştirmeye çalışırlar.					
29. Öğretmenlerimizin dersi sunma becerileri oldukça iyidir.					
30. Öğretmenlerimiz eğitimin kalitesi için gerektiğinde risk almaktan çekinmezler.					
31. Öğretmenlerimiz okulun başarı yada başarısızlığında kendilerini doğrudan sorumlu hissederler.					
32. Öğretmenlerimiz bu okulun bir parçası olmaktan gurur duyarlar.					
33. Öğretmenlerime derste merak ettiklerimi rahatlıkla sorabiliyorum.					
34. Öğretmenlerimizin kılık kıyafetine özen göstermesi bizi derslere daha iyi motive etmektedir.					
OLUMSUZ ÖĞRETMEN NİTELİKLERİ					
35. Öğretmenlerimiz sınıfta mesleki yönden genel olarak yetersizdirler.					
36. Öğretmenlerimiz sınıfta kişisel açıdan genel olarak yetersizdirler.					
37. Öğretmenlerimiz öğrencilere kendileriyle sınıf dışında tartışma ve konuşma olanağı vermezler.					
38. Öğretmenlerimiz başarısızlıklarımızı eleştirmekte ve başarmamız için fırsat tanımamaktadır.					
OKULU YETERLİ BULMA					
39. Okulumuzun eğitim seviyesinin yeterli olduğunu düşünüyorum.					
40. Okulumuzdaki sosyal etkinliklerin yeterli olduğunu düşünüyorum.					
41. Okulumuzda herkes takım ruhu içerisinde çalışmaktadır.					
42. Okulumuzun armasını takmaktan gurur duyarım.					
YÖNETİCİ YETERLİLİKLERİ					
43. Müdürümüz, okula hakındır, eğitim-öğretimle ilgili her konuda öğretmenlere liderlik yapar.					
44. Müdürümüz, okulda iyi bir çalışma ortamının oluşmasına öncülük eder, gerekli önlemleri alır.					
45. Okul müdürümüz velilerin ve çevrenin okula gerekli olan desteği sağlaması için çabalar.					
46. Okul müdürümüz insanlar arası ilişkilerde başarılıdır, iyi bir dinleyici ve gözleyicidir.					
47. Okul müdürü ile öğretmenler arasında iletişim kopukluğu vardır.					

Saygıdeğer Öğretmenim;

Bu anketin amacı, okul kültürünün öğrenci başarısı üzerindeki etkilerini tespit etmektir. Vereceğiniz cevaplar araştırmanın temelini teşkil edeceğinden büyük önem taşımaktadır. Bu anket sadece yüksek lisans çalışması amacıyla kullanılacaktır. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Burcu GEZER
Yüksek Lisans Öğrencisi

OKUL KÜLTÜRÜNÜN ÖĞRENCİ BAŞARISINA ETKİLERİ ÖĞRETMEN ANKETİ

A. KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz Bayan( ) Erkek( )
2. Branşınız Fen-Matematik( ) Sosyal-Edebi Bilimler( ) Yabancı Dil( )
Din Dersi( ) Resim-Beden-Müzik( ) Diğer(Lütfen yazınız.....)
3. Mezun olduğunuz okul türü Fen-Edebiyat( ) Eğitim( ) Teknik Eğitim( )
Mühendislik( ) Meslek Yüksekokulu( ) Eğitim Enstitüsü( ) Yüksek lisans-Doktora( )
Diğer (Lütfen yazınız.....)
4. Kıdeminiz 1-5 yıl( ) 6-10 yıl( ) 11-15( ) 16-20 yıl( ) 21'den fazla( )
5. Okul Yöneticiliği göreviniz var mı? Yok( ) Okul Müdürlüğü( ) Müdür Yardımcılığı( )
6. Okulunuzdan memnun musunuz? ( ) Evet ( ) Hayır
7. Sizce aşağıdakilerden hangisi öğrencilerin (genel olarak) en çok sevdiği öğretmen tipini tanımlamaktadır?
(Lütfen sadece birini işaretleyiniz.)
( )Anne-Baba ( )Dost-arkadaş ( )Lider ( )Bilim adamı-Dersi iyi öğretebilen ( )Yol gösterici-rehber
( )Yardımcı-Öğrencileriyle özel olarak ilgilenen ( )Otoriter ( )Diğer (Lütfen yazınız.....)

Aşağıdaki maddeleri okuyarak, katılma derecenizi lütfen yazınız.

B. OKUL KÜLTÜRÜ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLER	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
MOTİVE EDİCİ KÜLTÜR					
1. Okulumuzda öğrencilerin örnek davranışları ödüllendirilir ve pekiştirilir.					
2. Okulumuzdaki kültür, öğrencileri istekte çalışmaya yönlendiren niteliktedir.					
3. Okulumuzda veli ve öğrencilerin görüşlerine önem verilir.					
4. Okulumuzda öğrenci başarısı her şeyden daha fazla önemsenir.					
5. Okulumuzda tüm öğrencilerin öğrenebileceği varsayımından hareket edilir.					
6. Okulumuz, öğrencileri için yüksek hedefler koyar.					
7. Okulumuzda öğrencilerin öğretmenle veya bireysel çalışma yerleri mevcuttur.					
OKUL ORTAMI					
8. Okulumuz daha kaliteli bir eğitim verme konusunda uygun bir ortama sahiptir.					
9. Okulumuz orijinal fikirler üretmeye ve bunu ifade edebilmeye uygun bir yapıdadır.					
10. Okulumuzdaki problemlerin çözümünde geçmiş deneyimlerden faydalanılmaktadır.					
11. Okulumuzda düzen ve disiplin her şeyden önce gelir.					
12. Okulumuzda başarı kriteri, ÖSYM sınavında alınan puanlardır.					
13. Okulumuzda her öğrenciye aynı derecede önem verilir.					
14. Okulumuzda öğrencileri hayata hazırlamaya yönelik bilgiler öğretilmektedir.					
15. Okulumuzda tüm öğretmenlerin öğretebileceği varsayımından hareket edilir.					
16. Okul kaynakları (kütüphane, bilgisayar laboratuvarı, spor salonu, okul kantini vb.) öğrenci başarısını geliştirmeye yönelik kullanılır.					
17. Okulumuzun kendine özgü kuralları, öğrenci başarısını olumlu etkilemektedir.					
18. Öğretmen ve öğrenciler arasında dayanışma ve aile olma duygusu egemendir.					
19. Okulumuzda ders dışı etkinliklere önem verilmektedir.					
20. Okulumuzda her sabah yapılan tören, öğrencileri derslere daha iyi motive etmektedir.					

	Tamamen katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılmıyorum	Katılıyorum	Hiç katılmıyorum
OLUMLU ÖĞRETMEN NİTELİKLERİ					
21. Okulumuzda öğretmenlerin görüşlerine önem verilir.					
22. Okulumuz, öğretmenleri için yüksek hedefler koyar.					
23. Okulumuzun başarısı, öğretmenler arasındaki işbirliğine dayanmaktadır.					
24. Öğrencilerim için ideal örnek davranış modeli oluşturmaya çalışırım.					
25. Tüm öğrencilerimden çok başarılı olmalarını beklerim.					
26. Sınıfta olumsuz davranışları kontrol ederim.					
27. Mesleki yönden sürekli kendimi geliştirmeye çalışırım.					
28. Kişisel gelişim açısından sürekli kendimi geliştirmeye çalışırım.					
29. Dersi sunma becerilerimin oldukça iyi olduğunu düşünüyorum.					
30. Eğitimin kalitesi için gerektiğinde risk almaktan çekinmem.					
31. Okulun başarı yada başarısızlığında kendimi sorumlu hissedirim.					
32. Bu okulun bir parçası olmaktan gurur duyuyorum.					
33. Öğrencilerim bana derste merak ettiklerini rahatlıkla sorabiliyor.					
34. Öğretmenlerin kılık kıyafetine özen göstermesi öğrencileri derslere daha iyi motive etmektedir.					
OLUMSUZ ÖĞRETMEN NİTELİKLERİ					
35. Öğretmenlerimiz sınıfta mesleki yönden genel olarak yetersizdirler.					
36. Öğretmenlerimiz sınıfta kişisel açıdan genel olarak yetersizdirler.					
37. Öğretmenlerimiz öğrencilere kendileriyle sınıf dışında tartışma ve konuşma olanağı vermezler.					
38. Öğretmenlerimiz başarısızlıklarımızı eleştirmekte ve başarmamız için fırsat tanımamaktadır.					
OKULU YETERLİ BULMA					
39. Okulumuzun eğitim seviyesinin yeterli olduğunu düşünüyorum.					
40. Okulumuzdaki sosyal etkinliklerin yeterli olduğunu düşünüyorum.					
41. Okulumuzda herkes takım ruhu içerisinde çalışmaktadır.					
42. Okulumuzun armasını takmaktan gurur duyuyorum.					
YÖNETİCİ YETERLİLİKLERİ					
43. Müdürümüz, okula hakimdir, eğitim-öğretimle ilgili her konuda öğretmenlere liderlik yapar.					
44. Müdürümüz, okulda iyi bir çalışma ortamının oluşmasına öncülük eder, gerekli önlemleri alır.					
45. Okul müdürümüz velilerin ve çevrenin okula gerekli olan desteği sağlaması için çabalar.					
46. Okul müdürümüz insanlar arası ilişkilerde başarılıdır, iyi bir dinleyici ve gözleyicidir.					
47. Okul müdürü ile öğretmenler arasında iletişim kopukluğu vardır.					

Madde No	Anket Maddeleri	Maddelerin Faktör Yüklere
1.	Okulumuzda öğrencilerin örnek davranışları ödüllendirilir ve pekiştirilir.	,563
2.	Okulumuz daha kaliteli bir eğitim verme konusunda uygun bir ortama sahiptir.	,699
3.	Okulumuzdaki kültür, öğrencileri istekle çalışmaya yönlendirici niteliktedir.	,704
4.	Okulumuz orijinal fikirler üretmeye ve bunu ifade edebilmeye uygun bir yapıdadır.	,674
5.	Okulumuzda veli ve öğrencilerin görüşlerine önem verilir.	,599
6.	Okulumuzda öğretmenlerin görüşlerine önem verilir.	,367
7.	Okulumuzdaki problemlerin çözümünde geçmiş deneyimlerden faydalanılmaktadır.	,568
8.	Okulumuzda öğrenci başarısı her şeyden daha fazla önemsenir.	,586
9.	Okulumuzda düzen ve disiplin her şeyden önce gelir.	,419
10.	Okulumuzda başarı kriteri, ÖSYM sınavında alınan puanlardır.	,390
11.	Okulumuzda her öğrenciye aynı derecede önem verilir.	,659
12.	Okulumuzda öğrencileri hayata hazırlamaya yönelik bilgiler öğretilmektedir.	,729
13.	Okulumuzda tüm öğrencilerin öğrenebileceği varsayımından hareket edilir.	,650
14.	Okulumuzda tüm öğretmenlerin öğretebileceği varsayımından hareket edilir.	,596
15.	Okulumuz, öğrencileri için yüksek hedefler koyar.	,730
16.	Okulumuz, öğretmenleri için yüksek hedefler koyar.	,656
17.	Okul kaynakları (kütüphane, bilgisayar laboratuvarı, spor salonu, okul kantini vb.) öğrenci başarısını geliştirmeye yönelik kullanılır.	,609
18.	Okulumuzda öğrencilerin öğretmenle veya bireysel çalışma yerleri mevcuttur.	,623
19.	Okulun bulunduğu sosyal ve fiziki çevre, öğrencilerin başarısını olumsuz etkiler.	,407
20.	Okulumuzun kendine özgü kuralları, öğrenci başarısını olumlu etkilemektedir.	,559
21.	Öğretmen ve öğrenciler arasında dayanışma ve aile olma duygusu egemendir.	,659
22.	Okulumuzun başarısı, öğretmenler arasındaki işbirliğine dayanmaktadır.	,605
23.	Okulumuzdaki kuralların gereksiz olduğunu düşünüyorum.	,391
24.	Okulumuzun eğitim seviyesinin yeterli olduğunu düşünüyorum.	,662
25.	Okulumuzdaki sosyal etkinliklerin yeterli olduğunu düşünüyorum.	,609
26.	Öğretmenlerimiz öğrenciler için ideal, örnek davranış modeli oluşturmaya çalışır.	,596
27.	Öğretmenlerimiz tüm öğrencilerden çok başarılı olmalarını bekler.	,461
28.	Öğretmenlerimiz sınıfta olumsuz davranışları kontrol eder.	,481
29.	Öğretmenlerimiz mesleki yönden sürekli kendilerini geliştirmeye çalışırlar.	,725
30.	Öğretmenlerimiz kişisel gelişim açısından sürekli kendilerini geliştirmeye çalışırlar.	,690
31.	Öğretmenlerimizin dersi sunma becerileri oldukça iyidir.	,729
32.	Sınıf içindeki zamanın çoğu disiplini sağlama, derse hazırlık vb etkinliklerle geçmektedir.	,445
33.	Öğretmenlerimiz eğitimin kalitesi için gerektiğinde risk almaktan çekinmezler.	,707
34.	Öğretmenlerimiz yalnızca yasal çerçevede yapmaları gereken görevi yerine getirirler.	,538
35.	Öğretmenlerimiz okulun başarı yada başarısızlığında kendilerini doğrudan sorumlu hissediler.	,603
36.	Öğretmenlerimiz bu okulun bir parçası olmaktan gurur duyarlar.	,635
37.	Okulumuzda herkes takım ruhu içerisinde çalışmaktadır.	,645
38.	Öğretmenlerimiz sınıfta mesleki yönden genel olarak yetersizdirler.	,460
39.	Öğretmenlerimiz sınıfta kişisel açıdan genel olarak yetersizdirler.	,443
40.	Öğretmenlerimiz öğrencilere kendileriyle sınıf dışında tartışma ve konuşma olanağı vermezler.	,364
41.	Öğretmenlerimiz başarısızlıklarımızı eleştirmekte ve başarmamız için fırsat tanımamaktadır.	,350
42.	Öğretmenlerime derste merak ettiklerimi rahatlıkla sorabiliyorum.	,451
43.	Öğretmenin otoritesini kabullenme konusunda güçlük çekiyorum.	,372
44.	Başarılı olma konusunda yüksek beklentilere sahibim, başarılı olabileceğime inanıyorum.	-,401
45.	Öğretmenlerin öğrettiklerinin çoğunu rahatlıkla öğrenebiliyorum.	,499
46.	Başarısız olmamak için kopya çekiyorum.	-,470
47.	Ezberleyerek daha çok başarı elde edebileceğime inanıyorum.	,436
48.	Okulumuzda ders dışı etkinliklere önem verilmektedir.	,422
49.	Sıra arkadaşlarımızın çalışkan olması başarılı olmamızı ve dersi ilgiyle dinlememizi sağlıyor.	-,368
50.	Öğretmenlerimizin kılık kıyafetine özen göstermesi bizi derslere daha iyi motive etmektedir.	,444

51.	Okulumuzda her sabah yapılan tören, bizi derslere daha iyi motive etmektedir.	,494
52.	Sınıfın renk ve görünümü, dersteki dikkat ve başarımızda etkili bir faktördür.	,461
53.	Sınıfımızdaki aşırı gürültü motivasyonumuzu azaltıcı, dikkat dağıtıcı bir faktördür.	,471
54.	Okulumuzun armasını takmaktan gurur duyarım.	,495
55.	Müdürümüz, okula hakimdir, eğitim-öğretimle ilgili her konuda öğretmenlere liderlik yapar.	,593
56.	Müdürümüz, okulda iyi bir çalışma ortamının oluşmasına öncülük eder, gerekli önlemleri alır.	,668
57.	Müdürümüz, okuldaki zamanının çoğunu bürokratik işlere ayırır.	,391
58.	Okul müdürümüz velilerin ve çevrenin okula gerekli olan desteği sağlaması için çabalar.	,586
59.	Okul müdürümüz insanlar arası ilişkilerde başarılıdır, iyi bir dinleyici ve gözleyicidir.	,605
60.	Okul müdürü ile öğretmenler arasında iletişim kopukluğu vardır.	,359

ÖZGEÇMİŞ

Burcu Gezer, 1980 yılında Elazığ'da doğdu. İlkokul öğrenimini Şanlıurfa'da, ortaokul ve lise öğrenimini Elazığ'da tamamladı. 1999 yılında Fırat Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü'nde başladığı lisans öğrenimini 2003 yılında tamamladı. 2001-2002 öğretim yılında Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye Bölümü'nde başladığı lisans öğrenimi (ikinci üniversite) devam etmektedir. 2003-2004 öğretim yılında Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı'nda yüksek lisans öğrenimine başlayarak, 2005 yılında "Okul Kültürünün Öğrenci Başarısı Üzerindeki Etkileri" isimli tez çalışması ile yüksek lisansını tamamlamayı hedeflemektedir.

Yayınlanmış bir makalesi vardır.